

EDIȚIE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

أسباب زيادة
الإيمان ونقصانه

Asbāb ziyādat al-īmān wa-nuqṣānihi

Cauzele creșterii și scăderii
credinței

‘Abd al-Razzāq al-Badr

INSTITUTUL TAWHID
tawhid.ro

‘Abd al-Razzāq ibn ‘Abd al-Muḥsin al-Badr

Cauzele creșterii și scăderii credinței

أسباب زيادة الإيمان ونقصانه

Asbāb ziyādat al-īmān wa-nuqṣānihi

Institutul Tawhid

România · 2026

Titlul original: أسباب زيادة الإيمان ونقصانه

Ediția I

Ediție în limba română publicată de Institutul Tawhid. Distribuție gratuită.
Institutul Tawhid · <https://www.tawhid.ro>

Text arab coranic: Tanzil Project, Uthmani v1.1. © 2007–2026 Tanzil Project. Licență:
Creative Commons Attribution 3.0 (CC BY 3.0). <https://tanzil.net>. Reproducere fără
modificarea textului.

Cuprins

Introducere	1
Cauzele creșterii credinței	9
Întâi: dobândirea cunoașterii folositoare	9
Primul: citirea Nobilului Coran și meditarea la el	32
Al doilea: cunoașterea Numelor celor mai frumoase ale lui Allah și a însușirilor Sale cele mai înalte	54
Al treilea: meditarea la viața Nobilului Profet	68
Al patrulea: meditarea la frumusețile religiei islamice	80
Al cincilea: citirea vieților primelor generații ale acestei comunități	85
Al doilea: meditația asupra semnelor lui Allah din univers . . .	89
Al treilea: străduința de a împlini faptele bune	100
Faptele inimii	101
Faptele limbii	113
Faptele mădurelor	119
Cauzele scăderii credinței	131
Prima categorie	138
Primul: neștiința, opusul cunoașterii	138
Al doilea: nepăsarea, îndepărtarea și uitarea	146
Al treilea: neascultarea și săvârșirea păcatelor	153
Al patrulea: sufletul care îndeamnă la rău	165
A doua categorie	170
Primul: Satana	170
Al doilea: lumea aceasta și ispita ei	178
Al treilea: însoțitorii răi	186
Încheiere	196
Indice	197

Introducere

مقدمة

În numele lui Allah, Cel Milostiv, Îndurător.

Lauda Îi aparține lui Allah. Îl lăudăm, Îi cerem ajutor și iertare și căutăm adăpost la Allah de răul sufletelor noastre și de faptele noastre rele. Pe cel pe care Allah îl călăuzește nimeni nu îl poate rătăci, iar pe cel pe care El îl lasă în rătăcire nimeni nu îl poate călăuzi. Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah, Unicul, fără asociat, și mărturisesc că Muhammad este robul și Trimisul Său. Allah să-l binecuvânteze și să-i dăruiască pace din belșug, lui, familiei sale și tuturor companionilor săi. Acestea fiind spuse:

Nu este ascuns nimănui rangul înalt și locul de seamă al credinței. Ea este cea mai importantă dintre preocupări și cea mai obligatorie, mai mare și mai însemnată dintre toate îndatoririle. Orice bine din această viață și din Viața de Apoi depinde de existența, corectitudinea și integritatea credinței. Cât de îmbelșugate sunt foloasele ei, cât de coapte îi sunt roadele, cât de plăcut îi este culesul, cât de statornică îi este rodirea și cât de neîntrerupt îi este binele!

De aceea, cei sârguincioși și-au suflecat mânecile, iar cei care se întrec în bine s-au întrecut în grija pentru credință, pentru a o înfăptui și a o desăvârși. Musulmanul căruia Allah îi dă izbândă trebuie neapărat să acorde credinței sale mai multă grijă decât oricărui alt lucru. Înaintașii acestei comunități, cei dintâi, cei mai buni și cei de frunte dintre ei, au împlinit aceasta; de aceea grija lor pentru propria credință era vădită, iar preocuparea lor pentru ea era mare.

Ei — Allah să fie mulțumit de ei și să aibă milă de ei — își îngrijeau credința, își cercetau faptele și se sfătuiau unii pe alții. Relatările păstrate de la ei în această privință sunt foarte numeroase.

۱- فكان عمر بن الخطاب يقول لأصحابه: «هلموا نزداد إيماناً»، وفي لفظ: «تعالوا نزداد إيماناً».

1. 'Umar ibn al-Khaṭṭāb le spunea companionilor săi: „Haideți să sporim în credință!” Într-o altă formulare: „Veniți să sporim în credință!”

'Umar ibn al-Khaṭṭāb

۲- وكان عبد الله بن مسعود يقول: «اجلسوا بنا نزداد إيماناً»، وكان يقول في دعائه: «اللهم زدني إيماناً و يقيناً وفقهاً».

2. 'Abd Allāh ibn Mas'ūd spunea: „Stați împreună cu noi, ca să sporim în credință!” Iar în ruga sa spunea: „O, Allah, sporește-mi credința, certitudinea și înțelegerea!”

'Abd Allāh ibn Mas'ūd

۳- وكان معاذ بن جبل يقول: «اجلسوا بنا نؤمن ساعة».

3. Mu'ādh ibn Jabal spunea: „Stați împreună cu noi, ca să ne întărim credința o vreme!”

Mu'ādh ibn Jabal

٤- وكان عبد الله بن رواحة يأخذ بيد النفر من أصحابه
 فيقول: «تعالوا نؤمن ساعة، تعالوا فلنذكر الله ونزداد
 إيماناً بطاعته لعله يذكرنا بمغفرته».

4. 'Abd Allāh ibn Rawāḥah îi lua de mână pe câțiva dintre însoțitorii săi și spunea: „Veniți să ne întărim credința o vreme! Veniți să-L pomenim pe Allah și să sporim în credință prin ascultarea de El! Poate că El ne va pomeni prin iertarea Sa.”
 'Abd Allāh ibn Rawāḥah

٥- وكان أبو الدرداء يقول: «من فقه العبد أن يعلم
 أمزداد هو أو منتقص، وإن من فقه العبد أن يعلم
 نزغات الشيطان أنى تأتیه».

5. Abū ad-Dardā' spunea: „Ține de înțelegerea robului să știe dacă sporește sau scade. Și ține de înțelegerea robului să știe din ce parte îi vin îmboldirile Satanei.”
 Abū ad-Dardā'

٦- وكان عمير بن حبيب الخطمي يقول: «الإيمان يزيد وينقص»، ف قيل: ما زيادته ونقصانه؟ قال: «إذا ذكرنا الله عز وجل وحمدناه وسبحناه فذلك زيادته، وإذا غفلنا وضيعنا ونسينا فذلك نقصانه».

6. 'Umayr ibn Ḥabīb al-Khaṭmī spunea: „Credința crește și scade.” A fost întrebat: „În ce constau creșterea și scăderea ei?” A răspuns: „Când Îl pomenim pe Allah, Preaputernicul și Mărețul, Îl lăudăm și Îl preaslăvim, aceasta este creșterea ei. Iar când suntem nepăsători, neglijăm și uităm, aceasta este scăderea ei.”
'Umayr ibn Ḥabīb al-Khaṭmī

٧- وكان علقمة بن قيس النخعي - وهو أحد كبار التابعين وأجلائهم - يقول لأصحابه: «امشوا بنا نردد إيماناً».

7. 'Alqamah ibn Qays an-Nakha'ī — unul dintre cei mai mari și mai de seamă urmași ai companionilor — le spunea însoțitorilor săi: „Haideți împreună cu noi, ca să sporim în credință!”
'Alqamah ibn Qays an-Nakha'ī

۸- وسئل عبد الرحمن بن عمرو الأوزاعي عن الإيمان؛
أيزيد؟ قال: «نعم حتى يكون كالجبال»، قيل: فينقص؟
قال: «نعم حتى لا يبقى منه شيء».

8. 'Abd ar-Raḥmān ibn 'Amr al-Awzā'ī a fost întrebat despre credință: „Crește ea?” A răspuns: „Da, până ajunge ca munții.” S-a întrebat: „Și scade?” A răspuns: „Da, până când nu mai rămâne nimic din ea.”

'Abd ar-Raḥmān ibn 'Amr al-Awzā'ī

۹- وسئل إمام أهل السنة أحمد بن حنبل عن الإيمان؛
يزيد وينقص؟ فقال: «يزيد حتى يبلغ أعلى السماوات
السبع، وينقص حتى يصير إلى أسفل السافلين السبع».
وكان يقول: «الإيمان قول وعمل، يزيد وينقص، إذا
عملت الخير زاد، وإذا ضيعت نقص».

9. Imamul oamenilor Sunnei, Aḥmad ibn Ḥanbal, a fost întrebat despre credință: „Crește și scade?” A răspuns: „Crește până ajunge la înălțimea celor șapte ceruri și scade până ajunge la adâncul celor șapte trepte de jos.” El mai spunea: „Credința este vorbă și faptă; crește și scade. Dacă faci binele, crește; iar dacă neglijezi, scade.”

Aḥmad ibn Ḥanbal

Mărturiile transmise de la ei în această privință sunt foarte numeroase. De asemenea, cine meditează la viețile lor și le citește istoriile își dă seama cât de multă grijă acordau credinței și cât de mare le era preocuparea pentru ea.

Acești oameni buni știau că există multe cauze care sporesc, întăresc și dezvoltă credința și multe altele care o îpuținează, o slăbesc și o șubrezesc. S-au străduit, așadar, să înfăptuiască și să ducă la deplinătate ceea ce întărește credința și s-au ferit cu mare grijă de tot ceea ce o slăbește și o îpuținează. Astfel au fost oameni drepți și buni.

Cunoașterea acestor cauze — mă refer la cauzele creșterii și scăderii credinței — aduce, prin urmare, mari foloase și beneficii numeroase. Mai mult, este o nevoie apăsătoare să le cunoaștem și să ne îngrijim de ele, cunoscându-le și însușindu-le în fapt. Credința este desăvârșirea robului și calea izbânzii și fericirii sale. Prin ea îi sunt înălțate treptele în această viață și în Viața de Apoi. Ea este mijlocul și calea către orice bine, apropiat sau viitor, și nu poate fi dobândită, întărită sau desăvârșită decât prin cunoașterea căilor și cauzelor ei.

Se cuvine ca robul musulman care își dorește binele și se îngrijește de fericirea sa să se străduiască să cunoască aceste cauze, să mediteze la ele și apoi să le aplice în viața sa, pentru ca credința să-i crească și certitudinea să i se întărească. Să se îndepărteze de cauzele scăderii credinței și să se ocrotească de căderea în ele, ca să fie ferit de urmările lor grave și de sfârșitul lor dureros. Cel căruia i se dă izbândă în aceasta a primit izbândă în tot binele.

Marele învățat Ibn Sa'dī — Allah Preaînaltul să aibă milă de el — spune:

فالعبد المؤمن الموفق لا يزال يسعى في أمرين: أحدهما:
تحقيق الإيمان وفروعه، والتحقق بها علماً وعملاً وحالاً.
والثاني: السعي في دفع ما ينافيها وينقصها أو ينقصها من
الفتن الظاهرة والباطنة، ويداوي ما قصر من الأول،
وما تجرأ عليه من الثاني بالتوبة النصوح، وتدارك الأمر
قبل فواته.

„Robul credincios căruia i s-a dat izbândă se străduiește neîncetat în două privințe: întâi, să înfăptuiască credința și ramurile ei și să le însușească în cunoaștere, în faptă și în starea sa; apoi, să îndepărteze ispitele văzute și ascunse care li se împotrivesc, le anulează sau le împrăștie. El își vindecă neajunsurile din prima privință și îndrăznelile din cea de-a doua prin căință sinceră și prin îndreptarea lucrurilor înainte să fie prea târziu.”¹

Ibn Sa'dī

De aici pornește și cercetarea pe care o ai înaintea, dragă frate: ea înfățișează și lămurește cele mai importante cauze ale creșterii și scăderii credinței. La origine, ea este un capitol din cartea mea *„Creșterea și scăderea credinței și rânduiala excepției în afirmarea ei”*.² Câțiva oameni de seamă mi-au cerut să-l public separat, pentru ca toți să se poată folosi de el. Acest lucru s-a împlinit — lăudat fie Allah — prin binefacerea și ajutorul Său.

1 At-Tawḍīḥ wa-l-bayān li-shajarat al-īmān, p. 38.

2 Cartea este publicată.

Îl rog pe Allah să-mi dăruiască o intenție bună, primirea lucrării și mulțumirea Sa.

Cauzele creșterii credinței

أسباب زيادة الإيمان

Allah Preaslăvitul a rânduit pentru orice lucru dorit și căutat un mijloc și o cale care duc la el. Dintre toate lucrurile căutate, credința este cea mai importantă, cea mai măreață și cea mai folositoare pentru toți. Allah a rânduit multe mijloace care o aduc și o întăresc și numeroase cauze care o sporesc și o dezvoltă. Când robii le împlinesc, certitudinea li se întărește și credința le crește. Allah le-a lămurit în Cartea Sa, iar Trimisul Său le-a lămurit în Sunna sa.

Cele mai importante dintre aceste cauze sunt, poate, cele ce urmează:

Întâi: dobândirea cunoașterii folositoare

Cea mai importantă și mai folositoare cauză a creșterii credinței este învățarea cunoașterii folositoare: cunoașterea Legii religioase, luată din Cartea lui Allah și din Sunna Trimisului Său.³

3 Un folos: Shaykh al-Islām a spus:

وطلب العلم الشرعي فرض على الكفاية إلا فيما يتعين، مثل طلب كل

واحد علم ما أمره الله به، وما نهاه عنه، فإن هذا فرض على الأعيان.

„Căutarea cunoașterii religioase este o obligație colectivă, în afara a ceea ce devine obligatoriu pentru fiecare, precum faptul că orice om trebuie să învețe ceea ce Allah i-a poruncit și ceea ce i-a oprit. Aceasta este o obligație individuală.”

Al-Fatāwā, 28/80

Ibn Rajab definește această cunoaștere astfel:

فالعلم النافع هو ضبط نصوص الكتاب والسنة، وفهم معانيها، والتقييد في ذلك بالمأثور عن الصحابة والتابعين وتابعيهم في معاني القرآن والحديث، وفيما ورد عنهم من الكلام في مسائل الحلال والحرام والزهد والرقائق والمعارف، وغير ذلك والاجتهاد على تمييز صحيحه من سقيمہ أولاً، ثم الاجتهاد على الوقوف على معانيه وتفهمه ثانياً، وفي ذلك كفاية لمن عقل، وشغل لمن بالعلم النافع عني واشتغل...

„Cunoașterea folositoare constă în însușirea exactă a textelor Cărții și Sunnei și în înțelegerea sensurilor lor, ținându-ne în aceasta de ceea ce s-a transmis de la companioni, de la urmașii lor și de la cei care i-au urmat pe aceștia despre sensurile Coranului și ale hadithului, precum și de cuvintele păstrate de la ei în privința celor îngăduite și a celor oprite, a desprinderii de cele lumești, a înduioșării inimii, a cunoașterii și a altor asemenea lucruri. Întâi este nevoie de strădanie pentru a deosebi ceea ce este autentic de ceea ce este neîntemeiat, apoi de strădanie pentru a afla și a înțelege sensurile acestora. În aceasta se află îndeajuns pentru cel care pricepe și o preocupare deplină pentru cel care se îngrijește de cunoașterea folositoare și se ocupă de ea...”⁴

Ibn Rajab

4 Faḍl ‘ilm as-salaf ‘alā ‘ilm al-khalaf, p. 45.

Ibn Hajar a spus:

والمراد بالعلم العلم الشرعي الذي يفيد ما يجب على
المكلف من أمر دينه في عباداته ومعاملاته، والعلم بالله
وصفاته، وما يجب له من القيام بأمره، وتنزيهه عن
النقائص، ومدار ذلك على التفسير والحديث والفقه.

„Prin cunoaștere se înțelege cunoașterea religioasă care îi arată omului supus îndatoririlor Legii ceea ce trebuie să știe despre religia sa, în actele de adorare și în relațiile sale, precum și cunoașterea lui Allah și a însușirilor Sale, a obligației de a-I împlini porunca și de a-L socoti mai presus de orice neajuns. Temelia acestora se află în exegeza Coranului, în hadith și în jurisprudență.”⁵

Ibn Hajar

Cel căruia i se dă izbândă în această cunoaștere a primit izbândă în cea mai mare dintre cauzele creșterii credinței. Cine meditează la textele Cărții și Sunnei înțelege aceasta: Allah Preaînaltul spune:

﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَائِمًا

بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾^ج

„Allah mărturisește că nu există nicio divinitate în afară de El, la fel și îngerii și cei înzestrați cu știință, El fiind Cel care menține dreptatea. Nu există nicio divinitate în afară de El, Cel Atotputernic, Înțeleptul.”

Coran, Al ʿImrān 3:18

5 Fath al-Bāri, 1/141.

Preaînaltul mai spune:

﴿لَكِنَّ الرِّسْخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا
 أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ
 وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَئِكَ
 سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا﴾

„Dar cei dintre ei statornici în știință și credincioșii cred în ceea
 ce ți-a fost pogorât și în ceea ce a fost pogorât înaintea ta. Iar
 celor care împlinesc rugăciunea, dau zakāt și cred în Allah și în
 Ziua de Apoi le vom dăruia o răsplată măreață.”

Coran, an-Nisā' 4:162

Preaînaltul mai spune:

﴿قُلْ ءَامِنُوا بِهِ ۚ أَوْ لَا تُؤْمِنُوا ۚ إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ
قَبْلِهِ إِذَا يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ سُجَّدًا وَيَقُولُونَ
سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا وَيَخِرُّونَ
لِلْأَذْقَانِ يَسْكُونُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا ۖ﴾

„Spune: «Credeți în el sau nu credeți!» Cei cărora li s-a dat
știința înaintea lui, când li se recită, cad cu fețele la pământ,
prosternându-se, și spun: «Preaslăvit fie Domnul nostru!
Făgăduința Domnului nostru se împlinește negreșit.» Ei cad cu
fețele la pământ, plângând, iar aceasta le sporește smerenia.”
Coran, al-Isrâ’ 17:107–109

Preaînaltul mai spune:

﴿وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا
بِهِ ۖ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ ۚ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِلَىٰ
صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۖ﴾

„Și pentru ca aceia cărora li s-a dat știința să știe că el este
adevărul de la Domnul tău, să creadă în el și inimile lor să se
smerească înaintea lui. Allah îi călăuzește pe cei care cred către o
cale dreaptă.”

Coran, al-Ḥajj 22:54

Preaînaltul mai spune:

﴿وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقُّ وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾

„Cei cărora li s-a dat știința văd că ceea ce ți-a fost pogorât de la Domnul tău este adevărul și călăuzește spre calea Celui Atotputernic, Vrednic de laudă.”

Coran, Saba' 34:6

Preaînaltul mai spune:

﴿إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ﴾

„Dintre robii Săi, numai cei învățați se tem de Allah. Allah este Atotputernic, Iertător.”

Coran, Fâtîr 35:28 — fragment

Preaînaltul mai spune:

﴿يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾

„Allah îi va înălța cu trepte pe cei dintre voi care cred și pe cei cărora li s-a dat știința. Allah este Bineștiutor a ceea ce faceți.”

Coran, al-Mujādilah 58:11 — fragment

În cele două Șahiḥ-uri se relatează de la Mu'āwiyah că Trimisul lui Allah a spus:

مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ.

„Celui căruia Allah îi dorește binele îi dă înțelegere în religie.”⁶
Mu'āwiyah; al-Bukhārī și Muslim

În Musnad și în alte culegeri se relatează de la Abū ad-Dardā' că Trimisul lui Allah a spus:

مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَطْلُبُ فِيهِ عِلْمًا سَلَكَ اللَّهُ بِهِ طَرِيقًا مِنْ
طُرُقِ الْجَنَّةِ، وَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَتَضَعُ أَجْنَحَتَهَا لِطَالِبِ الْعِلْمِ
رِضًا بِمَا يَصْنَعُ، وَإِنَّ الْعَالَمَ لَيَسْتَغْفِرُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ
وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالْحَيَاتَانِ فِي جَوْفِ الْمَاءِ، وَإِنَّ فَضْلَ
الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ عَلَى سَائِرِ
الْكَوَاكِبِ، وَإِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ، وَإِنَّ الْأَنْبِيَاءَ لَمْ
يُورَثُوا دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا، إِنَّمَا وَرَثُوا الْعِلْمَ، فَمَنْ أَخَذَهُ
أَخَذَ بِحِظٍّ وَافِرٍ.

„Cine pornește pe o cale căutând prin ea cunoaștere, Allah îl îndreaptă pe una dintre căile Paradisului. Îngerii își coboară aripile pentru cel care caută cunoașterea, mulțumiți de ceea ce face. Pentru cel învățat cer iertare cei din ceruri, cei de pe

6 Relatat de al-Bukhārī, nr. 3116 și 7312, și Muslim, nr. 1037.

*pământ și peștii din adâncul apei. Întâietatea învățatului față de cel care doar se dedică adorării este ca întâietatea lunii în noaptea cu lună plină față de celelalte astre. Învățații sunt moștenitorii profeților. Profeții nu au lăsat moștenire nici dinari, nici dirhami; au lăsat moștenire cunoașterea. Cine o dobândește a dobândit o parte îmbelșugată.”*⁷

Abū ad-Dardā⁸; Musnad și alte culegeri

At-Tirmidhī și alții relatează de la Abū Umāmah că Trimisul lui Allah a spus:

فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَايِدِ كَفَضْلِي عَلَى أَدْنَاكُمْ، إِنَّ اللَّهَ
عَزَّ وَجَلَّ وَمَلَائِكَتُهُ وَأَهْلَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، حَتَّى
النَّمْلَةِ فِي جُحْرِهَا وَحَتَّى الْخُوتَ لِيُصَلُّوا عَلَى مُعَلِّمِ النَّاسِ
الْخَيْرِ.

*„Întâietatea învățatului față de cel care doar se dedică adorării este ca întâietatea mea față de cel mai de jos dintre voi. Allah, Preaputernicul și Mărețul, îngerii Săi și locuitorii cerurilor și ai pământului, până și furnica din cuibul ei și peștele, îl binecuvântează pe cel care îi învață pe oameni binele.”*⁸

Abū Umāmah; at-Tirmidhī și alte culegeri

Aceste texte arată rangul și locul cunoașterii, marea ei însemnătate și importanță, urmările vrednice de laudă și însușirile nobile pe care le aduce în această viață și în Viața de Apoi. Ele

7 Musnad, nr. 21715. Relatat și de Abū Dāwūd, nr. 3643, at-Tirmidhī, nr. 2682, Ibn Mājah, nr. 223, ad-Dārimī, nr. 254, și Ibn Hībān, nr. 88. Al-Albānī l-a declarat autentic; vezi Șaḥīḥ al-Jāmi‘, nr. 6297. Ibn Rajab l-a explicat într-o scriere separată; aceasta poate fi consultată.

8 Relatat de at-Tirmidhī, nr. 2685, care a spus: „Hadith ḥasan, ṣaḥīḥ, gharīb.” Al-Albānī l-a apreciat ca ḥasan li-ghayrihi în Șaḥīḥ at-Targhib wa-t-tarhīb, nr. 81.

arată și supunerea și ascultarea față de Legea lui Allah, acceptarea și împlinirea poruncii Sale care decurg din ea. Învățatul Îl cunoaște pe Domnul său, îl cunoaște pe Profetul său, cunoaște porunca și hotărele lui Allah și deosebește ceea ce El iubește și primește de ceea ce urăște și respinge. De aceea lucrează pentru Allah în ceea ce face și în ceea ce lasă. Aceasta, dacă i se dă izbândă să pună în practică ceea ce știe; altfel, cunoașterea sa va fi o povară împotriva lui.

Al-Ājurri spune în introducerea cărții sale Akhlāq al-‘ulamā’:

إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَتَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُهُ اخْتَصَّ مِنْ خَلْقِهِ
مَنْ أَحَبَّ فَهَدَاهُمْ لِلْإِيمَانِ، ثُمَّ اخْتَصَّ مِنْ سَائِرِ
الْمُؤْمِنِينَ مَنْ أَحَبَّ فَتَفَضَّلَ عَلَيْهِمْ فَعَلِمَهُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ، وَفَقَّهَهُمْ فِي الدِّينِ وَعَلِمَهُمُ التَّأْوِيلَ، وَفَضَّلَهُمْ
عَلَى سَائِرِ الْمُؤْمِنِينَ، وَذَلِكَ فِي كُلِّ زَمَانٍ وَأَوَانٍ، رَفَعَهُمْ
بِالْعِلْمِ وَزَيَّنَهُمْ بِالْحِلْمِ، بِهِمْ يَعْرِفُ الْحَلَالَ مِنَ الْحَرَامِ،
وَالْحَقَّ مِنَ الْبَاطِلِ، وَالضَّارَّ مِنَ النَّافِعِ، وَالْحَسَنَ مِنَ
الْقَبِيحِ، فَضَّلَهُمْ عَظِيمًا، وَخَيْرَهُمْ جَزِيلًا، وَرَثَةَ الْأَنْبِيَاءِ،
وَقَرَّةَ عَيْنِ الْأَوْلِيَاءِ، الْحَيَّتَانِ فِي الْبَحَارِ لَهُمْ تَسْتَغْفِرُ،
وَالْمَلَائِكَةُ بِأَجْنَحَتِهَا لَهُمْ تَخْضَعُ، وَالْعُلَمَاءُ فِي الْقِيَامَةِ بَعْدَ
الْأَنْبِيَاءِ تَشْفَعُ، مَجَالِسُهُمْ تَفِيدُ الْحِكْمَةَ، وَبِأَعْلَامِهِمْ يَنْزَجِرُ

أهل الغفلة، هم أفضل من العباد، وأعلى درجة من
 الزهاد، حياتهم غنيمة، وموتهم مصيبة، يذكرون الغافل،
 ويعلمون الجاهل، لا يتوقع لهم بائة، ولا يخاف منهم
 غائلة، بحسن تأديبهم يتنازع المطيعون، وبجميل
 موعظتهم يرجع المقصرون، جميع الخلق إلى علمهم
 محتاج... إلى أن قال: فهم سراج العباد، ومنار البلاد،
 وقوام الأمة، وينابيع الحكمة، هم غيظ الشيطان، بهم
 تحيا قلوب أهل الحق، وتموت قلوب أهل الزيغ، مثلهم
 في الأرض كمثل النجوم يهتدى بها في ظلمات البر
 والبحر، إذا انطمست النجوم تحيروا، وإذا أسفر عنها
 الظلام أبصروا.

„Allah, Preaputernicul și Mărețul, ale Căruia Nume sunt sfinte,
 i-a ales dintre făpturile Sale pe cei pe care i-a iubit și i-a călăuzit
 către credință. Apoi, dintre toți credincioșii, i-a ales pe cei pe care
 i-a iubit și le-a făcut bine, învățându-i Cartea și înțelepciunea,
 dându-le înțelegere în religie și învățându-i tâlcuirea; le-a dat
 întâietate față de ceilalți credincioși. Aceasta se petrece în orice
 timp și în orice vreme. I-a înălțat prin cunoaștere și i-a
 împodobit cu blândețe. Prin ei se deosebesc cele îngăduite de cele
 oprite, adevărul de fals, ceea ce vatămă de ceea ce folosește și

frumosul de urât. Întâietatea lor este mare, iar binele lor îmbelșugat. Ei sunt moștenitorii profeților și bucuria ochilor celor apropiați de Allah. Peștii din mări cer iertare pentru ei, iar îngerii își pleacă aripile înaintea lor. În Ziua Învierii, învățații vor mijloci după profeți. Adunările lor aduc înțelepciune, iar îndrumările lor îi opresc pe cei nepăsători. Sunt mai buni decât cei dedicați doar adorării și au un rang mai înalt decât cei desprinși de lume. Viața lor este un câștig, iar moartea lor o nenorocire. Îi trezesc pe cei nepăsători și îi învață pe cei neștiutori. Nu se așteaptă din partea lor nicio răutate și nu există teamă de vreo vătămare din partea lor. Cei ascultători se întrec pentru buna lor îndrumare, iar prin frumoasa lor povăț a cei care au greșit se întorc. Toate făpturile au nevoie de cunoașterea lor...” El spune mai departe: „Ei sunt lumina robilor, farurile ținuturilor, sprijinul comunității și izvoarele înțelepciunii. Sunt pricina mâniei Satanei. Prin ei prind viață inimile celor care urmează adevărul și mor inimile celor abătuți. Ei sunt pe pământ asemenea stelelor după care oamenii se călăuzesc în întunecimile uscatului și ale mării: dacă stelele sunt acoperite, oamenii rătăcesc; iar când întunericul se ridică de pe ele, oamenii văd.”⁹

Al-Ājurrī, Akhlāq al-‘ulamā’

Apoi a adus din textele Cărții, din Sunna și din cuvintele învățaților ceea ce sprijină cele spuse.

9 Akhlāq al-‘ulamā’, pp. 13–14.

Cunoașterea are, așadar, un rang înalt și un loc de seamă. Printre cele mai mari dovezi ale întâietății și însemnătății ei se află cuvintele lui Allah Preainaltul:

﴿يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُتُوا الْعِلْمَ
دَرَجَاتٍ﴾

„Allah îi va înălța cu trepte pe cei dintre voi care cred și pe cei cărora li s-a dat știința.”

Coran, al-Mujādilah 58:11 — fragment

قيل في تفسيرها: يرفع الله المؤمن العالم على المؤمن غير العالم، ورفعة الدرجات تدل على الفضل، إذ المراد به كثرة الثواب وبها ترتفع الدرجات، ورفعتها تشمل المعنوية في الدنيا بعلو المنزلة وحسن الصيت، والحسنة في الآخرة بعلو المنزلة في الجنة.

În tâlcuirea acestui verset s-a spus: „Allah îl înalță pe credinciosul învățat deasupra credinciosului neînvățat. Înălțarea treptelor arată întâietatea, fiindcă prin ea se înțelege sporirea răsplății, prin care se ridică treptele. Această înălțare cuprinde atât înălțarea de ordin moral în această viață, printr-un rang înalt și un nume bun, cât și înălțarea concretă din Viața de Apoi, printr-un rang înalt în Paradis.”¹⁰

Tâlcuirea versetului 58:11

10 Fath al-Bārī de Ibn Hajar, 1/141.

La fel sunt și cuvintele lui Allah Preaînaltul:

﴿وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا﴾

„Și spune: «Domnul meu, sporește-mi știința!»”

Coran, Tā Hā 20:114 — fragment

Dovada acestui verset pentru întâietatea cunoașterii este limpede: Allah nu i-a poruncit Profetului Său să ceară sporirea niciunui lucru în afară de cunoaștere, datorită creșterii credinței și statorniciei în ea care decurg din aceasta. Preaînaltul spune:

﴿وَالرَّسُخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ ءَامَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِندِ رَبِّنَا
وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ﴾

„Iar cei statornici în știință spun: «Credem în el; totul este de la Domnul nostru.» Numai cei înzestrați cu minte iau aminte.”

Coran, Āl ‘Imrān 3:7 — fragment

Preaînaltul mai spune:

﴿لَٰكِنِ الرَّسُخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا
أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ﴾

„Dar cei dintre ei statornici în știință și credincioșii cred în ceea ce ți-a fost pogorât și în ceea ce a fost pogorât înaintea ta.”

Coran, an-Nisā’ 4:162 — fragment

Preaînaltul mai spune:

﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأَوَّلُوا الْعِلْمِ قَائِمًا
بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾^ج

„Allah mărturisește că nu există nicio divinitate în afară de El, la fel și îngerii și cei înzestrați cu știință, El fiind Cel care menține dreptatea. Nu există nicio divinitate în afară de El, Cel Atotputernic, Înțeleptul.”

Coran, Al ‘Imrân 3:18

Despre acest ultim verset, Ibn al-Qayyim a scris un studiu bogat, în care a lămurit dovezile lui pentru întâietatea cunoașterii din foarte multe unghiuri — peste o sută cincizeci —, în valoroasa sa carte Miftāḥ dār as-sa‘ādah.¹¹

Cuvintele Profetului:

من يرد الله به خيراً يفقهه في الدين

„Celui căruia Allah îi dorește binele îi dă înțelegere în religie.”

Al-Bukhārī și Muslim

Sunt una dintre cele mai mari dovezi ale întâietății cunoașterii și a oamenilor ei. Ele arată că cel căruia i se dă izbândă în aceasta primește izbândă în tot binele. Ne arată aceasta folosirea nearticulată a cuvântului „bine” în hadith, astfel încât să cuprindă întregul bine, puțin sau mult. Toate acestea țin de harul lui Allah, de generozitatea Sa și de marea Sa binefacere față de cel căruia îi dă izbândă în cunoaștere. În schimb, cel lipsit de cunoaștere este lipsit de bine, după cum arată același hadith.

¹¹ Vezi p. 52 și următoarele.

Ibn al-Qayyim a spus:

وهذا يدل على أن من لم يفقهه في دينه لم يرد به خيراً،
 كما أن من أراد به خيراً فقهه في دينه، ومن فقهه في
 دينه فقد أراد به خيراً، إذا أريد بالفقه العلم المستلزم
 للعمل، وأما إن أريد به مجرد العلم فلا يدل على أن من
 فقه في الدين فقد أريد به خيراً، فإن الفقه حينئذ يكون
 شرطاً لإرادة الخير وعلى الأول يكون موجباً، والله
 أعلم.

„Aceasta arată că celui căruia nu i-a dat înțelegere în religia Sa nu i-a dorit binele, după cum celui căruia i-a dorit binele i-a dat înțelegere în religia Sa. Celui căruia i-a dat înțelegere în religia Sa i-a dorit, așadar, binele, dacă prin înțelegere se are în vedere cunoașterea care presupune împlinirea faptelor. Dacă însă se are în vedere simpla cunoaștere, nu rezultă că celui care a dobândit înțelegere în religie i s-a dorit neapărat binele. În acest caz, înțelegerea este o condiție pentru voirea binelui, iar în primul caz ea dovedește neapărat voirea binelui. Allah știe mai bine.”¹²

Ibn al-Qayyim

12 Miftāḥ dār as-sa‘ādah, p. 65; vezi și al-Fatāwā, 28/80.

Ibn Hajar a spus:

ومفهوم الحديث أن من لم يتفقه في الدين؛ أي: لم يتعلم
قواعد الإسلام وما يتصل بها من الفروع فقد حرم
الخير...؛ لأن من لم يعرف أمور دينه لا يكون فقيهاً
ولا طالب فقه؛ فيصح أن يوصف بأنه ما أريد به
الخير، وفي ذلك بيان ظاهر لفضل العلماء على سائر
الناس، وفضل التفقه في الدين على سائر العلوم.

„Din hadith se înțelege că cel care nu dobândește înțelegere în religie — adică nu învață temeiurile islamului și ramurile legate de ele — este lipsit de bine... Cel care nu cunoaște treburile religiei sale nu este nici cunoscător al ei, nici căutător al acestei înțelegeri. De aceea, se poate spune despre el că nu i s-a dorit binele. În aceasta se află o dovadă limpede a întâietății învățaților față de ceilalți oameni și a întâietății înțelegerii religiei față de celelalte științe.”¹³

Ibn Hajar

Cunoașterea a dobândit acest rang măreț fiindcă este un mijloc pentru cel mai înalt scop: adorarea numai a lui Allah Preaînaltul, fără asociat, și împlinirea unicității Sale așa cum se cuvine.

Cunoașterea nu este urmărită pentru ea însăși, ci pentru altceva, anume fapta. Legea cere orice cunoaștere religioasă în măsura în care aceasta este un mijloc de a-L adora pe Allah Preaînaltul, și nu sub alt aspect. Mai multe lucruri arată aceasta:

13 Fath al-Bārī, 1/165.

Întâi: Legea a venit pentru adorare, iar acesta este scopul trimiterii profeților, pacea fie asupra lor. Așa sunt cuvintele Preaînaltului:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ﴾

„O, oameni! Adorați-L pe Domnul vostru!”

Coran, al-Baqarah 2:21 — fragment

Și cuvintele Sale:

﴿الْأَرْكَانُ كِتَابُ أَحْكَمَ آيَاتِهِ ثُمَّ فَصَّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ
خَبِيرٍ﴾

„Alif, Lām, Rā. O Carte ale cărei versete au fost întocmite desăvârșit, apoi lămurite, de la un Înțelept, Bineștiutor.”

Coran, Hūd 11:1

Și cuvintele Preaînaltului:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا
إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾

„Nu am trimis înaintea ta niciun trimis fără să-i revelăm: «Nu există nicio divinitate în afară de Mine; așadar, adorați-Mă!»”

Coran, al-Anbiyā' 21:25

Și cuvintele Sale:

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ
الدِّينَ﴾

*„Noi ți-am pogorât Cartea cu adevărul. Așadar, adoră-L pe
Allah, închinându-I Lui cu sinceritate religia!”*

Coran, az-Zumar 39:2

Și alte versete asemenea acestora, care cu greu ar putea fi
numărate, arată toate că scopul cunoașterii este adorarea lui
Allah, Preaputernicul și Mărețul, și îndreptarea către El a tuturor
felurilor de adorare și ascultare.

Al doilea: dovezile care arată că sufletul cunoașterii este fapta;
altfel, cunoașterea este ceva împrumutat, de care nu se trage
folos. Allah Preaînaltul a spus:

﴿إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ﴾

„Dintre robii Săi, numai cei învățați se tem de Allah.”

Coran, Fâțir 35:28 — fragment

Preaînaltul mai spune:

﴿أَمِنْ هُوَ قَنْتٌ ءَانَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ
وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ ۚ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ
لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولَؤُا الْأَلْبَابِ﴾

„Oare cel care stă în ascultare în ceasurile nopții, prosternat și în picioare, temându-se de Viața de Apoi și nădăjduind la mila Domnului său? Spune: «Oare sunt deopotrivă cei care știu și cei care nu știu?» Numai cei înzestrați cu minte iau aminte.”

Coran, az-Zumar 39:9

Aceste dovezi și altele arată că știința este unul dintre mijloace. Din perspectiva Legii, ea nu este urmărită pentru ea însăși, ci este un mijloc către faptă. Tot ceea ce s-a transmis despre înțaietatea cunoașterii îi revine acesteia din perspectiva obligației de a o pune în practică.

Se știe că cea mai înaltă cunoaștere este cunoașterea lui Allah, Preaputernicul și Mărețul. Cu toate acestea, ea nu-i aduce omului nicio înțaietate până când nu acceptă ca adevăr ceea ce ea presupune, anume credința în Allah.¹⁴

14 Vezi al-Muwāfaqāt de ash-Shāṭibi, 1/60–65.

Al treilea: amenințările aspre, muștrările și avertismentele statornicite în textele Legii pentru cel care nu împlinește ceea ce știe. Învățatul va fi întrebat despre cunoașterea sa: ce a făcut cu ea? Pentru cel care nu împlinește ceea ce știe, cunoașterea devine o povară împotriva lui, pricină de mâhnire și regret. Preaînaltul spune:

﴿أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ نَتْلُونَ

ج
الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾

„Le porunciți oamenilor binele și vă uitați pe voi înșivă, deși recitați Cartea? Oare nu pricepeți?”

Coran, al-Baqarah 2:44

Preaînaltul mai spune:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ كَبُرَ مَقْتًا

عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾

„O, voi cei care credeți! De ce spuneți ceea ce nu faceți? Este un lucru foarte urât înaintea lui Allah să spuneți ceea ce nu faceți.”

Coran, aş-Şaff 61:2-3

Preaînaltul relatează că Shu‘ayb, pacea fie asupra sa, le-a spus oamenilor săi:

﴿وَمَا أُرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ إِلَىٰ مَا أَنْهَكُمْ عَنْهُ إِنِ أُرِيدُ
إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ
تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ﴾

„Nu vreau să mă împotrivesc vouă făcând ceea ce vă opresc. Nu doresc decât îndreptarea, atâta cât pot. Izbânda mea este numai prin Allah. În El mă încred și la El mă întorc.”

Coran, Hūd 11:88 — fragment

Și alte texte asemenea acestora. De la înaintași s-au transmis în această privință numeroase relatări, cu mare folos și însemnătate, pe care învățații le-au păstrat în scrierile lor.¹⁵ Shaykh al-Islām a spus:

...ولهذا يقال: العلم علمان: علم في القلب، وعلم على
اللسان، فعلم القلب هو العلم النافع، وعلم اللسان هو حجة
الله على عباده... فالفقيه الذي تفقه قلبه غير الخطيب
الذي يخطب بلسانه، وقد يحصل للقلب من الفقه والعلم
أمر عظيم، ولا يكون صاحبه مخاطباً بذلك لغيره،

15 Vezi unele dintre ele în scrierea lui al-Khaṭīb al-Baġhdādī Iqṭidā’ al-‘ilm al-‘amal și în scrierea memoratorului de hadith Ibn ‘Asākir Dhamm man lā ya‘mal bi-‘ilmihi. Amândouă sunt publicate.

وقد يخاطب غيره بأمر كثير من معارف القلوب
وأحوالها، وهو عار عن ذلك، فارغ منه.

„...De aceea se spune: cunoașterea este de două feluri: cunoaștere în inimă și cunoaștere pe limbă. Cunoașterea inimii este cunoașterea folositoare, iar cunoașterea limbii este dovada lui Allah împotriva robilor Săi...¹⁶ Omul a cărui inimă a dobândit înțelegere nu este asemenea celui care ține cuvântări cu limba sa. Inima poate dobândi lucruri mari din înțelegere și cunoaștere, fără ca stăpânul ei să le adreseze altora. Și cineva le poate vorbi altora despre multe cunoașteri și stări ale inimilor, în vreme ce el însuși este lipsit și gol de ele.”¹⁷
Ibn Taymiyyah

16 Acestea sunt cuvintele lui al-Ḥasan al-Baṣrī — Allah să aibă milă de el. Le-au relatat ad-Dārimī, nr. 376, și alții. Shaykh al-Islām le-a menționat în al-Fatāwā și i le-a atribuit lui al-Ḥasan; vezi 7/23.

17 Dar' at-ta'arūḍ, 7/453–454.

Din cele de mai sus se înțeleg valoarea și rangul cunoașterii, marile ei foloase și roade și puternicul ei efect asupra tăriei și statorniciei credinței. Ea este cea mai mare cauză a creșterii, dezvoltării și întăririi acesteia pentru cel care o pune în practică. Mai mult, faptele se deosebesc în sporire și împuținare, în primire și respingere, după cât se potrivesc și corespund cunoașterii, după cum a spus Ibn al-Qayyim:

والأعمال إنما تتفاوت في القبول والرد بحسب موافقتها
للعلم ومخالفتها له، فالعمل الموافق للعلم هو المقبول،
والمخالف له هو المردود، فالعلم هو الميزان، وهو المحك.

„Faptele se deosebesc în primire și respingere după potrivirea sau împotrivirea lor față de cunoaștere. Fapta care se potrivește cunoașterii este primită, iar cea care i se împotrivesc este respinsă. Cunoașterea este balanța și piatra de încercare.”¹⁸
Ibn al-Qayyim

وقال: «وكل علم وعمل لا يزيد الإيمان قوة
فمدخول...»

El a mai spus: „Orice cunoaștere și faptă care nu sporesc tăria credinței sunt atinse de un neajuns...”¹⁹
Ibn al-Qayyim

Creșterea credinței prin cunoaștere se produce în mai multe feluri: prin faptul că oamenii ei ies în căutarea cunoașterii, stau în cercurile de pomenire, cercetează împreună problemele ei, își sporesc cunoașterea despre Allah și Legea Sa și pun în practică ceea ce au învățat. Ei primesc răsplată și pentru cei care învață cunoașterea de la ei. Acestea sunt mai multe laturi prin care credința crește datorită cunoașterii și dobândirii ei.

¹⁸ Miftāḥ dār as-sa‘ādah, p. 89.

¹⁹ Al-Fawā'id, p. 162.

Domeniile cunoașterii religioase prin care se dobândește creșterea credinței sunt foarte numeroase. Voi înfățișa pe scurt câteva dintre ele.

Primul: citirea Nobilului Coran și meditarea la el

Acesta este unul dintre cele mai mari domenii ale cunoașterii care duc la creșterea, statornicia și întărirea credinței. Allah le-a pogorât robilor Săi Cartea Sa limpede, drept călăuzire, milă, strălucire, lumină, bună vestire și aducere-aminte pentru cei care iau aminte.

Allah Preaînaltul spune:

﴿وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مَبَارَكٌ مُصَدِّقٌ لِّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ﴾

„Aceasta este o Carte binecuvântată pe care am pogorât-o, întărind ceea ce a fost înaintea ei.”

Coran, al-An‘ām 6:92 — fragment

Preaînaltul mai spune:

﴿وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مَبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾

„Aceasta este o Carte binecuvântată pe care am pogorât-o. Urmați-o și temeți-vă, pentru ca să vi se arate milă.”

Coran, al-An‘ām 6:155

Preaînaltul mai spune:

﴿وَلَقَدْ جِئْتَهُم بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلَىٰ عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾

„Le-am adus o Carte pe care am lămurit-o cu știință, drept călăuzire și milă pentru un neam de oameni care cred.”

Coran, al-A‘rāf 7:52

Preaînaltul mai spune:

﴿وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً
وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ﴾

„Ți-am pogorât Cartea ca lămurire pentru toate lucrurile, drept călăuzire, milă și bună vesteire pentru musulmani.”

Coran, an-Naḥl 16:89 — fragment

Preaînaltul mai spune:

﴿كَتَبْنَا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِّدُبُرِهَا أَيَّتُهَا لِّتَذَكَّرَ
أُولَٰؤُلَآءِ الْأَلْبَابِ﴾

„O Carte binecuvântată pe care ți-am pogorât-o, pentru ca ei să mediteze la versetele ei și pentru ca cei înzestrați cu minte să ia aminte.”

Coran, Șād 38:29

Preaînaltul mai spune:

﴿إِنَّ هَٰذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ
الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا﴾

„Acest Coran călăuzește spre ceea ce este mai drept și le vestește credincioșilor care împlinesc fapte bune că vor avea o răsplată mare.”

Coran, al-Isrā' 17:9

Preaînaltul mai spune:

﴿وَنَزَّلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا﴾

„Noi pogorâm din Coran ceea ce este vindecare și milă pentru credincioși; însă pe cei nedreți nu-i sporește decât în pierdere.”

Coran, al-Isrâ' 17:82

Preaînaltul mai spune:

﴿إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرٍ لِّمَن كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ﴾

„În aceasta se află o aducere-aminte pentru cel care are inimă sau își pleacă auzul, fiind cu luare-aminte.”

Coran, Qāf 50:37

Aceste versete nobile arată întâietatea Nobilului Coran, Cartea Stăpânului lumilor: Allah l-a făcut binecuvântat și călăuzire pentru lumi și a pus în el vindecare pentru boli, mai ales pentru bolile și suferințele inimilor, îndoielile și poftele lor. L-a făcut bună vestire și milă pentru lumi și aducere-aminte pentru cei care iau aminte. L-a făcut călăuzire spre ceea ce este mai drept și a înfățișat în el, în felurite chipuri, semne și avertismente, pentru ca oamenii să se teamă ori să dobândească din el o aducere-aminte.

Cel care citește Cartea lui Allah, meditează la versetele ei și cugetă asupra lor găsește în ea științe și cunoașteri care îi întăresc, îi sporesc și îi dezvoltă credința. În cuvântarea Coranului găsește un Împărat Căruia Îi aparține întreaga stăpânire și întreaga laudă. Frâiele tuturor lucrurilor sunt în Mâna Sa: ele pornesc de la El și se întorc la El. El este înălțat deasupra Tronului Său și nimic nu-I rămâne ascuns în întinderile împărăției Sale. Știe ce se află în sufletele robilor Săi și cunoaște atât tainele lor,

cât și ceea ce arată. El singur cârmuiește împărăția: aude și vede, dăruiește și oprește, răsplătește și pedepsește, cinstește și umilește, creează și dă hrană, dă moarte și dă viață, hotărăște, judecă și rânduieste. Îi cheamă pe robii Săi, le arată ceea ce le aduce fericirea și izbânda și îi îndeamnă către acestea; îi avertizează de ceea ce le aduce pieirea. Se face cunoscut prin Numele și însușirile Sale și le câștigă iubirea prin binefacerile și darurile Sale. Le amintește de binefacerile Sale asupra lor și le poruncește ceea ce îi face vrednici de deplinătatea lor; îi avertizează de pedepsele Sale și le amintește de cinstirea pregătită pentru ei dacă Îl ascultă și de pedeapsa pregătită dacă I se împotrivesc. Le vestește ce a făcut cu prietenii și cu dușmanii Săi și care a fost sfârșitul unora și al celorlalți.

Îi laudă pe prietenii Săi pentru faptele lor bune și pentru cele mai frumoase însușiri ale lor și îi muștră pe dușmanii Săi pentru faptele lor rele și pentru însușirile lor urâte. Dă pilde, înfățișează dovezi și argumente în felurite chipuri și răspunde îndoielilor dușmanilor Săi cu cele mai bune răspunsuri. Îl confirmă pe cel sincer, îl dezmințe pe mincinos, spune adevărul, arată calea și cheamă către Lăcașul Păcii, descriindu-i însușirile, frumusețea și desfătarea. Avertizează de Lăcașul Pieirii și îi amintește chinul, urâtenia și durerile. Le amintește robilor Săi sărăcia lor înaintea Lui și nevoia lor apăsătoare de El în toate privințele: ei nu se pot lipsi de El nici cât o clipire. Le amintește că El nu are nevoie nici de ei, nici de toate cele existente; El este, prin Sine, lipsit de orice nevoie față de orice altceva, iar tot ce există în afara Lui are, prin sine, nevoie de El. Nimeni nu dobândește nici măcar un grăunte de bine, ori mai mult, decât prin harul și mila Sa și nu întâmpină nici măcar un grăunte de rău, ori mai mult, decât prin dreptatea și înțelepciunea Sa.

În cuvântarea Sa vede cum îi muștră pe cei iubiți cu cea mai blândă muștrare și cum, totodată, le iartă poticniurile, le trece cu vederea greșelile, le primește scuzele, le îndreaptă stricăciunea, îi apără și îi ocrotește, îi sprijină, le poartă de grijă, îi izbăvește din orice necaz și Își împlinește făgăduința față de ei. El este Ocrotitorul lor și ei nu au alt ocrotitor în afara Lui. El este

adevăratul lor Stăpân și Sprijinitor împotriva dușmanului lor. Ce bun Stăpân și ce bun Sprijinitor!

Robul trage neîncetat folos din această meditare la Cartea lui Allah, iar inima lui descoperă în ea cunoașteri care îi sporesc și îi întăresc credința. Cum să nu fie așa, când găsește în Coran un Împărat măreț, Milostiv, Darnic și Frumos, a Cărui lucrare este aceasta? Cum să nu-L iubească, să nu se întreacă în apropierea de El și să nu-și cheltuiască fiecare suflare căutând iubirea Sa? Cum să nu-i fie El mai iubit decât orice altceva, cum să nu pună mulțumirea Sa înaintea mulțumirii oricui altcuiva? Cum să nu-I pomenească neîncetat Numele și cum să nu devină iubirea, dorul și apropierea plină de liniște față de El hrana, puterea și leacul său? Dacă le-ar pierde, s-ar strica și ar pieri, fără să se mai folosească de viața sa.²⁰

Al-Ājurri a spus:

ومن تدبر كلامه عرف الرب عز وجل، وعرف عظيم
سلطانه وقدرته، وعرف عظيم تفضله على المؤمنين،
وعرف ما عليه من فرض عبادته، فألزم نفسه
الواجب، فحذر مما حذر مولاہ الكريم، فرغب فيما
رغبه، ومن كانت هذه صفته عند تلاوته للقرآن وعند
استماعه من غيره كان القرآن له شفاء، فاستغنى بلا
مال، وعز بلا عشيرة، وأنس بما يستوحش منه غيره،
وكان همه عند التلاوة للسورة إذا افتتحها متى أتعظ بما

20 Vezi al-Fawā'id de Ibn al-Qayyim, pp. 58–60.

أُتْلَوْ، ولم يكن مراده متى أختَم السورة، وإنما مراده متى
أعقل عن الله الخطاب، متى أزدجر، متى أعتبر؛ لأن
تلاوة القرآن عبادة، لا تكون بغفلة، والله الموفق
لذلك.

„Cel care meditează la cuvintele Sale Îl cunoaște pe Domnul, Preaputernicul și Mărețul, cunoaște măreția stăpânirii și puterii Sale, marea Sa binefacere față de credincioși și îndatorirea de a-L adora. El se obligă să împlinească ceea ce îi revine, se ferește de cele împotriva cărora îl avertizează Nobilul său Stăpân și dorește ceea ce El îl îndeamnă să dorească. Pentru cel care se află în această stare atunci când recită Coranul ori îl ascultă de la altcineva, Coranul este vindecare. El se simte îndestulat fără avere, cinstit fără sprijinul unui neam și liniștit în ceea ce altora le aduce singurătate. Când începe să recite o sură, preocuparea sa este: «Când voi lua aminte la ceea ce recit?» Scopul său nu este: «Când voi termina sura?», ci: «Când voi înțelege cuvântarea lui Allah? Când mă voi opri de la rău? Când voi lua învățătură?» Recitarea Coranului este un act de adorare, care nu se împlinește cu nepăsare. Allah este Cel care dă izbânda în aceasta.”²¹

Al-Ājurri

21 Akhlāq ḥamalāt al-Qurʾān de al-Ājurri, p. 10.

De aceea, Allah Cel Generos le-a poruncit robilor Săi și i-a îndemnat să mediteze la Coran. Preaslăvitul a spus:

ج
﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ
لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا﴾

„Oare nu meditează ei la Coran? Dacă ar fi fost de la altcineva decât Allah, ar fi găsit în el multe nepotriviri.”

Coran, an-Nisā’ 4:82

El a mai spus:

﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَىٰ قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا﴾

„Oare nu meditează ei la Coran sau sunt lacăte pe inimile lor?”

Coran, Muḥammad 47:24

Preaslăvitul a vestit că l-a pogorât tocmai pentru ca oamenii să mediteze la versetele lui. El a spus:

﴿كَتَبْنَا نَزْلَهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِّدُرُوءِ آيَاتِهِ ۖ وَلِيَتَذَكَّرَ
أُولُو الْأَلْبَابِ﴾

„O Carte binecuvântată pe care ți-am pogorât-o, pentru ca ei să mediteze la versetele ei și pentru ca cei înzestrați cu minte să ia aminte.”

Coran, Șād 38:29

Preaslăvitul a lămurit că pricina lipsei de călăuzire a celui care s-a abătut de la calea dreaptă este părăsirea meditării la Coran și refuzul trufaș de a-l asculta. El a spus:

﴿قَدْ كَانَتْ ءَايَتِي تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلَىٰٰٓ أَعْقَابِكُمْ
تَنكِصُونَ مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَامِرًا تَهْجُرُونَ ۖ فَلَمْ يُدَبِّرُوا
الْقَوْلَ ۖ أَمْ جَاءَهُمْ مَا لَمْ يَأْتِ ءَابَاءَهُمُ الْأَوَّلِينَ﴾

„Versetele Mele vă erau recitate, dar voi vă întorceați pe călcâie, îngâmفându-vă din pricina lui, petrecând seara în vorbe deșarte. Oare nu au cugetat la Cuvânt sau le-a venit ceva ce nu le venise strămoșilor lor?”

Coran, al-Mu'minūn 23:66-68

Preaslăvitul a vestit că, atunci când credincioșii citesc Coranul și meditează la versetele lui, acesta le sporește credința. El a spus:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا
تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ ءَايَتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَٰنًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾

„Credincioșii sunt numai aceia ale căror inimi se cutremură când este pomenit Allah, a căror credință sporește când li se recită versetele Sale și care se încred în Domnul lor.”

Coran, al-Anfāl 8:2

El a vestit despre oamenii drepecți dintre oamenii Cărtii că, atunci când li se recită Coranul, cad cu fețele la pământ, prosternându-se și plângând, iar el le sporește smerenia, credința și supunerea. Preaslăvitul a spus:

﴿قُلْ ءَامِنُوا بِهِ ؕ أَوْ لَا تُؤْمِنُوا ۚ إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ
قَبْلِهِ إِذَا يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ يَخِرُونَ لِلْأَذْقَانِ سُجَّدًا وَيَقُولُونَ
سُبْحَانَ رَبِّنَا ۖ إِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا وَيَخِرُونَ
لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا ۖ﴾

„Spune: «Credeți în el sau nu credeți!» Cei cărora li s-a dat știința înaintea lui, când li se recită, cad cu fețele la pământ, prosternându-se, și spun: «Preaslăvit fie Domnul nostru! Făgăduința Domnului nostru se împlinește negreșit.» Ei cad cu fețele la pământ, plângând, iar aceasta le sporește smerenia.”
Coran, al-Isrâ’ 17:107–109

Preaslăvitul a vestit că, dacă ar fi pogorât Nobilul Coran asupra unui munte, acesta s-ar fi smerit și s-ar fi despicat de teama lui Allah, Preaputernicul și Mărețul. A dat aceasta ca pildă pentru oameni, arătându-le măreția Coranului. El a spus:

﴿لَوْ أَنزَلْنَاهَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا

مُتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ ۚ وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ
لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾

„Dacă am fi pogorât acest Coran asupra unui munte, l-ai fi văzut smerit și despicându-se de teama lui Allah. Acestea sunt pildele pe care le dăm oamenilor, pentru ca ei să cugete.”

Coran, al-Ḥaṣṣr 59:21

L-a descris drept cea mai frumoasă cuvântare, în care versetele și învățăturile sunt reluate și cuvântul repetat, ca să fie înțeles.

Pielea celor drepecți se înfioară de teamă și frică atunci când îl aud.

El a spus:

﴿اللَّهُ نَزَلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِي تَقْشَعِرُّ
 مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ
 إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ ۚ مِنْ يَشَاءُ ۚ وَمَنْ
 يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ﴾

„Allah a pogorât cea mai frumoasă cuvântare, o Carte cu părți asemănătoare, cu învățături repetate. Pielea celor care se tem de Domnul lor se înfioară la auzul ei; apoi pielea și inimile lor se îmblânzesc spre pomenirea lui Allah. Aceasta este călăuzirea lui Allah, prin care îl călăuzește pe cine voiește. Iar pe cel pe care Allah îl lasă în rătăcire nu-l poate călăuzi nimeni.”

Coran, az-Zumar 39:23

Preaslăvitul i-a muștrat pe credincioși pentru lipsa smereniei când ascultă Coranul și i-a avertizat să nu semene în aceasta cu necredincioșii. Preaînaltul a spus:

﴿أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ﴾

„Oare nu a venit pentru cei care cred vremea ca inimile lor să se smerească la pomenirea lui Allah și înaintea adevărului care a fost pogorât și să nu fie asemenea celor cărora li s-a dat Cartea înainte, peste care a trecut vreme îndelungată și inimile li s-au împietrit? Mulți dintre ei sunt nelegiuîți.”

Coran, al-Ĥadid 57:16

Aceste versete arată cu cea mai mare limpezime importanța Coranului, necesitatea grijii pentru el și puternicul său efect asupra inimilor. El este lucrul care sporește cel mai mult credința, mai ales când este citit cu meditare, cugetare și strădanie de a-i înțelege sensurile.

Ibn al-Qayyim a spus:

وبالجملة فلا شيء أنفع للقلب من قراءة القرآن بالتدبر والتفكير؛ فإنه جامع لجميع منازل السائرين وأحوال العاملين ومقامات العارفين، وهو الذي يورث المحبة والشوق والخوف والرجاء والإنابة والتوكل والرضى

والتفويض والشكر والصبر، وسائر الأحوال التي بها
 حياة القلب وكماله، وكذلك يزجر عن جميع الصفات
 والأفعال المذمومة التي بها فساد القلب وهلاكه. فلو علم
 الناس ما في قراءة القرآن بالتدبر لاشتغلوا بها عن كل
 ما سواها، فإذا قرأه بتفكر حتى مر بآية وهو محتاج إليها
 في شفاء قلبه كررها ولو مائة مرة، ولو ليلة، فقراءة آية
 بتفكر وتفهم خير من قراءة ختمة بغير تدبر وتفهم،
 وأنفع للقلب وأدعى إلى حصول الإيمان وذوق حلاوة
 القرآن...

„În ansamblu, nimic nu este mai folositor inimii decât citirea
 Coranului cu meditare și cugetare. El cuprinde toate popasurile
 celor care merg pe cale, stările celor care lucrează și treptele celor
 care Îl cunosc pe Allah. El aduce iubirea, dorul, frica, nădejdea,
 întoarcerea la Allah, încrederea, mulțumirea, încredințarea
 lucrurilor în seama Lui, recunoștința, răbdarea și toate celelalte
 stări prin care inima trăiește și se desăvârșește. Tot el oprește de
 la toate însușirile și faptele de ocară care strică inima și o duc la
 pieire. Dacă oamenii ar ști ce cuprinde citirea Coranului cu
 meditare, s-ar ocupa de ea, lăsând la o parte orice altceva. Când
 îl citește cu cugetare și ajunge la un verset de care are nevoie
 pentru vindecarea inimii sale, să-l repete chiar și de o sută de ori
 sau o noapte întreagă. Citirea unui singur verset cu cugetare și
 înțelegere este mai bună decât o citire a întregului Coran fără
 meditare și înțelegere; este mai folositoare inimii și mai potrivită

pentru dobândirea credinței și pentru gustarea dulceaței
Coranului...”²²

Ibn al-Qayyim

Muḥammad Rashīd Riḍā a spus:

واعلم أن قوة الدين، وكمال الإيمان واليقين لا يحصلان
إلا بكثرة قراءة القرآن واستماعه مع التدبر بنية الاهتداء
به، والعمل بأمره ونهيه. فالإيمان الإذعاني الصحيح
يزداد ويقوى وينى وتترتب عليه آثاره من الأعمال
الصالحة وترك المعاصي والفساد بقدر تدبر القرآن،
وينقص ويضعف على هذه النسبة من ترك تدبره، وما
آمن أكثر العرب إلا بسماعه وفهمه، ولا فتحو
الأقطار ومصرى الأمصار، واتسع عمرانهم، وعظم
سلطانهم، إلا بتأثير هدايته، وما كان الجاحدون
المعاندون من زعماء مكة يجاهدون النبي ويصدونه عن
تبليغ دعوة ربه إلا بمنعه من قراءة القرآن على الناس:

„Să știi că tăria religiei și deplinătatea credinței și certitudinii nu
se dobândesc decât prin multă citire și ascultare a Coranului, cu
meditare, cu intenția de a primi călăuzire prin el și de a-i împlini
poruncile și opreliștile. Credința adevărată, însoțită de supunere,

22 Miftāḥ dār as-sa‘ādah, p. 204.

crește, se întărește și se dezvoltă după măsura meditării la Coran, iar roadele ei apar în faptele bune și în părăsirea păcatelor și stricăciunii. În aceeași măsură în care meditația la el este părăsită, credința scade și slăbește. Cei mai mulți arabi nu au crezut decât auzindu-l și înțelegându-l; nu au cucerit ținuturile și întemeiat orașele, nu li s-au întins așezările și nu li s-a mărit puterea decât prin efectul călăuzirii sale. Mai-marii din Mecca, care tăgăduiau și se împotriveau cu îndărătnicie, nu luptau împotriva Profetului și nu-l opreau de la vestirea chemării Domnului său decât împiedicându-l să le citească oamenilor Coranul.”

Muhammad Rashīd Riḍā — citat continuat

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ﴾

„Cei care nu cred spun: «Nu ascultați acest Coran, ci faceți zgomot în timpul lui, ca poate să biruiți!»”

Coran, Fuṣṣilat 41:26

وما ضعف الإسلام منذ القرون الوسطى حتى زال
أكثر ملكه إلا بهجر تدبر القرآن وتلاوته والعمل به.

„Islamul nu a slăbit din veacurile de mijloc, până când cea mai mare parte a stăpânirii sale s-a pierdut, decât prin părăsirea meditării la Coran, a citirii lui și a lucrării după el.”²³

Muhammad Rashīd Riḍā — continuarea citatului

23 Mukhtaṣar Tafsīr al-Manār, 3/170.

Nobilul Coran se numără, așadar, printre cele mai mari mijloace de întărire a credinței și printre cele mai folositoare pricini ale creșterii ei. El sporește credința robului în mai multe feluri. Ibn Sa'di a spus:

ويقويه من وجوه كثيرة، فالمؤمن بمجرد ما يتلو آيات
الله، ويعرف ما ركب عليه من الأخبار الصادقة
والأحكام الحسنة يحصل له من أمور الإيمان خير
كثير، فكيف إذا أحسن تأمله، وفهم مقاصده
وأسراره.

„O întărește în multe feluri. Credinciosul, prin simplul fapt că recită versetele lui Allah și cunoaște veștile adevărate și rânduilele frumoase pe care ele se întemeiază, dobândește mult bine în privința credinței. Atunci cum va fi dacă meditează bine la el și îi înțelege scopurile și tainele?”²⁴

Ibn Sa'di

Trebuie însă știut că sporirea credinței prin citirea Coranului îi revine numai celui care se îngrijește să-l înțeleagă, să-l aplice și să lucreze după el. Nu este de ajuns o citire goală, fără înțelegere sau meditare. Altfel, câți cititori ai Coranului nu vor avea Coranul drept acuzator și potrivnic în Ziua Învierii! S-a transmis autentic că Profetul a spus:

إِنَّ اللَّهَ يَرَفُعُ بِهَذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا، وَيَضَعُ بِهِ آخَرِينَ.

„Allah îi înalță prin această Carte pe unii oameni și îi coboară prin ea pe alții.”²⁵

Profetul; Muslim

24 At-Tawḍīḥ wa-l-bayān li-shajarat al-īmān, p. 27.

25 Relatat de Muslim, nr. 817.

S-a transmis autentic și că a spus:

...وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ.

„...Iar Coranul este o dovadă pentru tine sau împotriva ta.”²⁶

Profetul; Muslim

El este o dovadă pentru tine și îți sporește credința dacă lucrezi după el. Este o dovadă împotriva ta și credința îți scade dacă îl neglijezi și îi nesocotești hotarele.

قال قتادة: «لم يجالس هذا القرآن أحد إلا قام عنه
بزيادة أو نقصان».

Qatādah a spus: „Nimeni nu stă în tovărășia acestui Coran fără să se ridice de lângă el cu un spor sau cu o scădere.”²⁷

Qatādah

Al-Ḥasan al-Baṣrī a spus, lămurind sensul meditării la Coran:

...أما والله ما هو بحفظ حروفه وإضاعة حدوده، حتى
إن أحدهم ليقول: لقد قرأت القرآن كله فما أسقطت
منه حرفاً، وقد والله أسقطه كله ما يرى له القرآن في
خلق ولا عمل، حتى إن أحدهم ليقول إني لأقرأ
السورة في نفس، والله ما هؤلاء بالقراء ولا العلماء ولا

26 Relatat de Muslim, nr. 223.

27 Relatat de Ibn al-Mubārak în az-Zuhd, nr. 788, de al-Ājurri în Akhlāq ḥamalat al-Qur’ān, p. 73, și de al-Marwazī în Qiyām al-layl, p. 77, în ediția prescurtată. L-a amintit și al-Baghawī în Tafsīr-ul său, 3/133.

الحكماء ولا الورعة، متى كانت القراءة مثل هذا؛ لا كثير الله في الناس مثل هؤلاء.

„...Pe Allah, aceasta nu înseamnă să-i păstrezi literele și să-i nesocotești hotarele. Unul dintre ei ajunge să spună: «Am citit întregul Coran și nu am lăsat deoparte nicio literă!» Dar, pe Allah, l-a lăsat deoparte în întregime: Coranul nu se vede deloc în purtarea sau în faptele sale. Unul dintre ei ajunge chiar să spună: «Eu citesc o sură dintr-o singură suflare!» Pe Allah, aceștia nu sunt nici recitatori, nici învățați, nici înțelepți și nici oameni care se feresc de cele îndoielnice. De când sunt recitatorii asemenea acestora? Allah să nu înmulțească astfel de oameni între oameni!»²⁸

Al-Ḥasan al-Baṣrī

Eu spun: Allah să aibă milă de al-Ḥasan! Oare ce ar spune dacă i-ar vedea pe unii recitatori din vremea noastră, fascinați de melodii, de pronunțarea literelor și de împodobirea lor, în vreme ce nesocotesc și pierd hotarele Coranului? Mai mult, când îi ascultă, auzul oamenilor se îndreaptă către pronunțarea și cântarea literelor, în vreme ce sunt lăsate deoparte ascultarea atentă și meditarea la Cuvântul lui Allah. În orice caz, nu există nicio împotrivire față de recitarea corectă a Coranului, rostirea lui așezată, recitarea lui cu glas frumos și înfrumusețarea redării sale. Împotrivirea privește silința forțată și exagerarea în pronunțarea literelor, fără grijă și fără preocupare pentru împlinirea poruncilor pentru care a fost pogorât Coranul. La unii dintre aceștia nu vezi nici evlavie care respectă hotarele lui Allah, nici măcar trăirea Coranului în purtare sau în faptă.

Îl găsești pe câte un asemenea recitator, care a memorat Coranul și îi rostește iscusit literele, că își rade barba, își lasă veșmântul să atârne prea jos ori neglijează rugăciunea, fie cu

28 Relatat de ‘Abd ar-Razzāq în Muṣannaf, nr. 5984, Ibn al-Mubārak în az-Zuhd, nr. 793, al-Ājurri în Akhlāq ḥamalāt al-Qur’ān, nr. 41, și al-Marwazī în Qiyām al-layl, p. 76, în ediția prescurtată.

totul, fie pe cea în adunare, pe lângă alte fapte oprite. Unul dintre ei — la Allah cerem ajutor — a deschis chiar cu versete din Nobilul Coran o petrecere cu muzică pentru o femeie desfrânată. A recitat versete din Nobilul Coran înaintea cântecului ei! Cuvântul Domnului nostru este prea înalt pentru a fi întinat de asemenea oameni. Îmi este de ajuns să spun, așa cum a spus al-Ḥasan:

متى كانت القراءة مثل هذا؛ لا كثر الله في الناس مثل
هؤلاء

„De când sunt recitatorii asemenea acestora? Allah să nu înmulțească astfel de oameni între oameni!”

Al-Ḥasan al-Baṣrī

Ibn al-‘Arabī i-a descris pe recitatorii din vremea sa, preocupați de rostirea literelor Coranului în vreme ce îi nesocoteau hotarele și făceau din această îndeletnicire o meserie, deși Coranul a fost pogorât pentru a se lucra după el. El a spus:

...ولكن لما صارت هذه القراءة صناعة زخرفوها
وناضلوا عنها، وأفنوا أعمارهم - من غير حاجة بهم -
فيها، فموت أحدهم وقد أقام القرآن كما يقام القدر
لفظاً، وكسر معانيه كسر الإناء، فلم يلتزم عليه منهما
معنى.

„...Dar când această recitare a devenit o meserie, au împodobit-o, au apărat-o și și-au istovit viețile în ea, fără să aibă nevoie de aceasta. Unul dintre ei moare după ce a îndreptat rostirea Coranului așa cum se îndreaptă o săgeată, dar i-a sfărâmat sensurile cum se sfărâmă un vas, fără ca vreun sens să se închege pentru el din cele două.”²⁹

Ibn al-‘Arabī

Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah a spus, lămurind starea celui care trăiește alături de Coran și dobândește trepte și ranguri înalte:

فهو دائم التفكير في معانيه، والتدبر لألفاظه، واستغناؤه
بمعاني القرآن وحكمه عن غيره من كلام الناس، وإذا

29 Al-‘Awāšim min al-qawāšim, 2/486, inclus în cartea Ārā’ Abī Bakr ibn al-‘Arabī al-kalāmiyyah de ‘Ammār aṭ-Ṭalībī. Vezi și ce a scris adh-Dhahabī despre asemenea recitatori în cartea sa Zaghal al-‘ilm, pp. 25–27. Dacă nu m-aș fi temut să lungesc prea mult textul, aș fi reprodus pasajul datorită însemnătății sale.

سمع شيئاً من كلام الناس وعلومهم عرضه على القرآن،
 فإن شهد له بالتزكية قبله وإلا رده، وإن لم يشهد له
 بقبول ولا رد وقفه، وهمته عاكفة على مراد ربه من
 كلامه، ولا يجعل همته فيما حجب به أكثر الناس من
 العلوم عن حقائق القرآن، إما بوسوسة في خروج
 حروفه، وترقيقها، وتفخيمها، وإمالتها، والنطق بالمد
 الطويل، والقصير، والمتوسط، وغير ذلك؛ فإن هذا
 حائل للقلوب، قاطع لها عن فهم مراد الرب من
 كلامه.

„El cugetă neîncetat la sensurile lui și meditează la cuvintele sale, găsind în sensurile și înțelepciunile Coranului îndeajuns ca să se poată lipsi de alte cuvinte ale oamenilor. Când aude ceva din vorbele și științele oamenilor, le pune înaintea Coranului: dacă acesta le încuviințează, le primește; altfel le respinge. Dacă nu arată nici primirea, nici respingerea lor, își oprește judecata. Preocuparea lui rămâne îndreptată către ceea ce Domnul său voiește prin cuvintele Sale. Nu-și îndreaptă preocuparea către acele științe prin care cei mai mulți oameni au fost împiedicați să ajungă la adevărurile Coranului: fie printr-o grijă obsesivă pentru articularea literelor, pentru rostirea lor subțiată sau îngroșată, pentru imālāh ori pentru prelungirea lungă, scurtă sau mijlocie și altele asemenea. Acestea devin o stavilă pentru inimi, care le împiedică să înțeleagă ceea ce Domnul voiește prin cuvintele Sale.”³⁰

30 Al-Fatāwā, 16/50.

Ibn Taymiyyah

Înainte să înceapă citirea Coranului, musulmanul trebuie să învețe cum să se folosească de el, ca să dobândească întregul folos. Ibn al-Qayyim a amintit în această privință o regulă de mare însemnătate și cu mult folos. El a spus:

إذا أردت الانتفاع بالقرآن فاجمع قلبك عند تلاوته
وسمعه، وألق سمعك، وأحضر حضور من يخاطبه به
من تكلم به سبحانه منه إليه.

„Dacă vrei să te folosești de Coran, adună-ți inima când îl reciti sau îl asculți, pleacă-ți auzul și fii prezent asemenea celui căruia Cel ce a rostit aceste cuvinte, Preaslăvitul, i Se adresează prin ele, de la El către el.”³¹

Ibn al-Qayyim

Cel care aplică această regulă și urmează această cale atunci când recită Coranul sau îl ascultă dobândește împreună cunoașterea și fapta, iar credința sa crește și se statornicește asemenea munților înalți. Pe Allah Îl rugăm să ne dea izbândă în aceasta și în tot binele.

31 Vezi al-Fawā'id, p. 5, și al-Fatāwā de Ibn Taymiyyah, 16/48–51 și 7/236–237.

ثم إن التفكير والتدبر في آيات الله على نوعين: تفكر فيه
ليقع على مراد الرب منه، وتفكر في معاني ما دعا عباده
إلى التفكير فيه، فالأول تفكر في الدليل القرآني، والثاني
في الدليل العياني، الأول تفكر في آياته المسموعة،
والثاني تفكر في آياته المشهودة. قاله ابن القيم.

Apoi, cugetarea și meditarea la semnele lui Allah sunt de două feluri: cugetarea la ele pentru a ajunge la ceea ce Domnul voiește prin ele și cugetarea la sensurile lucrurilor asupra cărora El i-a chemat pe robii Săi să cugete. Prima este cugetare la dovada coranică, iar a doua la dovada văzută. Prima este cugetare la semnele Sale auzite, iar a doua la semnele Sale văzute. Acestea sunt cuvintele lui Ibn al-Qayyim.³²
Ibn al-Qayyim

Eu spun: cele amintite aici privesc cugetarea la semnele auzite ale lui Allah. Despre cugetarea la semnele Sale văzute și observate vom vorbi curând, dacă Allah voiește.

Al doilea: cunoașterea Numelor celor mai frumoase ale lui Allah și a însușirilor Sale cele mai înalte

Cunoașterea Numelor și însușirilor lui Allah menționate în Carte și în Sunna, care arată desăvârșirea Sa absolută în toate privințele, se numără printre cele mai mari domenii ale cunoașterii prin care crește credința. Preocuparea de a le cunoaște și a le înțelege și cercetarea lor deplină cuprind multe foloase mărețe, printre care:

1. Cunoașterea unicității lui Allah în Numele și însușirile Sale este cea mai nobilă și mai înaltă dintre toate științele. A te ocupa de înțelegerea și cercetarea ei înseamnă a te ocupa de cele mai

32 Miftah dār as-sa'ādah, p. 204.

înalte lucruri căutate; dobândirea ei de către rob este unul dintre cele mai nobile daruri.

2. Cunoașterea lui Allah cheamă la iubirea Sa, la teama plină de venerație și frica de El, la nădejdea în El și la sinceritatea faptelor pentru El. Aceasta este însăși fericirea robului. Nu există cale către cunoașterea lui Allah decât prin cunoașterea Numelor și însușirilor Sale și prin dobândirea înțelegerii sensurilor lor.

3. Allah a creat făpturile ca să-L cunoască și să-L adore. Acesta este scopul care li se cere. Preocuparea pentru aceasta înseamnă a te preocupa de lucrul pentru care ai fost creat; părăsirea și neglijarea ei înseamnă nesocotirea lucrului pentru care ai fost creat. Este urât pentru un rob asupra căruia binefacerile lui Allah se revarsă neîncetat și al cărui har din partea Lui este mare în orice privință să fie neștiutor despre Domnul său și să se îndepărteze de cunoașterea Sa.

4. Unul dintre pilonii credinței — de fapt, cel mai înalt și temelia lor — este credința în Allah. Credința nu constă în simpla rostire „*Cred în Allah*”, fără cunoașterea Domnului. Adevărata credință presupune să-L cunoască pe Cel în Care crede și să-și dea toată silința în cunoașterea Numelor și însușirilor Sale, până când ajunge la treapta certitudinii. Credința sa este pe măsura cunoașterii Domnului său: cu cât Îl cunoaște mai mult, cu atât credința îi crește; cu cât această cunoaștere scade, cu atât scade și credința. Cea mai apropiată cale către aceasta este meditarea la Numele și însușirile Sale, Preaslăvitul și Preaînaltul.

5. Cunoașterea Preaînaltului este temelia tuturor lucrurilor. Cel care Îl cunoaște cu adevărat deduce din însușirile și faptele Sale ceea ce El face și ceea ce legiuiește, fiindcă El nu face decât ceea ce se potrivește Numelor și însușirilor Sale. Faptele Sale se desfășoară în dreptate, har și înțelepciune. De aceea, nu legiuiește nicio rânduială decât potrivit celor cerute de lauda, înțelepciunea, harul și dreptatea Sa. Toate veștile Sale sunt adevăr și sinceritate, iar poruncile și opreliștile Sale sunt dreptate și înțelepciune.³³

33 Vezi Tafsîr-ul lui Ibn Sa'dî, 1/24–26, și Khulâșat tafsîrihi, p. 15.

Printre aceste foloase se află și faptul că cunoașterea Numelor celor mai frumoase și a însușirilor celor mai înalte cere roadele ei în adorare și supunere. Fiecărei însușiri îi corespunde o formă proprie de adorare, care decurge din ea și din cunoașterea și înțelegerea ei adevărată. Aceasta se aplică tuturor felurilor de adorare ale inimii și ale mădulelor.

Iată lămurirea: când robul știe că Domnul Preaînaltul este singurul Care poate aduce rău și folos, Care dăruiește și oprește, creează și hrănește, dă viață și dă moarte, aceasta aduce înlăuntrul său adorarea prin încrederea în El, iar în afară, urmările și roadele acestei încrederi.

Când știe că Allah este Auzitor, Văzător și Atoateștiutor, că nu-I este ascunsă nici greutatea unui grăunte în ceruri sau pe pământ, că știe taina și ceea ce este încă mai ascuns și că știe privirea trădătoare a ochilor și ceea ce ascund piepturile, aceasta îl face să-și păzească limba, mădulele și gândurile inimii de tot ceea ce nu-L mulțumește pe Allah și să le îndrepte către ceea ce Allah iubește și primește.

Când știe că Allah este Bogat, Generos, Milostiv, Binefăcător și larg în binefacere, aceasta îi întărește nădejdea; iar nădejdea aduce felurite forme de adorare văzută și lăuntrică, după măsura cunoașterii și științei sale.

Când cunoaște desăvârșirea și frumusețea lui Allah, aceasta îi aduce o iubire aparte și un dor mare de întâlnirea cu El, iar din acestea se nasc multe feluri de adorare. Astfel se înțelege că întreaga adorare se întoarce la ceea ce presupun Numele și însușirile Sale.³⁴

Când robul Îl cunoaște pe Domnul său cu adevărata cunoaștere cerută, ferită de căile celor abătuți în cunoașterea lui Allah — căi întemeiate pe răstălmăcirea Numelor și însușirilor, pe negarea lor, pe pretinsa precizare a modului lor de a fi ori pe asemănarea lor cu ale făpturilor —, el primește izbândă în una dintre cele mai mari cauze ale creșterii credinței. Este vorba despre cel care se ferește de aceste metode neîntemeiate ale teologiei speculative,

34 Vezi Miftāḥ dār as-sa‘ādah de Ibn al-Qayyim, pp. 424–425. Vezi un pasaj asemănător, mai amplu, în al-Fawā'id de același autor, pp. 128–131.

care sunt în realitate unele dintre cele mai mari piedici dintre rob și cunoașterea Domnului său și unele dintre cele mai mari cauze ale scăderii și slăbirii credinței. El Îl cunoaște pe Domnul său prin Numele cele mai frumoase și însușirile cele mai înalte prin care S-a făcut cunoscut făpturilor Sale, menționate în Carte și în Sunna, și le înțelege potrivit căii înaintașilor drepecți. S-a transmis autentic de la Profet că Allah are nouăzeci și nouă de Nume, iar cuprinderea lor este o cauză a intrării în Paradis. În cele două Șahîh-uri se relatează de la Abū Hurayrah că Trimisul lui Allah a spus:

إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا، مِائَةً إِلَّا وَاحِدَةً، مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ.

„Allah are nouăzeci și nouă de Nume, o sută fără unul. Cine le cuprinde va intra în Paradis.”³⁵

Abū Hurayrah; al-Bukhārī și Muslim

وليس المراد بالإحصاء عدها فقط؛ لأنه قد يعدها الفاجر، وإنما المراد العمل بها.

„Prin cuprinderea lor nu se înțelege simpla numărare, fiindcă și un om nelegiuit le poate număra. Se înțelege punerea lor în practică.”³⁶

Al-Aṣīlī, citat în Faṭḥ al-Bārī

35 Relatat de al-Bukhārī, nr. 2736 și 7392, și Muslim, nr. 2677.

36 Faṭḥ al-Bārī, 11/226. Acestea sunt cuvintele lui al-Aṣīlī.

Este necesar, așadar, să înțelegem Numele și însușirile și să cunoaștem sensurile pe care le arată, pentru a ne putea folosi pe deplin de ele. Abū 'Umar aṭ-Ṭalamankī a spus:

من تمام المعرفة بأسماء الله تعالى وصفاته التي يستحق بها
الداعي والحافظ ما قال رسول الله، المعرفة بالأسماء
والصفات وما تتضمن من الفوائد، وتدل عليه من
الحقائق، ومن لم يعلم ذلك لم يكن عالماً لمعاني الأسماء
ولا مستفيداً بذكرها ما تدل عليه من المعاني.

*„Deplina cunoaștere a Numelor și însușirilor lui Allah
Preaînaltul, prin care cel care se roagă și le păstrează dobândește
ceea ce a spus Trimisul lui Allah, cuprinde cunoașterea Numelor
și însușirilor, a foloaselor pe care le conțin și a adevărilor pe
care le arată. Cine nu știe acestea nu cunoaște sensurile Numelor
și nu trage, prin pomenirea lor, folos din sensurile pe care ele le
arată.”³⁷*

Abū 'Umar aṭ-Ṭalamankī

Ibn al-Qayyim a amintit trei trepte ale cuprinderii lor: prima, cuprinderea rostirilor și a numărului lor; a doua, înțelegerea sensurilor și înțelesurilor lor; a treia, chemarea lui Allah prin ele, ceea ce cuprinde atât ruga de adorare, cât și ruga de cerere.³⁸

³⁷ Faḥ al-Bārī, 11/226.

³⁸ Badā'i' al-fawā'id, 1/164.

Ibn Sa'di a lămurit sensul cuvintelor „le cuprinde” din hadithul lui Abū Hurayrah amintit mai sus:

أي: من حفظها وفهم معانيها واعتقدتها وتعبده الله بها
 دخل الجنة، والجنة لا يدخلها إلا المؤمنون، فعلم أن
 ذلك أعظم ينبوع ومادة لحصول الإيمان وقوته وثباته،
 ومعرفة الأسماء الحسنى هي أصل الإيمان، والإيمان
 يرجع إليها.

„Adică acela care le păstrează în memorie, le înțelege sensurile, crede în ele și Îl adoră pe Allah potrivit lor va intra în Paradis. În Paradis nu intră decât credincioșii. Se înțelege, așadar, că aceasta este cel mai mare izvor și temei pentru dobândirea, întărirea și statornicia credinței. Cunoașterea Numelor celor mai frumoase este temelia credinței, iar credința se întoarce la ea.”³⁹

Ibn Sa'di

Cel care Îl cunoaște pe Allah în acest fel se numără printre oamenii cu cea mai puternică credință, cei mai stăruitori în ascultarea și adorarea Lui și cei mai temători și mai conștienți că El îi vede. Preaînaltul spune:

﴿إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ﴾

„Dintre robii Săi, numai cei învățați se tem de Allah.”

Coran, Fățir 35:28 — fragment

39 At-Tawđih wa-l-bayān, p. 26.

Ibn Jarīr aṭ-Ṭabarī a spus în Tafsīr-ul său despre acest verset:

يقول تعالى ذكره: إنما يخاف الله فيتقي عقابه بطاعته،
العلماء بقدرته على ما يشاء من شيء، وأنه يفعل ما
يريد؛ لأن من علم ذلك أيقن بعقابه على معصيته، نخافه
ورهبه خشية منه أن يعاقبه.

„Preaînaltul spune: se tem de Allah și se feresc de pedeapsa Sa prin ascultarea de El cei care cunosc puterea Sa asupra oricărui lucru pe care îl voiește și faptul că El face ceea ce voiește. Cel care știe aceasta este sigur de pedeapsa Sa pentru nesupunere; de aceea se teme și se înfricoșează de El, de teamă să nu-l pedepsească.”⁴⁰

Ibn Jarīr aṭ-Ṭabarī

40 Tafsīr aṭ-Ṭabarī, 12/232.

Ibn Kathīr a spus:

أي: إنما يخشاه حق خشيته العلماء العارفون به؛ لأنه
كلما كانت المعرفة للعظيم العليم الموصوف بصفات
الكمال المنعوت بالأسماء الحسنى كلما كانت المعرفة به
أتم، والعلم به أكمل كانت الخشية له أعظم وأكثر.

„Adică se tem cu adevărat de El numai învățații care Îl cunosc.
Cu cât cunoașterea Celui Măreț, Atoateștiutor, descris prin
însușirile desăvârșirii și numit prin Numele cele mai frumoase,
este mai deplină și știința despre El mai desăvârșită, cu atât
teama de El este mai mare și mai puternică.”⁴¹

Ibn Kathīr

Unul dintre înaintași a strâns acest înțeles într-o scurtă expresie,
spunând:

من كان بالله أعرف كان من الله أخوف.

„Cine Îl cunoaște mai mult pe Allah se teme mai mult de
Allah.”⁴²

Unul dintre înaintași

Ibn al-Qayyim a spus:

وليست حاجة الأرواح قط إلى شيء أعظم منها إلى
معرفة بارئها وفاطرها، ومحبته وذكره والابتهاج به،

⁴¹ Tafsīr Ibn Kathīr, 3/553.

⁴² Relatat de al-Marwazī în Taʿzīm qadr aṣ-ṣalāh, nr. 786. Cel care a spus aceste
cuvinte este Abū ʿAbd Allāh Aḥmad ibn ʿĀṣim al-Anṭākī. Vezi biografia sa în
as-Siyar, 11/409.

وطلب الوسيلة إليه والزلقى عنده ولا سبيل إلى هذا إلا
 بمعرفة أوصافه وأسمائه، فكلمها كان العبد بها أعلم كان
 بالله أعرف، وله أطلب وإليه أقرب، وكلما كان لها
 أنكر كان بالله أجهل، وإليه أكره ومنه أبعد، والله ينزل
 العبد من نفسه حيث ينزله العبد من نفسه...

„Sufletele nu au niciodată o nevoie mai mare de vreun lucru decât de cunoașterea Celui care le-a creat și le-a adus la ființă, de iubirea Sa, de pomenirea Sa, de bucuria în El și de căutarea căilor și apropierii de El. Nu există cale către acestea decât prin cunoașterea însușirilor și Numelor Sale. Cu cât robul le cunoaște mai mult, cu atât Îl cunoaște mai mult pe Allah, Îl caută mai stăruitor și este mai aproape de El. Cu cât le tăgăduiește mai mult, cu atât este mai neștiutor despre Allah, este mai urât înaintea Lui și este mai departe de El. Allah îl așază pe rob față de Sine acolo unde robul Îl așază pe El față de sine...”⁴³

Ibn al-Qayyim

Cunoașterea lui Allah, Preaputernicul și Mărețul, întărește frica și conștiința că El ne vede, mărește nădejdea din inimă, sporește credința robului și aduce multe feluri de adorare. Nu există cale către această cunoaștere decât prin meditatea la Cartea lui Allah și la ceea ce El le-a făcut cunoscut robilor Săi, prin limbile trimișilor Săi, despre Numele, însușirile și faptele Sale și despre cele nepotrivite și nevrednice de El de care S-a declarat mai presus. Tot astfel, prin meditatea la zilele și lucrările Sale față de prietenii și dușmanii Săi, pe care le-a istorisit robilor și pe care i-a făcut să le vadă, ca să deducă din ele că El este adevărata lor Divinitate, Cea limpede, Căreia singure I se cuvine adorarea. Să deducă și că El are putere asupra tuturor lucrurilor, știe toate

43 Al-Kāfiyah ash-shāfiyah, p. 43.

lucrurile, este aspru în pedeapsă, Iertător și Milostiv, Atotputernic și Înțelept, că face ceea ce voiește și cuprinde toate lucrurile prin milă și știință. Toate faptele Sale se desfășoară în înțelepciune, milă, dreptate și folos; niciuna nu iese din acestea. Acest rod nu se poate dobândi decât prin meditatea la cuvintele Sale și prin cercetarea urmelor faptelor Sale.⁴⁴

Cât de departe este însă de cunoașterea Domnului și Creatorului său cel care se împotrivește acestei căi, se abate de la acest drum și urmează în cunoașterea lui Allah căile celor rătăciți! El ajunge chiar printre cei cu cea mai slabă cunoaștere despre Allah și cu cea mai puțină frică și teamă plină de venerație față de El.

După ce a arătat că deosebirea dintre oameni în cunoașterea lui Allah se întoarce la deosebirea lor în cunoașterea și înțelegerea textelor profetice și în recunoașterea falsității îndoielilor care se împotrivesc adevărilor lor, Ibn al-Qayyim a spus:

وتجد أضعف الناس بصيرة أهل الكلام الباطل المذموم
الذي ذمه السلف، لجهلهم بالنصوص ومعانيها، وتمكن
الشبه الباطلة من قلوبهم.

„Îi găsești pe cei cu cea mai slabă pătrundere tocmai printre adepții vorbirii speculative neîntemeiate și osândite pe care au criticat-o înaintașii, din pricina neștiinței lor despre texte și despre sensurile lor și a stăpânirii îndoielilor false asupra inimilor lor.”

Ibn al-Qayyim

⁴⁴ Vezi Miftāḥ dār as-sa‘ādah de Ibn al-Qayyim, p. 202.

Apoi a arătat că oamenii de rând au o stare mai bună decât aceștia și o cunoaștere mai puternică despre Domnul lor, spunând:

وإذا تأملت حال العامة - الذين ليسوا مؤمنين عند
أكثرهم - رأيهم أتم بصيرة منهم، وأقوى إيماناً، وأعظم
تسليماً للوحي، وانقياداً للحق.

„Dacă cercetezi starea oamenilor de rând — pe care cei mai mulți dintre ei nu-i socotesc credincioși —, vei vedea că au o pătrundere mai deplină decât ei, o credință mai puternică și mai multă supunere față de revelație și ascultare de adevăr.”⁴⁵

Ibn al-Qayyim

Mai înainte, el atrăsese atenția asupra însemnătății pătrunderii în unicitatea Numelor și însușirilor, a înțelegerii lor potrivit căii înaintașilor drepti și a grijii de a ne feri de îndoielile adepților speculației neîntemeiate, care strică această afirmare a unicității. Apoi a rostit cuvinte folositoare și cuprinzătoare care duc la această pătrundere, spunând:

وعقد هذا: أن يشهد قلبك الرب تبارك وتعالى مستوياً
على عرشه، متكلاً بأمره ونهيه، بصيراً بحركات العالم
علويه وسفليه، وأشخاصه وذواته، سمياً لأصواتهم، رقيباً
على ضمائرهم وأسرارهم، وأمر الممالك تحت تدبيره،
نازل من عنده وصاعد إليه، وأملاكه بين يديه، تنفذ

45 Madārij as-sālikin, 1/125.

أوامره في أقطار الممالك، موصوفاً بصفات الكمال،
منعوتاً بنعوت الجلال، منزهاً عن العيوب والنقائص
والمثال، هو كما وصف نفسه في كتابه، وفوق ما يصفه
به خلقه، حي لا يموت، قيوم لا ينام، عليم لا يخفى
عليه مثقال ذرة في السماوات ولا في الأرض، بصير
يرى ديب النملة السوداء على الصخرة الصماء في الليلة
الظلماء، سميع يسمع ضجيج الأصوات، باختلاف
اللغات على تفنن الحاجات، تمت كلماته صدقاً وعدلاً،
وجلت صفاته أن تقاس بصفات خلقه شياً ومثلاً،
وتعالت ذاته أن تشبه شيئاً من الذوات أصلاً، ووسعت
الخليقة أفعاله عدلاً وحكمة ورحمة وإحساناً وفضلاً، له
الخلق والأمر، وله النعمة والفضل، وله الملك والحمد،
وله الثناء والمجد، أول ليس قبله شيء، آخر ليس بعده
شيء، ظاهر ليس فوقه شيء، باطن ليس دونه شيء،
أسماءه كلها أسماء مدح وحمد وثناء وتمجيد؛ ولذلك

كانت حسنى، وصفاته كلها صفات كمال، ونعوته كلها
 نعوت جلال، وأفعاله كلها حكمة ورحمة ومصلحة
 وعدل، كل شيء من مخلوقاته دال عليه، ومرشد لمن
 رآه بعين البصيرة إليه، لم يخلق السماوات والأرض وما
 بينهما باطلاً، ولا ترك الإنسان سدى عاطلاً، بل خلق
 الخلق لقيام توحيده وعبادته، وأسبغ عليهم نعمه
 ليتوسلوا بشكرها إلى زيادة كرامته، تعرف إلى عباده
 بأنواع التعريفات، وصرف لهم الآيات، ونوع لهم
 الدلالات، ودعاهم إلى محبته من جميع الأبواب، ومد
 بينه وبينهم من عهده أقوى الأسباب، فأتم عليهم نعمه
 السابعة، وأقام عليهم حجته البالغة، أفاض عليهم النعمة،
 وكتب على نفسه الرحمة، وضمن الكتاب الذي كتبه أن
 رحمتي تغلب غضبي.

„Miezul acesteia este ca inima ta să-L vadă pe Domnul,
 Binecuvântatul și Preaînaltul, înălțat deasupra Tronului Său,
 rostindu-Și poruncile și opreliștile, văzând mișcările lumii de sus
 și de jos, persoanele și făpturile ei, auzindu-le glasurile și
 veghind asupra gândurilor și tainelor lor. Treburile împărățiilor
 se află sub cârmuirea Sa: coboară de la El și urcă la El. Îngerii

Săi stau înaintea Sa, iar poruncile Sale se împlinesc în întinderile împărățiilor. El este descris prin însușirile desăvârșirii și prin atributele măreției, mai presus de cusururi, neajunsuri și asemănare. Este așa cum S-a descris în Cartea Sa și mai presus de ceea ce spun făpturile despre El. Este Viu și nu moare, Susținător al tuturor și nu doarme, Atoateștiutor, Căruia nu-I rămâne ascunsă nici greutatea unui grăunte în ceruri sau pe pământ. Este Văzător: vede mersul furnicii negre pe stânca tare în noaptea întunecată. Este Auzitor: aude vuietul glasurilor în felurite limbi și în mulțimea nevoilor lor. Cuvintele Sale s-au desăvârșit în adevăr și dreptate. Însușirile Sale sunt prea înalte pentru a fi măsurate prin însușirile făpturilor în asemănare și comparare, iar Ființa Sa este preaînaltă pentru a semăna în vreun fel cu ființele create. Faptele Sale au cuprins făpturile prin dreptate, înțelepciune, milă, binefacere și har. Lui Îi aparțin creația și porunca, binefacerea și harul, stăpânirea și lauda, preamărirea și slava. El este Cel Dintâi, înaintea Căruia nu este nimic, Cel de pe Urmă, după Care nu este nimic, Cel de Deasupra, deasupra Căruia nu este nimic, și Cel Lăuntric, mai aproape decât Care nu este nimic. Toate Numele Sale sunt nume de laudă, preamărire și slăvire; de aceea sunt cele mai frumoase. Toate însușirile Sale sunt însușiri ale desăvârșirii, toate atributele Sale sunt atribute ale măreției, iar toate faptele Sale sunt înțelepciune, milă, folos și dreptate. Fiecare făptură a Sa Îl arată și îl îndrumă către El pe cel care o privește cu ochiul pătrunderii. Nu a creat cerurile, pământul și ceea ce se află între ele în zadar și nu l-a lăsat pe om fără rost și fără îndatoriri. A creat făpturile pentru a-I afirma unicitatea și a-L adora și a revărsat asupra lor binefacerile Sale, pentru ca, prin recunoștință, să ajungă la o cinstire și mai mare din partea Lui. S-a făcut cunoscut robilor Săi în felurite chipuri, le-a înfățișat semne și dovezi de multe feluri și i-a chemat către iubirea Sa pe toate căile. A întins între El și ei, prin legământul Său, cele mai puternice legături. Și-a desăvârșit asupra lor binefacerile cuprinzătoare și le-a înfățișat dovada Sa deplină. A revărsat asupra lor binefacerea, Și-a

*prescris mila și a cuprins în înscrisul Său cuvintele: «Mila Mea
biruie mânia Mea.»⁴⁶*

Ibn al-Qayyim

Cel a cărui cunoaștere despre Allah este astfel și care dobândește această pătrundere se numără printre oamenii cu cea mai puternică credință, cu cea mai frumoasă cinstire și preamărire a lui Allah, Preaputernicul și Mărețul, cu cea mai mare conștiință că El îi vede și cu cea mai multă ascultare și apropiere de El. Oamenii se deosebesc în aceasta: unii dobândesc puțin, alții mult.

Al treilea: meditația la viața Nobilului Profet

Una dintre cauzele creșterii credinței este cercetarea și studierea vieții Profetului și meditația la însușirile sale frumoase, la trăsăturile sale nobile și la purtarea sa vrednică de laudă amintite în ea. El este cel căruia Allah i-a încredințat revelația Sa, alesul Său dintre făpturi și solul dintre El și robii Săi, trimis cu religia dreaptă și calea statornică. Allah l-a trimis drept milă pentru lumi, înaintaș al celor temători și dovadă pentru toate făpturile, după o vreme de întrerupere a trimeriei mesagerilor. Prin el a călăuzit către cele mai drepte căi și cele mai limpezi drumuri și le-a impus robilor să-l asculte, să-l sprijine, să-l cinstească, să-l iubească și să-i împlinească drepturile. A închis căile către Paradis în afara căii sale: ea nu se va deschide nimănui decât urmându-l. I-a deschis pieptul, i-a înălțat pomenirea și i-a ușurat povara; a rânduit umilirea și înjosirea pentru cel care se împotrivesc poruncii sale. Niciun rob nu poate dobândi fericirea în această viață și în Viața de Apoi decât urmându-l, ascultându-l și mergând pe calea lui.

Ibn al-Qayyim a spus:

ومن هنا تعلم اضطرار العباد فوق كل ضرورة إلى
معرفة الرسول وما جاء به، وتصديقه فيما أخبر به،

46 Madārij as-sālikīn, 1/124–125. Vezi și al-Madārij, 3/252–253, și al-Wābil aṣ-ṣayyib de Ibn al-Qayyim, pp. 125–129.

وطاعته فيما أمر، فإنه لا سبيل إلى السعادة والفلاح
 لا في الدنيا ولا في الآخرة إلا على أيدي الرسل، ولا
 سبيل إلى معرفة الطيب والخبيث على التفصيل إلا من
 جهتهم، ولا ينال رضى الله البتة إلا على أيديهم،
 فالطيب من الأعمال والأقوال والأخلاق ليس إلا
 هديهم وما جاءوا به، فهم الميزان الراجح الذي على
 أقوالهم وأعمالهم وأخلاقهم توزن الأقوال والأخلاق
 والأعمال، وبمتابعتهم يتميز أهل الهدى من أهل
 الضلال، فالضرورة إليهم أعظم من ضرورة البدن إلى
 روحه، والعين إلى نورها، والروح إلى حياتها؛ فأى
 ضرورة وحاجة فرضت، فضرورة العبد وحاجته إلى
 الرسل فوقها بكثير.

*„De aici înțelegi că nevoia robilor de a-I cunoaște pe Trimis și
 ceea ce a adus, de a crede veștile sale și de a-i asculta poruncile
 este mai mare decât orice altă nevoie. Nu există cale către fericire
 și izbândă, nici în această viață, nici în Viața de Apoi, decât prin
 trimiși. Nu există cale către cunoașterea amănunțită a binelui și
 răului decât de la ei și mulțumirea lui Allah nu poate fi
 dobândită nicidecum decât urmându-i. Binele din fapte, vorbe și
 purtare nu este altceva decât călăuzirea lor și ceea ce au adus. Ei*

sunt balanța dreaptă: după vorbele, faptele și purtarea lor se cântăresc vorbele, purtarea și faptele. Prin urmarea lor se deosebesc oamenii călăuzirii de oamenii rătăcirii. Nevoia de ei este mai mare decât nevoia trupului de suflet, a ochiului de lumină și a sufletului de viață. Orice nevoie și lipsă ai presupune, nevoia robului de trimiși este cu mult mai mare.”

Ibn al-Qayyim — citat continuat

وما ظنك بمن إذا غاب عنك هديه وما جاء به طرفة
عين، فسد قلبك وصار كالخوت إذا فارق الماء، ووضع
في المقلاة، فحال العبد عند مفارقة قلبه لما جاء به
الرسول كهذه الحال، بل أعظم، ولكن لا يحس بهذا
إلا قلب حي، وما لجرح بميت إيلام.

„Ce crezi despre cel de a cărui călăuzire și învățătură, dacă te-ai lipsi și cât o clipire, inima ți s-ar strica și ar ajunge asemenea peștelui scos din apă și pus în tigaie? Aceasta este starea robului când inima sa se desparte de ceea ce au adus trimișii, ba chiar mai gravă. Dar numai o inimă vie simte aceasta, iar o rană nu-i aduce durere unui mort.”⁴⁷

Ibn al-Qayyim — continuarea citatului

47 Al doilea hemistih al unui vers de al-Mutanabbî. Primul este: „Celui care se înjosește îi devine ușoară înjosirea.” Versul face parte dintr-o odă în lauda lui Abū al-Ḥasan ‘Alī ibn Aḥmad al-Murri. Vezi Dīwān al-Mutanabbī, p. 164, ediția Dār Bayrūt.

وإذا كانت سعادة العبد في الدارين معلقة بهدي النبي
 فيجب على كل من نصح نفسه، وأحب نجاتها
 وسعادتها، أن يعرف من هديه وسيرته وشأنه ما يخرج
 به عن الجاهلين به، ويدخل به في عداد أتباعه وشيعته
 وحزبه، والناس في هذا بين مستقل، ومستكثر،
 ومحروم، والفضل بيد الله يؤتيه من يشاء، والله ذو
 الفضل العظيم.

„Dacă fericirea robului în cele două lumi este legată de călăuzirea Profetului, oricine își dorește binele, salvarea și fericirea trebuie să cunoască din călăuzirea, viața și starea sa atât cât să nu mai fie dintre cei neștiutori despre el, ci să intre în rândul urmașilor, susținătorilor și oamenilor săi. În aceasta, oamenii dobândesc puțin, mult sau rămân lipsiți. Harul se află în Mâna lui Allah, Care îl dăruiește cui voiește, iar Allah este Stăpânul harului măreț.”⁴⁸

Ibn al-Qayyim — încheierea citatului

De aceea, cel care studiază Sunna și meditează la însușirile și trăsăturile Profetului amintite în Carte, în Sunna și în cărțile despre viața sa adună mult bine pentru sine. Iubirea sa pentru Profet crește, iar această iubire îl face să-l urmeze prin vorbe și fapte.

48 Zād al-ma‘ād, 1/69–70.

وأصل الأصول العلم، وأنفع العلوم النظر في سيرة الرسول وأصحابه.

„Temelia tuturor temeliilor este cunoașterea, iar cea mai folositoare cunoaștere este cercetarea vieții Trimisului și a companionilor săi.”⁴⁹

Ibn al-Jawzī

Să medităm, de pildă, la cuvintele lui Allah Preaînaltul prin care Îl descrie pe Profetul Său:

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ
حَرِصٌ عَلَيْكُم بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

„A venit la voi un Trimis dintre voi înșivă, căruia îi este grea suferința voastră, dornic de binele vostru, plin de bunătate și milă față de credincioși.”

Coran, at-Tawbah 9:128

Și la cuvintele Sale:

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾

„Tu ai, cu adevărat, un caracter măreț.”

Coran, al-Qalam 68:4

49 Șayd al-khāṭir de Ibn al-Jawzī, p. 66.

Și la cuvintele Sale:

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ
الْقَلْبِ لَآتَفَضُوا مِنْ حَوْلِكَ﴾

„Prin mila lui Allah ai fost blând cu ei. Dacă ai fi fost aspru și cu inima împietrită, s-ar fi risipit din jurul tău.”

Coran, Āl Imrān 3:159 — fragment

Acest verset și alte versete asemenea lui. Să medităm și la ceea ce s-a transmis în Sunna de la companionii despre însușirile Profetului, precum hadithul în care ‘Ā’ishah spune:

مَا خَيْرَ رَسُولٍ لِلَّهِ بَيْنَ أَمْرَيْنِ، إِلَّا أَخَذَ أَيْسَرَهُمَا، مَا لَمْ
يَكُنْ إِثْمًا، فَإِنْ كَانَ إِثْمًا كَانَ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنْهُ، وَمَا انتَقَمَ
رَسُولُ اللَّهِ لِنَفْسِهِ إِلَّا أَنْ تُنْتَهَكَ حُرْمَةُ اللَّهِ فَيَنْتَقِمَ اللَّهُ بِهَا.

„Ori de câte ori Trimisului lui Allah i s-a dat să aleagă între două lucruri, l-a ales pe cel mai ușor, atât timp cât nu era un păcat. Dacă era un păcat, era cel mai îndepărtat dintre oameni de el. Trimisul lui Allah nu s-a răzbunat niciodată pentru sine, ci numai când era încălcat ceea ce Allah făcuse sacru; atunci se răzbuna pentru Allah.”⁵⁰

‘Ā’ishah

50 Relatat de al-Bukhārī, nr. 3560, 6126 și 6786, și Muslim, nr. 2327.

Și hadithul în care Anas ibn Mālīk spune:

خَدَمْتُ رَسُولَ اللَّهِ عَشْرَ سِنِينَ، وَاللَّهِ مَا قَالَ لِي أَفَّا
قَطُّ، وَلَا قَالَ لِي لَشَيْءٍ لَمْ فَعَلْتَ كَذَا، وَهَلَّا فَعَلْتَ
كَذَا.

„L-am slujit pe Trimisul lui Allah zece ani. Pe Allah, nu mi-a spus niciodată «Of!» și nu mi-a spus despre vreun lucru: «De ce ai făcut așa?» sau «De ce nu ai făcut așa?»”⁵¹

Anas ibn Mālīk

Și cuvintele sale:

كَانَ النَّبِيُّ أَحْسَنَ النَّاسِ، وَأَشَجَعَ النَّاسِ، وَأَجْوَدَ النَّاسِ.

„Profetul era cel mai bun, cel mai curajos și cel mai darnic dintre oameni.”⁵²

Anas ibn Mālīk

Și cuvintele sale:

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ أَحْسَنَ النَّاسِ خُلُقًا.

„Trimisul lui Allah avea cel mai frumos caracter dintre oameni.”⁵³

Anas ibn Mālīk

51 Relatat de al-Bukhārī, nr. 6038, și Muslim, nr. 2309.

52 Relatat de al-Bukhārī, nr. 2820, 3040 și 6033, și Muslim, nr. 2307.

53 Relatat de al-Bukhārī, nr. 6203, și Muslim, nr. 659, 2150 și 2310.

Și hadithul lui ‘Abd Allāh ibn ‘Amr:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ لَمْ يَكُنْ فَاحِشًا وَلَا مُتَفَحِّشًا، وَقَالَ: قَالَ
رَسُولُ اللَّهِ: خَيْرُكُمْ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقًا.

„Trimisul lui Allah nu era nici vulgar, nici nu căuta să vorbească vulgar.” El a mai spus că Trimisul lui Allah a zis: „Cei mai buni dintre voi sunt cei cu cel mai frumos caracter.”⁵⁴

‘Abd Allāh ibn ‘Amr

Și hadithul în care Abū Sa‘īd al-Khudrī spune:

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا،
وَكَانَ إِذَا كَرِهَ شَيْئًا عَرَفَنَاهُ فِي وَجْهِهِ.

„Trimisul lui Allah era mai sfios decât o fecioară în încăperea ei retrasă. Când îi displacea ceva, recunoșteam aceasta pe chipul său.”⁵⁵

Abū Sa‘īd al-Khudrī

Și alte relatări pe care ar fi îndelung să le amintim. Cel care meditează la acestea trage un folos deplin. Acesta este unul dintre cele mai mari mijloace de întărire a iubirii musulmanului pentru Profetul său. Sporirea iubirii pentru el este o sporire a credinței, care aduce urmarea sa și fapta bună. Aceasta se numără printre cele mai mari căi și mijloace ale călăuzirii.

54 Relatat de al-Bukhārī, nr. 3559 și 6029, și Muslim, nr. 2321.

55 Relatat de al-Bukhārī, nr. 3562, 6102 și 6119, și Muslim, nr. 2320.

Ibn al-Qayyim a arătat că există numeroase cauze și felurite căi ale călăuzirii. Aceasta ține de bunătatea lui Allah față de robii Săi, ale căror minți, înțelegeri și puteri de pătrundere sunt diferite. Printre aceste cauze a amintit meditarea la starea și însușirile Profetului, care îi călăuzește pe unii oameni. El a spus:

ومنهم من يهتدي بمعرفته بحاله وما فطر عليه من كمال
الأخلاق والأوصاف والأفعال، وأن عادة الله أن لا
يخزي من قامت به تلك الأوصاف والأفعال، لعله
بالله ومعرفته به، وأنه لا يخزي من كان بهذه المثابة،
كما قالت أم المؤمنين خديجة له: أبشر فوالله لن يخزيك
الله أبداً، إنك لتصل الرحم، وتصدق الحديث، وتحمل
الكل، وتقري الضيف، وتعين على نوائب الحق.

„Unii sunt călăuziți prin cunoașterea stării sale și a desăvârșirii firești a purtării, însușirilor și faptelor sale. Știu, prin cunoașterea lor despre Allah, că rânduiala Sa este să nu-l facă de rușine pe cel care are asemenea însușiri și fapte și că El nu-l înjosește pe cel aflat într-o asemenea stare. Așa i-a spus mama credincioșilor, Khadijah: «Bucură-te! Pe Allah, Allah nu te va face niciodată de rușine. Tu păstrezi legăturile de rudenie, spui adevărul, porți povara celui neputincios, îl cinstești pe oaspete și ajuți în încercările aduse de adevăr.»⁵⁶⁵⁷

Ibn al-Qayyim; cuvintele Khadijei

56 Relatat de al-Bukhārī, nr. 3, 4953 și 6982, și Muslim, nr. 160. Este un fragment dintr-un hadith lung.

57 Miftāḥ dār as-saʿādah, p. 340; vezi și p. 333.

Ibn Sa'di a spus:

ومن طرق موجبات الإيمان وأسبابه معرفة النبي،
معرفة ما هو عليه من الأخلاق العالية، والأوصاف
الكاملة، فإن من عرفه حق المعرفة لم يرتب في صدقه
وصدق ما جاء به من الكتاب والسنة والدين الحق، كما
قال تعالى:

*„Printre căile și cauzele care aduc credința se află cunoașterea
Profetului și a înaltei sale purtări și a însușirilor sale desăvârșite.
Cine îl cunoaște cu adevărat nu se îndoiește de sinceritatea sa și
de adevărul Cărții, Sunnei și religiei adevărate pe care le-a adus.”
După cum spune Preaînaltul:*

Ibn Sa'di — citat continuat

﴿أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ﴾

*„Oare nu-l cunosc pe Trimisul lor și de aceea îl tăgăduiesc?”
Coran, al-Mu'minūn 23:69*

أي: فمعرفة توجب للعبد المبادرة للإيمان ممن لم يؤمن،
وزيادة الإيمان ممن آمن به.

*„Adică această cunoaștere îl îndeamnă pe robul care încă nu
crede să se grăbească spre credință, iar celui care crede îi sporește
credința.”*

Ibn Sa'di — continuarea citatului

Preaînaltul i-a îndemnat să mediteze la stările Trimisului care cheamă către credință, spunând:

﴿قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَحْدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَ خِزْفٍ ثُمَّ
تَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ
يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ﴾

„Spune: «Nu vă îndemn decât la un singur lucru: să vă ridicați pentru Allah, câte doi sau singuri, apoi să cugetați. Tovarășul vostru nu este atins de nebunie; el nu este pentru voi decât un avertizor înaintea unei pedepse aspre.»”

Coran, Saba' 34:46

Preaînaltul a jurat cu privire la desăvârșirea acestui Trimis, la măreția purtării sale și la faptul că este cea mai desăvârșită făptură, spunând:

﴿إِنَّا نُنَزِّلُ الْقَلَمَ وَمَا يَسْطُرُونَ مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ
وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مُمْنٍ وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾

„Nūn. Pe condei și pe ceea ce ei scriu! Prin binefacerea Domnului tău, tu nu ești nebun. Tu vei avea, cu adevărat, o răsplată neîntreruptă. Tu ai, cu adevărat, un caracter măreț.”

Coran, al-Qalam 68:1-4

Prin însușirile sale vrednice de laudă, trăsăturile sale frumoase, vorbele sale adevărate și faptele sale drepte, el este cel mai mare îndemn către credință. El este cel mai înalt înaintaș și pilda cea mai desăvârșită:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾

„Aveți în Trimisul lui Allah o pildă frumoasă.”

Coran, al-Aḥzāb 33:21 — fragment

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾

„Ceea ce vă dă Trimisul, luați; iar de la ceea ce vă oprește, abțineți-vă!”

Coran, al-Ḥaṣhr 59:7 — fragment

Allah a relatat despre cei înzestrați cu minte, care sunt cei aleși dintre făpturi, că au spus:

﴿رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا﴾

„Domnul nostru! Noi am auzit un vestitor...”

Coran, Āl ‘Imrān 3:193 — fragment

Acesta este Nobilul Trimis:

﴿يُنَادِي لِلْإِيمَنِ﴾

„...care cheamă la credință...”

Coran, Āl ‘Imrān 3:193 — fragment

Îl cheamă la aceasta vorbele, purtarea, faptele, religia și toate stările sale:

﴿فَأَمَنَّا﴾

„...și am crezut.”

Coran, Āl ‘Imrān 3:193 — fragment

أي: إيماناً لا يدخله ريب... إلى أن قال: ولهذا كان الرجل المنصف الذي ليس له إرادة إلا اتباع الحق، بمجرد ما يراه ويسمع كلامه يبادر إلى الإيمان به، ولا يرتاب في رسالته، بل كثير منهم بمجرد ما يرى وجهه الكريم يعرف أنه ليس بوجه كذاب...

*Adică o credință în care nu pătrunde îndoiala... El spune mai departe: „De aceea, omul drept care nu urmărește decât adevărul se grăbește să creadă în el de îndată ce îl vede și îi aude cuvintele și nu se îndoiește de trimiterea sa. Mulți dintre ei recunosc, numai văzându-i chipul nobil, că nu este chipul unui mincinos...”*⁵⁸

Ibn Sa’di — încheierea pasajului

Al patrulea: meditarea la frumusețile religiei islamice

Religia islamică este în întregime frumusețe: credințele ei sunt cele mai corecte, mai adevărate și mai folositoare; morala ei este cea mai vrednică de laudă și cea mai frumoasă, iar faptele și rânduielile ei sunt cele mai bune și mai drepte. Prin cercetarea aleasă și meditarea frumoasă la binele acestei religii, Allah sporește credința din inima robului și i-o face iubită, după cum le-a dăruit celor aleși dintre făpturile Sale, spunând:

﴿وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ﴾

„Dar Allah v-a făcut iubită credința și a împodobit-o în inimile voastre.”

Coran, al-Hujurāt 49:7 — fragment

Astfel, credința devine cel mai iubit și mai însemnat lucru din inimă. Robul gustă atunci dulceața credinței și o găsește în inima

58 At-Tawḥīd wa-l-bayān, pp. 29–30.

sa: lăuntru-l său se înfrumusețează prin temeiurile și adevărurile credinței, iar mădulele prin faptele credinței.⁵⁹ Ibn al-Qayyim a spus:

وَإِذَا تَأَمَّلْتَ الْحِكْمَةَ الْبَاهِرَةَ فِي هَذَا الدِّينِ الْقَوِيمِ وَالْمِلَّةِ
الْحَنِيفِيَةِ وَالشَّرِيعَةِ الْمَحْمُودِيَةِ الَّتِي لَا تَنَالُ الْعِبَارَةَ كَمَا هِيَ،
وَلَا يَدْرِكُ الْوَصْفَ حَسَنًا، وَلَا تَقْتَرِحُ عُقُولُ الْعُقَلَاءِ -
وَلَوْ اجْتَمَعَتْ وَكَانَتْ عَلَى أَكْمَلِ عَقْلِ رَجُلٍ مِنْهُمْ -
فَوْقَهَا، وَحَسَبَ الْعُقُولُ الْكَامِلَةُ الْفَاضِلَةُ أَنْ أَدْرَكَتْ
حَسَنًا وَشَهِدَتْ بِفَضْلِهَا، وَأَنَّهُ مَا طَرَقَ الْعَالَمُ شَرِيعَةً
أَكْمَلَ وَلَا أَجَلَ وَلَا أَعْظَمَ مِنْهَا، فَهِيَ نَفْسُهَا الشَّاهِدُ
وَالْمَشْهُودُ لَهُ، وَالْحُجَّةُ وَالْمُحْتَجُّ لَهُ، وَالِدَعْوَى وَالْبَرَهَانُ، وَلَوْ
لَمْ يَأْتِ الرَّسُولُ بِبَرَهَانٍ عَلَيْهَا لَكَفَى بِهَا بَرَهَانًا وَآيَةً
وَشَاهِدًا عَلَى أَنَّهَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ.

„Dacă meditezi la înțelepciunea uimitoare a acestei religii drepte, a credinței nepătate și a Legii aduse de Muhammad — a cărei desăvârșire nu poate fi cuprinsă prin cuvinte și a cărei frumusețe nu poate fi atinsă de descriere —, vei vedea că mințile celor înțelepți, chiar dacă s-ar uni toate și ar avea desăvârșirea minții celui mai înțelept dintre ei, nu ar putea propune ceva mai înalt. Este îndeajuns pentru mințile desăvârșite și nobile că i-au înțeles

59 Vezi at-Tawḍīḥ wa-l-bayān de Ibn Saʿdī, pp. 32–33.

frumusețea și i-au mărturisit întâietatea. Nicio Lege mai desăvârșită, mai nobilă și mai măreață nu a ajuns vreodată în lume. Ea însăși este martorul și lucrul mărturisit, dovada și ceea ce este dovedit, afirmația și demonstrația. Chiar dacă Trimisul nu ar fi adus nicio dovadă pentru ea, ea însăși ar fi fost îndeajuns ca dovadă, semn și mărturie că este de la Allah.”⁶⁰
Ibn al-Qayyim

De aceea, meditarea la frumusețile acestei religii și cercetarea poruncilor, opreliștilor, legilor, rânduielilor, moralei și manierelor sale sunt unele dintre cele mai mari îndemnuri pentru intrarea în ea a celui care încă nu crede și pentru sporirea celui care crede deja. Mai mult, cel care meditează puternic la frumusețile acestei religii și are o cunoaștere statornică despre ea, despre frumusețea și desăvârșirea ei și despre urâtenia a ceea ce i se împotrivesc se numără printre cei cu cea mai puternică credință, cei mai statornici în ea și cei care se țin cel mai bine de ea. De aceea, Ibn al-Qayyim spune:

والمقصود أن خواص الأمة ولبابها، لما شهدت عقولهم
حسن هذا الدين وجلالته وكماله، وشهدت قبح ما
خالفه ونقصه ورداءته، خالطت الإيمان به ومحبتة
بشاشة القلوب، فلو خير بين أن يلقي في النار وبين أن
يختار ديناً غيره، لاختار أن يقذف في النار وتقطع
أعضاؤه ولا يختار ديناً غيره، وهذا الضرب من الناس
هم الذين استقرت أقدامهم في الإيمان، وهم أبعد

60 Miftāḥ dār as-sa‘ādah, p. 334; vezi și p. 338 și următoarele.

الناس عن الارتداد عنه وأحقهم بالثبات عليه إلى يوم لقاء الله.

„Ceea ce se urmărește este că oamenii aleși ai comunității, miezul ei, atunci când mințile lor mărturisesc frumusețea, măreția și desăvârșirea acestei religii și urâtenia, neajunsul și josnicia a ceea ce i se împotrivesc, credința în ea și iubirea pentru ea se amestecă cu bucuria inimilor lor. Dacă un asemenea om ar fi pus să aleagă între a fi aruncat în foc și a alege altă religie, ar alege să fie aruncat în foc și să-i fie tăiate mădularele, dar nu ar alege altă religie. Aceștia sunt oamenii ale căror picioare s-au statornicit în credință, cei mai îndepărtați de întoarcerea de la ea și cei mai îndreptățiți să rămână statornici în ea până în ziua întâlnirii cu Allah.”⁶¹

Ibn al-Qayyim

Cele spuse aici de Ibn al-Qayyim sunt sprijinite de hadithul în care Anas ibn Mālīk relatează că Trimisul lui Allah a spus:

61 Miftāḥ dār as-sa‘ādah, pp. 340–341.

ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ: أَنْ يَكُونَ اللَّهُ
وَرَسُولَهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا، وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ
إِلَّا لِلَّهِ، وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقَذَّفَ
فِي النَّارِ.

„Treis însușiri îi fac pe cei care le au să găsească dulceața credinței: Allah și Trimisul Său să le fie mai iubiți decât orice altceva; să iubească pe cineva numai pentru Allah; și să urască întoarcerea la necredință așa cum urăsc să fie aruncați în foc.”⁶²
Anas ibn Mālīk

Cel care a gustat dulceața credinței, a cărui bucurie i-a pătruns adâncul inimii, a strălucit în el ca lumină și i-a adus cea mai deplină liniște, cu greu se mai întoarce după aceea la necredință, rătăcire, urmarea poftelor și a presupunerilor mincinoase. El ajunge printre cei cu cea mai statornică credință, cei mai fermi și mai neclintiți în ea și cei mai strâns legați de Domnul și Creatorul lor. A intrat în islam prin cunoaștere, convingere și înțelegere: i-a cunoscut frumusețea, strălucirea, bunătatea și curăția și l-a deosebit de celelalte religii. L-a primit drept religie pentru sine și a găsit în el cea mai deplină liniște. Cum ar mai căuta apoi ceva în locul lui, cum ar dori să se îndepărteze de el sau să-l schimbe?

62 Relatat de al-Bukhārī, nr. 16, 21 și 6941, și Muslim, nr. 43.

De aceea, unul dintre marile foloase desprinse din acest hadith este că el constituie una dintre numeroasele dovezi ale oamenilor Sunnei și comunității pentru creșterea și scăderea credinței și pentru deosebirea oamenilor în ea. După cum a spus tatăl meu — Allah să-l ocrotească —, în capitolul „Înțelegerea hadithului și învățăturile desprinse din el...”, unde a amintit, între altele:

أن في الحديث دليلاً على تفاضل الناس في الإيمان،
وأنة يزيد بالطاعة وينقص بالمعصية، وذلك أن من
وجدت فيه الخصال الثلاث وجد حلاوة الإيمان
بخلاف غيره.

„Hadithul dovedește deosebirea oamenilor în credință și faptul că ea crește prin ascultare și scade prin nesupunere. Cel care are cele trei însușiri găsește dulceața credinței, spre deosebire de ceilalți.”⁶³

‘Abd al-Muḥsin

Al cincilea: citirea vieților primelor generații ale acestei comunități

Primele generații ale acestei comunități — companionii Profetului și cei care i-au urmat făcând binele, oamenii de la începuturile Islamului — sunt cele mai bune generații. Ei sunt apărătorii Islamului, călăuzele oamenilor, leii câmpurilor de luptă și cei care au luat parte la marile evenimente și încercări. Ei au purtat această religie și au transmis-o oamenilor veniți după ei. Au avut cea mai puternică credință, cea mai temeinică știință, inimile cele mai drepte și sufletele cele mai curate. Dintre ei se disting companionii Profetului: Allah i-a cinstit cu vederea Profetului Său și le-a dăruit bucuria de a-i privi chipul, i-a onorat îngăduindu-le să-i audă vocea și să se bucure de cuvintele lui. Ei au primit

63 Douăzeci de hadithuri din Șaḥīḥ al-Bukhārī: studiul lanțurilor lor de transmitere și explicarea textelor, de tatăl meu drag, shaykhul ‘Abd al-Muḥsin — Allah să-l ocrotească și să-l păzească —, p. 168.

religia de la el proaspătă și vie; ea le-a pătruns temeinic în inimi, sufletele lor și-au găsit liniștea în ea și au rămas statornici în ea precum munții.

Pentru a arăta virtutea lor este de ajuns că Allah li S-a adresat astfel:

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ﴾

„Voi sunteți cea mai bună comunitate adusă înaintea oamenilor.”

Coran, Āl ‘Imrān 3:110 — fragment

Înțelesul este că ei sunt cea mai bună dintre comunități și oamenii cei mai folositori celorlalți oameni.

În Șaḥīḥ Muslim, Abū Hurayrah relatează că Trimisul lui Allah a spus:

خَيْرُ أُمَّتِي الْقَرْنُ الَّذِي بَعَثْتُ فِيهِمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ...

„Cei mai buni din comunitatea mea sunt oamenii generației în mijlocul căreia am fost trimis, apoi cei care îi urmează...”⁶⁴

Muslim, nr. 2534 — fragment

64 Muslim, nr. 2534. În cele două culegeri Șaḥīḥ se găsește, prin relatarea lui ‘Imrān ibn Ḥuṣayn, formularea: „Cei mai buni din comunitatea mea sunt oamenii generației mele, apoi cei care îi urmează...” Al-Bukhārī, nr. 3650, și Muslim, nr. 2535.

Cel care cugetă la starea acestor oameni aleși, le citește viețile și le cunoaște însușirile frumoase, apoi cercetează caracterul lor înalt, felul în care îl urmau pe nobilul Trimis, grija lor pentru credință, teama de păcate și neascultare, ferirea de fățarnicie și ipocrizie, râvna în ascultare și întrecerea în fapte bune; cel care le cercetează starea, puterea credinței, adâncă adorare a lui Allah, străduința de a-I da ascultare, întoarcerea de la viața lumească trecătoare și îndreptarea către Viața de Apoi, cea veșnică, va descoperi, prin această cercetare și meditație, numeroase virtuți și multe însușiri care îl îndeamnă să le urmeze sincer pilda și să dorească să se împodobească cu trăsăturile lor. Pomenirea lor îi amintește de Allah, iar cugetarea la stările lor îi întărește credința și îi limpezește inima. Cât de frumos s-a spus:

كر علي حديثهم يا حادي فحديثهم يجلو الفؤاد الصادي

„Spune-mi iar povestea lor, o, cântăreț al caravanei,
căci povestea lor limpezește inima însetată.”

Viețile și relatările despre acești oameni aleși pot fi cercetate și contemplate în cărțile de istorie, biografie, renunțare la cele lumești, înduioșare a inimii, scrupulozitate religioasă și altele asemenea, folosind ceea ce este autentic din ele. Această cercetare și meditație îl face pe om să le urmeze frumos pilda. După cum spune Shaykh al-Islām:

ومن كان بهم أشبه كان ذلك فيه أكمل ، ومن تشبه
بقوم فهو منهم .

„Cu cât cineva seamănă mai mult cu ei, cu atât acel lucru este mai desăvârșit în el. Iar cel care urmează felul unui neam face parte dintre ei.”⁶⁵

Ibn Taymiyyah, al-‘Ubūdiyyah, p. 94

65 Al-‘Ubūdiyyah, p. 94.

Toate lucrurile arătate mai sus sporesc credința și o întăresc. Ele țin de știința religioasă luată din Cartea lui Allah, din Sunnah Trimisului Său și din calea urmată de primele generații ale acestei comunități.

Și celelalte științe, în afara științei religioase — medicina, ingineria, astronomia, matematica, botanica și altele —, pe care oamenii le-au dezvoltat în vremurile recente și cărora li s-a acordat mai multă grijă și atenție decât li se cuvine, ajungând să-i țină pe mulți dintre cei preocupați de ele departe de învățarea noțiunilor de bază ale religiei și a lucrurilor cunoscute în mod necesar din ea, au și ele un efect puternic asupra sporirii credinței celui care le studiază și se străduiește să le dobândească. Aceasta, dacă intenția lui este sinceră, caută adevărul și se desprinde de poftă. Câți oameni nu au îmbrățișat credința sau nu și-au sporit-o datorită studiului medicinei, de pildă, descoperind puterea de neîntrecut a lui Allah și măiestria lucrării Sale în crearea omului, minunile creației și alcătuirea atât de precisă pe care El le-a așezat în om, încât uimesc mințile și lasă cugetele nedumerite! Allah Preaînaltul spune:

﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ﴾

„Noi l-am creat pe om în cea mai frumoasă alcătuire.”

Coran, at-Tin 95:4

El mai spune:

﴿وَوَصَّوْكُمْ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ^ط وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ﴾

„V-a dat chip și v-a făcut chipurile frumoase, iar la El este întoarcerea.”

Coran, at-Taghābun 64:3 — fragment

El mai spune:

﴿وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ﴾ ج

„Și în voi înșivă. Oare nu vedeți?”

Coran, adh-Dhāriyāt 51:21

La fel, studiul celorlalte științe sporește credința omului pe măsura cugetării, a meditației și a străduinței sale de a ajunge la adevăr. Totul se află, de la început până la sfârșit, în Mâna lui Allah, Preaslăvitul: El îl călăuzește pe cine voiește pe o cale dreaptă.

Aceste științe nu duc însă la sporirea credinței decât dacă sunt însoțite de cugetare și meditație asupra semnelor strălucitoare și a dovezilor limpezi ale lui Allah. Dacă aceasta lipsește, lipsesc și acest folos măreț și acest rod însemnat; ele nu-i aduc celui care le studiază folosul prin care credința lui sporește, se întărește și devine statornică.

Aceasta arată însemnătatea cugetării și a meditației asupra semnelor și fapturilor lui Allah: al doilea dintre mijloacele sporirii credinței și subiectul secțiunii următoare.

Al doilea: meditația asupra semnelor lui Allah din univers

Meditația asupra lor și cercetarea fapturilor felurite și uimitoare ale lui Allah — cer și pământ, soare și lună, planete și stele, noapte și zi, munți și copaci, mări și râuri, precum și celelalte fapte ale lui Allah, care nu pot fi numărate și cuprinse — sunt dintre cele mai puternice îndemnuri către credință și dintre cele mai folositoare mijloace de întărire a ei.

Cugetă la crearea cerului și întoarce-ți privirea spre el iar și iar: vei vedea unul dintre cele mai mari semne în înălțimea și ridicarea lui, în întinderea și statornicia lui. El nu se înalță precum focul și nici nu cade precum corpurile grele. Nu are stâlpi dedesubt și nici legături deasupra; este ținut prin puterea lui Allah. Cugetă apoi la uniformitatea și armonia lui: nu are crăpături, fisuri sau despicături, nici denivelări sau strâmbătate.

Cugetă apoi la culoarea care i-a fost dată: cea mai frumoasă dintre culori, cea mai potrivită pentru vedere și cea care o întărește cel mai mult.

Cugetă la crearea pământului și la felul minunat în care a fost făcut: vei vedea unul dintre cele mai mari semne ale Celui care l-a adus la ființă și l-a creat fără model. Preaslăvitul l-a făcut așternut și loc de odihnă, l-a supus robilor Săi și a pus în el mijloacele lor de trai, hrana și cele necesare vieții lor. A făcut pe el drumuri, ca ei să se poată deplasa pentru nevoile și treburile lor. L-a întărit prin munți, făcându-i asemenea unor țăruși care îl țin să nu se clatine cu ei. I-a lărgit marginile și l-a întins: l-a desfășurat, l-a netezit și i-a lărgit părțile. L-a făcut loc care îi adună pe cei vii, cuprinzându-i pe suprafața sa cât sunt în viață, și loc care îi adună pe cei morți, cuprinzându-i în adâncul său când mor. Suprafața sa este sălaș pentru cei vii, iar adâncul său, sălaș pentru cei morți.

Privește-l apoi când este mort, uscat și smerit. Când Allah face să coboare apă peste el, se mișcă și se umflă, se ridică și înverzește, dând la iveală plante încântătoare de tot felul. El scoate astfel plante uimitoare ca înfățișare și însușiri: încântătoare pentru cei care le privesc și pline de bunătăți pentru cei care se hrănesc din ele.

Cugetă apoi cum a întărit marginile pământului prin munți trainici, înalți, masivi și tari; cum i-a ridicat și cât de bine i-a așezat; cum i-a înălțat și i-a făcut cele mai tari părți ale pământului, ca ei să nu se destrame odată cu trecerea anilor și cu succesiunea ploilor și a vânturilor. El le-a desăvârșit alcătuirea, le-a întărit așezarea și a pus în ei atâtea foloase, minerale și izvoare.

Cugetă apoi la aerul acesta fin, cuprins între cer și pământ: îl simți prin atingere când suflă; îi percepi substanța, dar nu-i vezi înfățișarea. El circulă între cer și pământ, iar păsările zboară în el, înotând cu aripile, așa cum înoată viețuitoarele mării în apă. Când se involburează, părțile și valurile sale se agită precum valurile mărilor.

Cugetă apoi cum Preaslăvitul mână prin acest vânt norii supuși Lui dintre cer și pământ: îi ridică în bucați, apoi îi unește și îi

adună unii lângă alții. Vântul îi fecundează — pe aceste vânturi Preaslăvitul le-a numit „fecundatoare” —, apoi îi poartă pe spinarea sa către pământul care are nevoie de ei. Când norul ajunge deasupra lui și se așază, își varsă apa peste el. Preaslăvitul trimite vântul asupra norului cât este încă în văzduh, iar acesta îi împrăștie și îi răsfiră apa, pentru ca ea să nu vatăme și să nu dărâme ceea ce ar lovi dacă ar cădea toată deodată. Când pământul și-a potolit setea și a primit cât îi trebuie, norul se retrage și îl părăsește. Norii sunt burdufurile cu apă ale pământului, purtate pe spinările vânturilor.

Cugetă apoi la mările care înconjoară ținuturile: ele sunt brațe ale marelui ocean care împresoară întregul pământ. Partea descoperită a pământului, cu munții și orașele sale, este, față de apă, ca o mică insulă într-o mare uriașă; restul pământului este acoperit cu apă. Dacă Domnul, Binecuvântat și Preaînalt, nu ar ține-o în frâu prin puterea și voința Sa și nu ar opri apa, ea s-ar revărsa peste pământ și l-ar acoperi în întregime.

Cugetă la noapte și zi, două dintre cele mai uimitoare semne ale lui Allah: cum a făcut noaptea odihnă și veșmânt care învăluie lumea. Atunci mișcările se potolesc, viețuitoarele se adăpostesc în sălașurile lor și păsările în cuiburi. Sufletele își recapătă puterile și se odihnesc de truda și oboseala strădaniei. Când și-au luat odihna și somnul, dorind iar să se îngrijească de traiul și treburile lor, Cel care face să se ivească zorile, Preaslăvit și Preaînalt, aduce ziua, oastea ei fiind precedată de vestitorul dimineții. Ea învinge întunericul, îl sfâșie și îl alungă din lume, iar oamenii ajung să vadă. Viețuitoarele se împrăștie și se îngrijesc de traiul și nevoile lor, iar păsările ies din cuiburi. Revenirea și trezirea care au loc astfel arată puterea lui Allah, Preaslăvitul, de a înfăptui marea revenire la viață.

Cugetă la soare și la lună, la răsăritul și apusul lor prin care se statornicesc domniile nopții și zilei. Dacă ele nu ar răsări, rânduiala lumii s-ar prăbuși. Cum și-ar căuta oamenii traiul și cum și-ar vedea de treburi dacă lumea le-ar fi cufundată în întuneric? Cum s-ar bucura de viață dacă lumina ar lipsi?

﴿تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا
سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً
لِّمَنۢ أَرَادَ أَن يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا﴾

„Binecuvântat este Cel care a făcut în cer constelații și a pus în el o candelă și o lună luminoasă! El este Cel care a făcut ca noaptea și ziua să se urmeze una pe alta, pentru cel care voiește să-și amintească ori voiește să fie recunoscător.”

Coran, al-Furqân 25:61–62

Cugetă la crearea viețuitoarelor, cu feluritele lor însușiri, specii, forme, foloase și culori și cu minunile așezate în ele. Unele se târăsc pe pânțe, altele merg pe două picioare, iar altele pe patru. Unora le-a fost pusă arma în picioare: cele cu gheare. Altora le-a fost dat ciocul drept armă, precum vulturul, hoitarul și corbul. Unele au dinții drept armă, iar altele au coarne, cu care se apără.

Cugetă și ia învățătură, în general, din alcătuirea acestei lumi, din îmbinarea părților sale și din așezarea lor în cea mai frumoasă rânduială: o rânduială care arată cât se poate de limpede desăvârșirea puterii Creatorului ei, a științei, înțelepciunii și bunăvoinței Sale. Când cercetezi lumea, o găsești asemenea unei case zidite, pregătite cu toate uneltele, înlesnirile și lucrurile de care este nevoie. Cerul este acoperișul înălțat deasupra ei; pământul, așternutul întins, culcușul și locul de ședere al locatarului. Soarele și luna sunt două lămpi care strălucesc în ea, iar stelele sunt candelă, podoabe și repere pentru cel care străbate drumurile acestei case. Nestematele și mineralele sunt păstrate în ea asemenea comorilor și rezervelor pregătite, fiecare pentru rostul căruia i se potrivește. Feluritele plante sunt pregătite pentru nevoile sale, iar diferitele viețuitoare îi slujesc intereselor: unele sunt pentru călărit, altele pentru lapte, altele pentru hrană, îmbrăcăminte, bunuri și unelte, iar altele pentru pază. Omul a fost făcut asemenea regelui căruia i s-a încredințat această casă, care

hotărăște în ea și o gospodărește prin fapta și porunca sa. În aceasta se află cea mai mare dovadă și cel mai puternic argument pentru Creatorul Atoateștiutor, Înțelept, Bineștiutor, care Și-a măsurat creația în cel mai desăvârșit fel și a orânduit-o în cea mai frumoasă rânduială.

66 Vezi Miftāḥ dār as-sa‘ādah de Ibn al-Qayyim, pp. 205–226; toate cele de mai sus, începând de la p. 43, au fost preluate din această lucrare cu unele adaptări. Vezi și at-Tibyān fi aqsām al-Qur’ān, p. 295 și următoarele, și Shifā’ al-‘alīl, p. 66 și următoarele, ambele de Ibn al-Qayyim. Vezi și al-‘Aẓamah de Abū ash-Shaykh al-Aṣḥabānī, vol. 1, p. 209 și următoarele, până la sfârșitul

Mai mult: cugetă și ia învățătură în mod deosebit din felul în care Allah te-a creat pe tine, omule. Cugetă la începutul, mijlocul și sfârșitul creării tale. Privește cu ochiul lăuntric la începutul creării tale, dintr-o picătură de lichid neînsemnat, socotit respingător: cum a scos-o Domnul domnilor dintre șira spinării și coaste, supusă puterii Sale, prin căi înguste și trasee felurite, până a mânat-o spre locul ei de așezare și adunare. Cugetă cum Preaslăvitul a unit bărbatul și femeia și a așezat dragostea între ei; cum i-a condus, prin lanțul dorinței și al iubirii, spre unirea care este cauza creării și formării copilului; cum a hotărât întâlnirea celor două lichide, deși fiecare era departe de celălalt; cum le-a adus din adâncul vaselor și al organelor și le-a adunat într-un singur loc, căruia i-a dat o așezare sigură, unde nu ajunge nici aer care să-l strice, nici frig care să-l înghețe și nici vreun lucru vătămător. Apoi a schimbat picătura aceea albă, amestecată, într-un cheag roșu care bate spre negru, apoi într-o bucată de carne deosebită de cheag prin culoare, natură și formă. Apoi a făcut-o oase goale, neacoperite, deosebite de bucata de carne prin formă, înfățișare, mărime, atingere și culoare. Astfel se succed treptele creării omului, până când el ajunge la înfățișarea pe care Allah i-a dat-o. El i-a deschis căile auzului și vederii, gura, nasul și celelalte orificii; i-a întins mâinile și picioarele, desfășurându-le; le-a împărțit capetele în degete, apoi degetele în falange. I-a alcătuit organele lăuntrice — inima, stomacul, ficatul, splina, plămânul, uterul, vezica și intestinalele —, fiecare cu mărimea și folosul său propriu.⁶⁶ Preaslăvit este Cel care a creat și a desăvârșit, Cel care a hotărât măsura și a călăuzit, Cel care spune:

ج
﴿وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ﴾

„Și în voi înșivă. Oare nu vedeți?”

Coran, adh-Dhāriyāt 51:21

primului volum, de la capitolul despre porunca de a cugeta la semnele lui Allah, Preaputernicul și Mărețul, la puterea, stăpânirea, autoritatea, măreția și unicitatea Sa.

فجميع المخلوقات من الذرة إلى العرش سبل متصلة إلى
 معرفته تعالى، وحجب بالغة على أزليته، والكون جميعه
 ألسن ناطقة بوحدانيتها، والعالم كله كتاب يقرأ أحرف
 أشخاصه المتبصرون على قدر بصائرهم.

„Toate făpturile, de la firul de praf până la Tron, sunt căi care duc la cunoașterea Lui, Preaînaltul, și dovezi hotărâtoare ale existenței Sale fără început. Întregul univers este alcătuit din limbi care Îi mărturisesc unicitatea, iar lumea întreagă este o carte ale cărei litere — făpturile ei — sunt citite de cei înzestrați cu vedere lăuntrică, fiecare pe măsura puterii sale de înțelegere.”⁶⁷

‘Uthmān ibn Marzūq al-Qurashī, citat de Ibn Rajab

Meditația asupra acestor semne și a celorlalte lucruri create de Allah în ceruri și pe pământ, cercetarea lor, privirea atentă și îndreptarea gândului către ele se numără printre cele mai folositoare lucruri pentru întărirea și statornicirea credinței omului. Prin ele, el cunoaște unicitatea Creatorului și Stăpânului său și desăvârșirea Lui, Preaslăvit și Preaînalt. Astfel, îi sporesc iubirea, preamărirea și cinstirea față de El, precum și ascultarea, supunerea și smerirea înaintea Lui. Acestea sunt dintre cele mai mari roade ale acestei cercetări.

67 Vezi Dhayl Ṭabaqāt al-Ḥanābilah de Ibn Rajab, vol. 1, p. 307. Sunt cuvintele lui ‘Uthmān ibn Marzūq al-Qurashī.

Ibn al-Qayyim a spus:

وإذا تأملت ما دعا الله سبحانه في كتابه عباده إلى الفكر فيه أوقعك على العلم به سبحانه وتعالى، وبوحدانيته، وصفات كماله، ونعوت جلاله، من عموم قدرته وعلمه، وكمال حكمته ورحمته، وإحسانه وبره، ولطفه وعدله، ورضاه وغضبه، وثوابه وعقابه، فهذا تعرف إلى عباده وندبهم إلى التفكير في آياته.

„Dacă vei cugeta la lucrurile asupra cărora Allah, Preaslăvitul, i-a chemat în Cartea Sa pe robii Săi să gândească, vei ajunge să-L cunoști pe El, Preaslăvit și Preaînalt, unicitatea Sa, attributele desăvârșirii și însușirile măreției Sale: puterea și știința Sa atotcuprinzătoare, înțelepciunea și îndurarea Sa desăvârșite, binefacerea și bunătatea Sa, blândețea și dreptatea Sa, mulțumirea și mânia Sa, răsplata și pedeapsa Sa. Prin acestea li S-a făcut cunoscut robilor Săi și i-a îndemnat să cugete la semnele Sale.”⁶⁸

Ibn al-Qayyim, Miftāḥ dār as-sa‘ādah, p. 204

Ibn Sa‘dī a spus:

ومن أسباب الإيمان ودواعيه، التفكير في الكون في خلق السموات والأرض وما فيهن من المخلوقات المتنوعة، والنظر في نفس الإنسان وما هو عليه من

68 Miftāḥ dār as-sa‘ādah de Ibn al-Qayyim, p. 204.

الصفات فإن ذلك داع قوي للإيمان، لما في هذه
الموجودات من عظمة الخلق الدال على قدرة خالقها
وعظمته، وما فيها من حسن الانتظام والإحكام الذي
يحير الأبواب، الدال على سعة علم الله وشمول حكمته،
وما فيها من أصناف المنافع والنعم الكثيرة التي لا تعد
ولا تحصى، الدالة على سعة رحمة الله وجوده وبره،
وذلك كله يدعو إلى تعظيم مبدعها وبارئها وشكره
واللهج بذكره وإخلاص الدين له، وهذا هو روح
الإيمان وسره.

„Printre mijloacele și îndemnurile credinței se află cugetarea la univers, la crearea cerurilor și a pământului și la făpturile felurite cuprinse în ele, precum și cercetarea omului însuși și a însușirilor sale. Acestea sunt un îndemn puternic către credință, datorită măreției creației acestor lucruri, care arată puterea și măreția Creatorului lor; datorită frumoasei lor rânduiri și desăvârșiri, care uimesc mințile și arată întinderea științei lui Allah și cuprinderea înțelepciunii Sale; și datorită feluritelor foloase și numeroaselor binefaceri din ele, care nu pot fi numărate și cuprinse și care arată întinderea îndurării, dărnicii și bunătății lui Allah. Toate acestea îndeamnă la preamărirea Celui care le-a făcut fără model și le-a adus la ființă, la recunoaștință față de El, la pomenirea Lui neîncetată și la consacrarea sinceră a religiei numai Lui. Acesta este sufletul și taina credinței.”⁶⁹

Ibn Sa'dī, at-Tawḍīḥ wa-l-bayān, p. 31

De aceea, Allah Cel Generos, Preaslăvitul, i-a îndemnat pe robii Săi în numeroase locuri din Cartea Sa să mediteze la aceste semne și dovezi, să le cerceteze și să cugete la ele, datorită multelor lor foloase pentru robi și marilor binefaceri pe care le aduc acestora. Allah Preaînaltul spune:

﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيْحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ﴾

„În crearea cerurilor și a pământului, în schimbarea nopții și a zilei, în corăbiile care străbat marea cu ceea ce le folosește oamenilor, în apa pe care Allah o trimite din cer și cu care dă viață pământului după moartea sa, răspândind pe el tot felul de viețuitoare, în schimbarea vânturilor și în norii supuși dintre cer și pământ sunt, cu adevărat, semne pentru oamenii care înțeleg.”
Coran, al-Baqarah 2:164

69 At-Tawḥīd wa-l-bayān, p. 31. Vezi și ar-Riyāḍ an-nāḍirah, de același autor, pp. 258–280.

Preaînaltul mai spune:

﴿وَمِنْ ءَايَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ﴾

„Și dintre semnele Sale este că v-a creat din țărână, apoi iată-vă oameni care vă răspândiți.”

Coran, ar-Rūm 30:20

Și versetele care urmează.

Preaînaltul mai spune:

﴿وَمِنْ ءَايَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا مِنْ دَابَّةٍ ۚ وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ﴾

„Și dintre semnele Sale sunt crearea cerurilor și a pământului și viețuitoarele pe care le-a răspândit în ele. Iar El are puterea de a le aduna atunci când voiește.”

Coran, ash-Shūrā 42:29

Preaînaltul mai spune:

﴿أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ﴾

„Oare nu privesc ei la cămile, cum au fost create? Și la cer, cum a fost înălțat? Și la munți, cum au fost ridicați? Și la pământ, cum a fost întins?”

Coran, al-Ghāshiyah 88:17-20

Și sunt multe alte versete în Coran prin care El îi cheamă pe robii Săi să cerceteze semnele și lucrările Sale: cea mai mare dovadă a unicității și singularității Sale, a puterii, voinței și științei Sale, Preaslăvit și Preaînalt, precum și a bunătății, blândeții și generozității Sale. Acesta este cel mai puternic îndemn pentru robi să-L iubească, să-I fie recunoscători, să-L preamărească, să-I dea ascultare și să stăruie în pomenirea Lui. Se arată astfel că cercetarea universului și meditația asupra lui se numără printre cele mai importante mijloace ale credinței și cele mai folositoare îndemnuri către ea.

Al treilea: străduința de a împlini faptele bune

Musulmanul să se străduiască să îplinească faptele bune cu sinceritate, căutând Fața lui Allah Preaînaltul, să le facă din belșug și să stăruie în ele.

Fiecare faptă pe care musulmanul o îplinește dintre cele legiuite de Allah, având o intenție sinceră, îi sporește credința. Credința sporește prin înmulțirea faptelor de ascultare și a actelor de adorare.

Adorarea pe care Allah a legiuit-o pentru robii Săi și le-a cerut să o îplinească, atât în faptele obligatorii, cât și în cele de bunăvoie, se împarte între inimă, limbă și mădulare. Fiecăruia îi revine o adorare proprie.

Adorarea proprie inimii cuprinde sinceritatea, iubirea, încrederea în Allah, întoarcerea către El, nădejdea, frica, teama plină de evlavie, înfiorarea, mulțumirea și răbdarea, precum și celelalte fapte ale inimii.

Adorarea proprie limbii cuprinde citirea Coranului, rostirea măreției lui Allah, a preaslăvirii Sale și a mărturisirii că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de El, cererea iertării, lauda lui Allah și aducerea de elogii Lui, precum și invocarea binecuvântărilor și a păcii asupra Trimisului Său și celelalte fapte care se împlinesc prin limbă.

Adorarea proprie mădulelor cuprinde milostenia, pelerinajul, rugăciunea, abluțiunea, pașii către moschee și celelalte fapte asemenea lor, împlinite cu mădulele.

Toate aceste fapte — ale inimii, ale limbii și ale mădurelor — fac parte din credință și sunt cuprinse în sensul ei. Împlinirea și înmulțirea lor înseamnă sporirea credinței, iar neglijarea și împuținarea lor înseamnă scăderea credinței.

Faptele inimii

Acestea sunt, în realitate, temelia religiei, căpetenia lucrurilor și cel mai însemnat obiectiv. Mai mult, faptele văzute nu sunt primite dacă sunt lipsite de faptele inimii, fiindcă primirea tuturor faptelor este condiționată de sinceritatea cu care sunt făcute pentru Allah, Preaputernicul și Mărețul, iar sinceritatea este o faptă a inimii. De aceea, faptele inimii sunt obligatorii pentru fiecare; abandonarea lor nu poate fi lăudabilă în nicio împrejurare. Oamenii se află pe trei trepte în împlinirea lor, așa cum se află pe trei trepte în faptele trupului: unii își nedreptățesc propriile suflete, alții urmează calea de mijloc, iar alții sunt înainte-mergători în fapte bune.⁷⁰

De aceea, fiecare musulman trebuie să înceapă prin a-și curăța inima, a o îndrepta și a se îngriji de ea, înainte de a se ocupa de îndreptarea purtării sale văzute. Buna stare văzută nu are preț când lăuntru este stricat. Când musulmanul își îndreaptă inima prin fapte curate, sinceritate, adevăr și iubire pentru Allah Preaînaltul și Trimisul Său, măduarele sale devin drepte și purtarea lui văzută se îmbunătățește. În cele două culegeri Șaḥīḥ, an-Nu‘mān ibn Bashīr relatează: „L-am auzit pe Trimisul lui Allah spunând:

70 Vezi al-Fatāwā, vol. 10, p. 6.

...أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ.

«...Să știți că în trup este o bucată de carne: dacă ea este bună, întregul trup este bun, iar dacă ea se strică, întregul trup se strică. Să știți că aceasta este inima.»⁷¹

Al-Bukhārī, nr. 52; Muslim, nr. 1599 — fragment

Acest hadith arată cât se poate de limpede că îndreptarea mișcărilor văzute ale robului depinde de îndreptarea mișcării inimii și a lăuntrului său. Dacă inima lui este sănătoasă și nu cuprinde decât iubirea lui Allah și iubirea celor pe care Allah le iubește, teama de Allah și teama de a cădea în ceea ce El urăște, toate mișcările mădulelor sale sunt drepte. Altfel stau lucrurile când inima este stricată, stăpânită de iubirea capriciului, de urmarea poftelor și de punerea înainte a intereselor egoiste: toate mișcările mădulelor unui asemenea om se strică.

De aceea se spune: inima este regele mădulelor, iar celelalte mădule sunt ostașii săi. Aceștia îi sunt, totodată, ostași ascultători, gata să-i dea ascultare și să-i împlinească poruncile, fără să i se împotrivească în nimic. Dacă regele este drept, și ostașii sunt drepti; dacă el este stricat, și ostașii sunt la fel. Înaintea lui Allah nu folosește decât o inimă sănătoasă, după cum spune Preaînaltul:

﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ

سَلِيمٍ﴾

„În Ziua în care nici averea, nici fiii nu vor folosi, ci numai cel care vine înaintea lui Allah cu o inimă sănătoasă.”

Coran, ash-Shu‘arā’ 26:88–89

71 Al-Bukhārī, nr. 52, și Muslim, nr. 1599.

Inima sănătoasă este cea ferită de toate bolile și lucrurile nedorite: inima care nu cuprinde decât iubirea lui Allah și teama de ceea ce îndepărtează de El.⁷²
 Shaykh al-Islām a spus:

ثم القلب هو الأصل، فإذا كان فيه معرفة وإرادة
 سرى ذلك إلى البدن بالضرورة، لا يمكن أن يتخلف
 البدن عما يريده القلب... فإذا كان القلب صالحاً بما
 فيه من الإيمان علماً وعملاً قلبياً، لزم ضرورة صلاح
 الجسد بالقول الظاهر، والعمل بالإيمان المطلق.

„Inima este temelie. Dacă în ea se află cunoaștere și voință, acestea se transmit în mod necesar trupului; trupul nu poate rămâne în urmă față de ceea ce vrea inima... Dacă inima este dreaptă prin credința cuprinsă în ea, ca știință și faptă a inimii, aceasta cere în mod necesar îndreptarea trupului prin cuvintele rostite și prin fapta ce ține de credința deplină.”⁷³

Ibn Taymiyyah, al-Fatāwā, vol. 7, p. 187

De aceea, unul dintre cele mai importante lucruri care sporesc credința văzută și lăuntrică a omului este să se lupte cu sine din toate puterile pentru îndreptarea inimii și umplerea ei cu iubirea lui Allah, Preaputernicul și Mărețul, și cu iubirea cuvintelor și faptelor pe care Allah le iubește.

Ibn Rajab a spus:

...فلا صلاح للقلوب حتى تستقر فيها معرفة الله
 وعظمته ومحبته وخشيته ومهابته ورجاؤه والتوكل عليه

⁷² Vezi Jāmi‘ al-‘ulūm wa-l-ḥikam de Ibn Rajab, p. 71.

⁷³ Al-Fatāwā, vol. 7, p. 187.

وَيَمْتَلِئُ مِنْ ذَلِكَ، وَهَذَا هُوَ حَقِيقَةُ التَّوْحِيدِ وَهُوَ مَعْنَى لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، فَلَا صِلَاحَ لِلْقُلُوبِ حَتَّى يَكُونَ إِلَهُهَا الَّذِي تَأْلَهُ وَتَعْرِفُهُ وَتُحِبُّهُ وَتُخْشَاهُ هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَلَوْ كَانَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَهٌ يُوَلِّهِ سِوَى اللَّهِ لَفَسَدَتْ بِذَلِكَ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ، كَمَا قَالَ تَعَالَى:

„...Inimile nu se îndreaptă până când nu se statornicesc în ele cunoașterea lui Allah și a măreției Sale, iubirea pentru El, teama și evlavia față de El, nădejdea în El și încrederea în El, până când nu se umplu de acestea. Aceasta este realitatea unicității lui Allah și înțelesul mărturisirii că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah. Inimile nu se îndreaptă până când Dumnezeu pe care Îl adoră, Îl cunosc, Îl iubesc și de care se tem este Unul singur, fără asociat. Dacă în ceruri și pe pământ ar exista vreo divinitate adorată în afară de Allah, cerurile și pământul s-ar strica din această pricină, după cum spune Preaînaltul:

Ibn Rajab, Jāmi‘ al-‘ulūm wa-l-ḥikam, pp. 71-72 — continuare

﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا ءِلَٰهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾

«Dacă în ele ar fi alte divinități în afară de Allah, amândouă s-ar strica.»

Coran, al-Anbiyā’ 21:22 — fragment

فَعَلِمَ بِذَلِكَ أَنَّهُ لَا صَلَاحَ لِلْعَالَمِ الْعُلُوِي وَالسُّفْلِي مَعًا حَتَّى
تَكُونَ حَرَكَاتُ أَهْلِهَا كُلِّهَا لِلَّهِ، وَحَرَكَاتُ الْجَسَدِ تَابِعَةٌ
لِحَرَكَةِ الْقَلْبِ وَإِرَادَاتِهِ، فَإِنْ كَانَتْ حَرَكَتُهُ وَإِرَادَتُهُ لِلَّهِ
وَحْدَهُ فَقَدْ صَلَحَ وَصَلَحَتْ حَرَكَاتُ الْجَسَدِ كُلِّهِ، وَإِنْ
كَانَتْ حَرَكَةُ الْقَلْبِ وَإِرَادَتُهُ لغيرِ اللَّهِ فَسَدَ وَفَسَدَتْ
حَرَكَاتُ الْجَسَدِ بِحَسَبِ فَسَادِ حَرَكَةِ الْقَلْبِ.

*Se știe astfel că lumea de sus și cea de jos nu pot fi drepte până
când toate mișcările locuitorilor lor nu sunt pentru Allah.
Mișcările trupului urmează mișcarea și voințele inimii. Dacă
mișcarea și voința ei sunt numai pentru Allah, ea se îndreaptă și
se îndreaptă mișcările întregului trup. Dacă mișcarea și voința
inimii sunt pentru altcineva decât Allah, ea se strică și mișcările
trupului se strică pe măsura stricării mișcării inimii.”⁷⁴*

Ibn Rajab, Jāmi‘ al-‘ulūm wa-l-ḥikam, p. 71 — continuare

S-a transmis în mod autentic de la Profet că a spus:

⁷⁴ Jāmi‘ al-‘ulūm wa-l-ḥikam, p. 71. Vezi și al-Wābil aṣ-ṣayyib de Ibn al-Qayyim, p. 12.

مَنْ أَحَبَّ لِلَّهِ، وَأَبْغَضَ لِلَّهِ، وَأَعْطَى لِلَّهِ، وَمَنَعَ لِلَّهِ، فَقَدْ
اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ.

„Cel care iubește pentru Allah, urăște pentru Allah, dă pentru Allah și oprește pentru Allah și-a desăvârșit credința.”⁷⁵
Abū Dāwūd, nr. 4683

ومعنى هذا أن كل حركات القلب والجوارح إذا كانت
كلها لله فقد كل إيمان العبد بذلك باطناً وظاهراً،
ويلزم من صلاح حركات القلب صلاح حركات
الجوارح، فإذا كان القلب صالحاً ليس فيه إلا إرادة
الله وإرادة ما يريد، لم تنبعث الجوارح إلا فيما يريد،
فسارعت إلى ما فيه رضاه، وكفت عما يكرهه وعما
يخشى أن يكون مما يكرهه، وإن لم يتيقن ذلك.

„Înțelesul acestui lucru este că, atunci când toate mișcările inimii
și ale mădurelor sunt pentru Allah, credința robului se
desăvârșește prin aceasta, lăuntric și văzut. Îndreptarea
mișcărilor inimii cere îndreptarea mișcărilor mădurelor. Dacă
inima este dreaptă și nu cuprinde decât dorirea lui Allah și
dorirea celor pe care El le voiește, măduarele nu se pun în
mișcare decât pentru ceea ce El voiește. Ele se grăbesc către ceea
ce Îl mulțumește și se opresc de la ceea ce El urăște și de la ceea

75 Relatat de Abū Dāwūd, nr. 4683, aṭ-Ṭabarānī în al-Kabīr, nr. 7737, Ibn Baṭṭāh
în al-Ibānah, vol. 2, p. 658, și alții. Al-Albānī l-a declarat autentic; vezi
as-Silsilah aṣ-ṣaḥīḥah, nr. 380.

*ce se tem că ar putea fi urât de El, chiar dacă nu au certitudine în această privință.*⁷⁶

Ibn Rajab, Jāmi' al-ʿulūm wa-l-ḥikam, p. 72

Când inimile se îndreaptă prin credință, adevăr, sinceritate și iubire și nu mai rămâne în ele voință pentru altcineva decât Allah, toate mădularele se îndreaptă și nu se mai mișcă decât pentru Allah, Preaputernicul și Mărețul, și către ceea ce Îl mulțumește.

Inima nu este niciodată lipsită de gânduri: fie despre îndatoririle și foloasele Vieții de Apoi, fie despre foloasele vieții lumești și mijloacele de trai, fie despre șoapte ispititoare, dorințe deșarte și închipuiri ipotetice. Îndreptarea inimii se strânge în a o preocupa cu gândul la ceea ce îi aduce îndreptare și izbândă sigură. În privința cunoașterii și a înțelegerii, o preocupi cu cele pe care trebuie să le cunoști despre unicitatea lui Allah și drepturile ei, cu moartea și cele ce îi urmează până la intrarea în Paradis sau în Foc, precum și cu bolile faptelor și căile de a te feri de ele. În privința voințelor și a hotărârilor, o preocupi cu dorirea celor a căror dorire îți folosește și cu lepădarea doririi celor a căror dorire îți dăunează.⁷⁷

Cel mai mare ajutor al robului în această privință este să înmulțească în inimă reprezentările folositoare, pentru ca legătura lui cu Allah să se întărească. Faptele bune sunt pe măsura statornicirii și înmulțirii acestor reprezentări în inimă.

Ibn al-Qayyim a spus:

ونحن نشير بعون الله وتوفيقه إلى الشواهد إشارة يعلم بها

حقيقة الأمر:

„Cu ajutorul și izbânda dăruite de Allah, vom arăta pe scurt aceste reprezentări, astfel încât să se cunoască adevărul lucrului:

Ibn al-Qayyim, Madārij as-sālikīn, vol. 3, pp. 250–252 — început

76 Jāmi' al-ʿulūm wa-l-ḥikam, p. 72.

77 Vezi al-Fawā'id de Ibn al-Qayyim, pp. 310–311.

فأول شواهد السائر إلى الله والدار الآخرة، أن يقوم به
 شاهد من الدنيا وحقارتها، وقلة وفائها، وكثرة جفائها،
 وخسة شركائها، وسرعة انقضائها... فإذا قام بالعبد هذا
 الشاهد منها ترحل قلبه عنها، وسافر في طلب الدار
 الآخرة، وحينئذ يقوم بقلبه شاهد من الآخرة ودوامها،
 وأنها هي الحيوان حقًا، فأهلها لا يرتحلون منها، ولا
 يظعنون عنها بل هي دار القرار، ومحط الرحال ومنتهى
 السير...

*Cea dintâi reprezentare a celui care călătorește către Allah și
 Viața de Apoi este să i se înfățișeze în inimă lumea aceasta și
 micimea ei, puțina ei credincioșie și multele ei dezamăgiri,
 josnicia celor care i se asociază și repeziciunea sfârșitului ei...
 Când această reprezentare despre lume se statornicește în rob,
 inima lui pleacă din ea și pornește în căutarea sălașului Vieții de
 Apoi. Atunci i se înfățișează în inimă Viața de Apoi și veșnicia
 ei, faptul că ea este cu adevărat viața: locuitorii ei nu pleacă din
 ea și nu se mută în altă parte. Ea este sălașul statornicirii, locul
 unde se lasă poverile călătoriei și capătul drumului...*

Ibn al-Qayyim, Madārij as-sālikīn — continuare

ثم يقوم بقلبه شاهد النار وتوقدها واضطرامها، وبعد
 قعرها، وشدة حرها وعظيم عذاب أهلها، فيشاهد هم
 وقد سيقوا إليها سود الوجوه، زرق العيون، والسلاسل

والأغلال في أعناقهم، فلما انتهوا إليها فتحت في
 وجوههم أبوابها فشاهدوا ذلك المنظر الفظيع، وقد
 تقطعت قلوبهم حسرة وأسفاً... فإذا قام بقلب العبد
 هذا الشاهد انخلع من الذنوب والمعاصي واتباع
 الشهوات، ولبس ثياب الخوف والحذر... وعلى حسب
 قوة هذا الشاهد يكون بعده من المعاصي والمخالفات،
 فيذيب هذا الشاهد من قلبه الفضلات والمواد المهلكة،
 وينضجها ثم يخرجها، فيجد القلب لذة العافية
 وسرورها.

Apoi i se înfățișează în inimă Focul, aprinderea și învâlvătăirea lui, adâncimea lui mare, dogoarea lui cumplită și chinul uriaș al locuitorilor săi. Îi vede mânați către el cu fețele înnegrite, cu ochii albăstriți și cu lanțuri și cătușe în jurul gâturilor. Când ajung la el, porțile lui li se deschid înainte, iar ei văd acea priveliște înfricoșătoare, cu inimile sfâșiate de părere de rău și amărăciune... Când această reprezentare se statornicește în inima robului, el se desprinde de păcate, de neascultare și de urmarea poftelor și se îmbracă în veșmintele fricii și ale precauției... Depărtarea lui de păcate și încălcări este pe măsura puterii acestei reprezentări. Ea topește din inima lui reziduurile și materiile aducătoare de pieire, le coace și apoi le scoate, iar inima simte dulceața și bucuria însănătoșirii.

Ibn al-Qayyim, Madārij as-sālikīn — continuare

فيقوم به بعد ذلك شاهد الجنة، وما أعد الله لأهلها فيها، مما لا عين رأت ولا أذن سمعت، ولا خطر على قلب بشر، فضلاً عما وصفه الله لعباده على لسان رسوله من النعيم المفصل، الكفيل بأعلى أنواع اللذة، من المطاعم والمشارب والملابس والقصور، والبهجة والسرور.

După aceasta i se înfățișează Paradisul și ceea ce Allah a pregătit în el pentru locuitorii săi: ceea ce niciun ochi nu a văzut, nicio ureche nu a auzit și nicio inimă omenească nu și-a închipuit, pe lângă desfătările pe care Allah le-a descris în amănunt robilor Săi prin glasul Trimisului Său, care le asigură cele mai înalte feluri de plăcere: mâncăruri, băuturi, veșminte, palate, încântare și bucurie.

Ibn al-Qayyim, Madārij as-sālikīn — continuare

فيقوم بقلبه شاهد دار قد جعل الله النعيم المقيم بحذافيه فيها، تربتها المسك، وحصباؤها الدر، وبنائها لبن الذهب والفضة، وقصب اللؤلؤ، وشرابها أحلى من العسل وأطيب رائحة من المسك، وأبرد من الكافور وألذ من الزنجبيل، ونساؤها لو برز وجه إحداهن في هذه الدنيا لغلِبَ على ضوء الشمس، ولباسهم الحرير من

السندس والإستبرق، وخدمهم ولدان كاللؤلؤ المنشور،
 وفاكهتهم دائمة، لا مقطوعة ولا ممنوعة، وفرش
 مرفوعة، وغداؤهم لحم طير مما يشتهون، وشرابهم عليه
 حمرة لا فيها غول ولا هم عنها ينزفون، وحضرتهم
 فاكهة مما يتخيرون، وشاهدتهم حور عين كأمثال اللؤلؤ
 المكنون، فهم على الأرائك متكئون، وفي تلك الرياض
 يحبرون، وفيها ما تشتهي الأنفس وتلذ الأعين، وهم فيها
 خالدون.

I se înfățișează în inimă un sălaș în care Allah a așezat, în întregime, desfătarea nepieritoare: pământul lui este mosc, pietricelele lui sunt mărgăritare, iar zidirea lui este din cărămizi de aur și argint și din tuburi de mărgăritar. Băutura lui este mai dulce decât mierea, mai plăcut mirositoare decât moscul, mai răcoroasă decât camforul și mai gustoasă decât ghimbirul. Dacă fața uneia dintre femeile sale s-ar arăta în lumea aceasta, ar întrece lumina soarelui. Veșmintele lor sunt din mătase fină și brocart, iar slujitorii lor sunt tineri asemenea mărgăritarelor risipite. Fructele lor sunt neîncetate, nici întrerupte, nici oprite; așternuturile lor sunt înălțate. Hrana lor este carne de pasăre după pofta lor, iar băutura servită cu ea este vin care nu pricinuieste nicio vătămare și nu-i îmbată. Au alături fructe pe care și le aleg, iar înaintea ochilor lor sunt femei cu ochi mari și frumoși, asemenea mărgăritarelor bine păstrate. Ei stau rezemați pe divane și se bucură în acele grădini. Acolo se află tot ceea ce își doresc sufletele și încântă ochii, iar ei vor rămâne acolo veșnic.

Ibn al-Qayyim, *Madārij as-sālikīn* — continuare

فإذا انضم إلى هذا الشاهد: شاهد يوم المزيد، والنظر إلى
وجه الرب جل جلاله، وسماع كلامه منه بلا
واسطة... فإذا انضم هذا الشاهد إلى الشواهد التي قبله
فهناك يسير القلب إلى ربه أسرع من سير الرياح في
مهابها فلا يلتفت في طريقه يمينا ولا شمالا...

*Când acestei reprezentări i se alătură cea a Zilei răsplătirii sporite, a privirii către Fața Domnului, mărită fie slava Sa, și a auzirii cuvintelor Sale de la El, fără mijlocitor... când această reprezentare se alătură celor dinainte, atunci inima călătorește către Domnul ei mai repede decât vânturile prin locurile în care suflă, fără să se întoarcă pe drum nici la dreapta, nici la stânga...*⁷⁸

Ibn al-Qayyim, *Madārij as-sālikīn*, vol. 3, pp. 250–252 — sfârșit

Când asemenea reprezentări se statornicesc în inima robului și el își îndreaptă gândul către ele, acestea îi sunt cel mai mare ajutor pentru a-și curăța inima și a o feri de însușirile condamnabile și de voințele josnice, pentru a o goli și a o elibera de atașamentul față de altcineva decât Allah, Preaslăvitul. Ele sunt cel mai puternic îndemn către adorare, iubire, teamă plină de evlavie, întoarcere către Allah Preaînaltul și simțirea nevoii de El.

Ceea ce urmărim să arătăm este că cel mai puternic îndemn către credință, cea mai folositoare întărire a ei și cel mai important mijloc al sporirii și creșterii ei sunt îndreptarea inimii prin credință și prin iubirea pentru Allah, pentru Trimisul Său și pentru cele pe care Allah și Trimisul Său le iubesc, precum și

78 *Madārij as-sālikīn*, vol. 3, pp. 250–252.

curățarea ei de tot ceea ce se împotrivesște și contrazice acestea. Allah este Cel care dă izbândă.

Faptele limbii

Pomenirea lui Allah, Preaputernicul și Mărețul, laudarea și elogiarea Lui, citirea Cărții Sale, invocarea binecuvântărilor și a păcii asupra Trimisului lui Allah, poruncirea binelui și oprirea răului, preaslăvirea, cererea iertării, ruga și celelalte fapte împlinite cu limba: fără îndoială, împlinirea lor, stăruința în ele și înmulțirea lor sunt dintre cele mai importante mijloace ale sporirii credinței.

Shaykhul Ibn Sa'di a spus:

ومن أسباب دواعي الإيمان الإكثار من ذكر الله كل وقت، ومن الدعاء الذي هو مخ العباد، فإن الذكر لله يغرس شجرة الإيمان في القلب، ويغذيها وينميها، وكلما ازداد العبد ذكراً لله قوي إيمانه، كما أن الإيمان يدعو إلى كثرة الذكر، فمن أحب الله أكثر من ذكره، ومحبة الله هي الإيمان بل هي روحه.

„Printre mijloacele și îndemnurile credinței se află pomenirea deasă a lui Allah în orice timp și ruga, care este miezul adorării. Pomenirea lui Allah sădește în inimă pomul credinței, îl hrănește și îl crește. Cu cât robul Îl pomeneste mai mult pe Allah, cu atât credința lui devine mai puternică, după cum și credința îl îndeamnă la pomenire deasă. Cel care Îl iubește pe Allah Îl pomeneste mult, iar iubirea lui Allah este credința însăși, ba chiar sufletul ei.”⁷⁹

Ibn Sa'di, at-Tawḍīḥ wa-l-bayān, p. 32

79 At-Tawḍīḥ wa-l-bayān, p. 32.

Ibn al-Qayyim a arătat în cartea sa al-Wābil aș-șayyib că pomenirea lui Allah are o sută de foloase și a enumerat șaptezeci și trei dintre ele.⁸⁰ Printre acestea: îl alungă pe diavol, Îl mulțumește pe Cel Milostiv, înlătură grija și măhnirea, aduce bucurie și veselie, întărește inima și trupul, luminează chipul și inima și atrage mijloacele de trai. A mai amintit și alte foloase mari dobândite prin pomenirea lui Allah, Preaputernicul și Mărețul. Fără îndoială, printre cele mai mari și mai folositoare se află faptul că ea sporește, întărește și statornicește credința. De aceea, Cartea și Sunnah cuprind numeroase texte care o poruncesc, îndeamnă la înmulțirea ei și îi arată virtutea și însemnătatea.

Preaînaltul spune:

﴿وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

„Și pomeniți-L mult pe Allah, pentru ca voi să izbândiți.”

Coran, al-Anfāl 8:45 — fragment

Preaînaltul mai spune:

﴿وَالَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالَّذِينَ كَرِهَتْ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾

„Bărbaților care Îl pomenesc mult pe Allah și femeilor care Îl pomenesc, Allah le-a pregătit iertare și o răsplată măreață.”

Coran, al-Aḥzāb 33:35 — fragment

Preaînaltul mai spune:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ﴾

„Credincioșii sunt numai aceia ale căror inimi se înfioară când este pomenit Allah.”

Coran, al-Anfāl 8:2 — fragment

80 Vezi al-Wābil aș-șayyib, p. 84 și următoarele.

Versetul continuă. Preaînaltul mai spune:

﴿أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾

„Cu adevărat, prin pomenirea lui Allah își găsesc inimile liniștea.”

Coran, ar-Ra'd 13:28 — fragment

În Șahîh Muslim, Abū Hurayrah relatează că Trimisul lui Allah mergea pe drumul către Mecca. A trecut pe lângă un munte numit Jumdān și a spus:

سَيْرُوا، هَذَا جُمْدَانُ، سَبَقَ الْمَفْرَدُونَ. قِيلَ: وَمَا
الْمَفْرَدُونَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: الَّذِينَ كُرُونِ اللَّهَ كَثِيرًا
وَالَّذِينَ كَرَاتُ.

„Mergeți mai departe! Acesta este Jumdān. Cei care se consacră pomenirii au luat-o înainte.” A fost întrebat: „Cine sunt aceștia, Trimis al lui Allah?” El a răspuns: „Bărbații care Îl pomenesc mult pe Allah și femeile care Îl pomenesc.”⁸¹

Muslim, nr. 2676

81 Muslim, nr. 2676.

Abū ad-Dardā' relatează că Profetul a spus:

أَلَا أُنبِئُكُمْ بِخَيْرِ أَعْمَالِكُمْ، وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِكِكُمْ،
وَأَرْفَعَهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ، وَخَيْرٌ لَّكُمْ مِنْ إِعْطَاءِ الذَّهَبِ
وَالْوَرِقِ، وَمَنْ أَنْ تَلْقَوْا عَدُوَّكُمْ فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهُمْ،
وَيَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ؟ قالوا: وما ذاك يا رسول الله؟ قال:
ذِكْرُ اللَّهِ.

„Să nu vă spun care este cea mai bună dintre faptele voastre, cea mai curată înaintea Stăpânitorului vostru și cea care vă înalță cel mai mult treptele, mai bună pentru voi decât dăruirea aurului și argintului și decât să vă întâlniți dușmanul, să-i loviți grumazurile și să vi le lovească?” Ei au întrebat: „Care este aceasta, Trimis al lui Allah?” El a răspuns: „Pomenirea lui Allah.”⁸²

Aḥmad, nr. 21702; at-Tirmidhī, nr. 3377 și alții

82 Relatat de Aḥmad, nr. 21702, at-Tirmidhī, nr. 3377, Ibn Mājah, nr. 3790, at-Ṭabarānī în ad-Du‘ā’, nr. 1872, al-Ḥākim, vol. 1, p. 496, Abū Nu‘aym în al-Ḥilyah, vol. 2, p. 12, și al-Baghawī în Sharḥ as-Sunnah, vol. 5, p. 15. Al-Mundhirī l-a amintit în at-Targhīb wa-t-tarhīb, vol. 2, p. 395, prin mai multe căi de la Ziyād ibn Abi Ziyād, de la Abū Baḥriyyah, de la Abū ad-Dardā', atribuit Profetului. Al-Ḥākim a spus: „Acest hadith are un lanț autentic, iar cei doi nu l-au inclus în culegerile lor.” Adh-Dhahabī a fost de acord cu el. Ibn ‘Abd al-Barr a spus: „Acesta este relatat cu lanț până la Profet prin căi bune” — at-Tamhīd, vol. 6, p. 57. Al-Baghawī și al-Mundhirī i-au apreciat lanțul ca fiind bun.

وذكر عبد الله بن بسر أن رجلاً قال: يا رسول الله! إن
شرائع الإيمان قد كثرت علي فأخبرني بشيء أنشبت
به، قال:

‘Abd Allāh ibn Busr a relatat că un om a spus: „Trimis al lui
Allah! Rânduiețile credinței au ajuns multe pentru mine.
Spune-mi un lucru de care să mă țin.” El a răspuns:
‘Abd Allāh ibn Busr — începutul relatării

لَا يَزَالُ لِسَانُكَ رَطْبًا مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ تَعَالَى.

„Limba ta să rămână mereu umedă de pomenirea lui Allah
Preaînaltul.”⁸³

Aḥmad, nr. 17680; at-Tirmidhī, nr. 3375 și alții

83 Relatat de Aḥmad, nr. 17680, at-Tirmidhī, nr. 3375, Ibn Mājah, nr. 3793, Ibn Abi Shaybah, nr. 29453 și 35053, și al-Ḥākim, vol. 1, p. 195. At-Tirmidhī a spus: „Hadith bun, singular prin această cale.” Al-Ḥākim a spus: „Acest hadith are un lanț autentic, iar cei doi nu l-au inclus în culegerile lor.” Adh-Dhahabī a fost de acord cu el. Al-Albānī a spus în Takhrij al-Kalim at-ṭayyib, p. 25: „Lanț autentic.”

În cele două culegeri Șaḥīḥ, Abū Hurayrah relatează că Trimisul lui Allah a spus: „Allah Preaînaltul spune:

أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي يَ، وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي، فَإِنْ ذَكَرَنِي
فِي نَفْسِهِ، ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي، وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلَأٍ ذَكَرْتُهُ فِي
مَلَأٍ خَيْرٍ مِنْهُمْ.

*«Eu sunt așa cum crede robul Meu despre Mine și sunt cu el când Mă pomenește. Dacă Mă pomenește în sinea lui, îl pomenesc în Sinea Mea; dacă Mă pomenește într-o adunare, îl pomenesc într-o adunare mai bună decât a lor.»*⁸⁴

Al-Bukhārī, nr. 7405; Muslim, nr. 2675 — fragment

Hadithul continuă. Există și alte texte care arată virtutea și însemnătatea pomenirii și meritul de a te îndeletnici cu ea.

Dacă omul se întoarce de la toate acestea și nu-și ocupă limba cu pomenirea lui Allah, Preaputernicul și Mărețul, limba lui se va ocupa cu altceva: bârfă, clevetire, batjocură, minciună și vorbe rușinoase. Robul trebuie să vorbească; dacă nu vorbește pomenindu-L pe Allah Preaînaltul și pomenind poruncile Sale, va rosti asemenea vorbe.

84 Relatat de al-Bukhārī, nr. 7405, și Muslim, nr. 2675.

Ibn al-Qayyim a spus:

فإن اللسان لا يسكت ألبتة، فإما لسان ذاكر، وإما
لسان لاغ، ولا بد من أحدهما، فهي النفس إن لم
تشغلها بالحق، شغلتك بالباطل، وهو القلب، إن لم
تسكنه محبة الله عز وجل، سكنته محبة المخلوقين ولا
بد، وهو اللسان، إن لم تشغله بالذكر، شغلك باللغو، وهو
عليك ولا بد، فاختر لنفسك إحدى الخطين، وأنزلها في
إحدى المنزلتين.

*„Limba nu tace nicidecum: fie pomeniște, fie vorbește în deșert;
una dintre cele două este de neocolit. Așa este sufletul: dacă nu îl
ocupi cu adevărul, te ocupă el cu deșertăciunea. La fel și inima:
dacă nu așezi în ea iubirea lui Allah, Preaputernicul și Mărețul,
în ea se va așeza negreșit iubirea făpturilor. La fel și limba: dacă
nu o ocupi cu pomenirea, te ocupă ea cu vorbe deșarte, iar
acestea vor fi negreșit împotriva ta. Alege pentru sufletul tău
una dintre cele două căi și așază-l în una dintre cele două
stări.”⁸⁵*

Ibn al-Qayyim, al-Wābil aș-šayyib, pp. 166–167

Faptele mădulelor

Rugăciunea, postul, pelerinajul, milostenia, lupta pe calea lui Allah și celelalte fapte de ascultare se numără și ele printre mijloacele sporirii credinței. Străduința în împlinirea faptelor de ascultare pe care Allah le-a impus robilor Săi și a faptelor de apropiere de El la care i-a îndemnat, împlinite în cel mai frumos și

85 Al-Wābil aș-šayyib, pp. 166–167; vezi și p. 87 din aceeași lucrare.

mai desăvârșit fel, este dintre cele mai importante mijloace de întărire și sporire a credinței.

Allah Preaînaltul spune:

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ
وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ
وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا
مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ
رِعُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ أُولَٰئِكَ هُمُ
الْوَارِثُونَ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾

„Au izbândit, cu adevărat, credincioșii: cei care sunt smeriți în rugăciunea lor, cei care se îndepărtează de vorbele deșarte, cei care împlinesc dania, cei care își păzesc părțile intime — în afară de soțiile lor sau de cele pe care le stăpânesc mâinile lor drepte, căci atunci nu sunt vrednici de mustrare; iar cei care caută dincolo de acestea sunt cei care încalcă hotarul —, cei care își respectă cele încredințate și legămintele și cei care își păzesc rugăciunile. Aceștia sunt moștenitorii, care vor moșteni Paradisul al-Firdaws, în care vor rămâne veșnic.”

Coran, al-Mu'minūn 23:1-11

Fiecare dintre aceste opt însușiri rodește și crește credința; totodată, ele sunt însușiri ale credinței și sunt cuprinse în explicarea ei.

Prezența inimii în rugăciune și strădania celui care se roagă de a fi conștient de ceea ce spune și face — citirea, pomenirea și ruga, statul în picioare și șezutul, plecăciunea și prosternarea — sunt mijloace ale sporirii și creșterii credinței.

Allah a numit rugăciunea „credință”, spunând:

﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ﴾

„Allah nu avea să lase să se piardă credința voastră.”

Coran, al-Baqarah 2:143 — fragment

Și prin cuvintele Sale:

﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ ۚ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ﴾

„Și împlinește rugăciunea! Rugăciunea oprește de la faptele rușinoase și de la cele oprite. Iar pomenirea lui Allah este mai mare.”

Coran, al-ʿAnkabūt 29:45 — fragment

Ea este cea mai puternică opreliște de la orice faptă rușinoasă și oprită care se împotrivesc credinței. Totodată, cuprinde pomenirea lui Allah, care hrănește și crește credința, după cuvintele Sale:

﴿وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ﴾

„Iar pomenirea lui Allah este mai mare.”

Coran, al-ʿAnkabūt 29:45 — fragment

Dania crește și sporește și ea credința, atât cea obligatorie, cât și cea de bunăvoie, după cum a spus Profetul:

وَالصَّدَقَةُ بِرَهَانٍ.

„Iar milostenia este o dovadă.”⁸⁶

Muslim, nr. 223 — fragment

Adică o dovadă a credinței celui care o dă. Ea este un semn al credinței, o hrănește și o crește.

Îndepărtarea de deșertăciune — adică de orice vorbă și faptă în care nu este bine —, faptul că oamenii spun și fac binele și părăsesc răul în vorbă și faptă fac, fără îndoială, parte din credință, o sporesc și o rodesc.

De aceea, când companionii și cei de după ei simțeau nepăsare sau risipirea credinței lor, își spuneau unii altora:

اجلس بنا نؤمن ساعة.

„Șezi cu noi, să credem un ceas.”

Cuvânt al companionilor și al celor de după ei

Îl pomeneau pe Allah și își aminteau de binefacerile Sale religioase și lumești, iar astfel credința lor se înnoia.

La fel, păstrarea castității și ferirea de faptele rușinoase, mai ales de desfrâu, sunt, fără îndoială, dintre cele mai mari semne și mijloace de creștere a credinței. De teama de a sta înaintea Domnului său, credinciosul își oprește sufletul de la poftă, răspunzând chemării credinței și hrănind credința pe care o are. Respectarea celor încredințate și a legămintelor și păzirea lor sunt dintre semnele credinței. În hadith se spune:

86 Fragment dintr-un hadith relatat de Muslim, nr. 223, prin Abū Mālik al-Ashʿarī.

لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةٌ لَهُ

„Nu are credință cel care nu este demn de încredere.”⁸⁷

Aḥmad, nr. 12383 și alții — fragment

Dacă vrei să cunoști credința și religiozitatea robului, privește starea lui: respectă el toate cele încredințate, prin purtare și cuvânt, precum și drepturile încredințate? Respectă drepturile, legămintele și învoielile dintre el și Allah și dintre el și ceilalți robi? Dacă da, el are religiozitate și credință. Dacă nu, din religiozitatea și credința lui lipsește pe măsura neîmplinirii acestor lucruri.

El le-a încheiat prin păzirea rugăciunilor, a hotarelor, drepturilor și timpurilor lor. Păzirea acestora este asemenea apei care curge prin grădina credinței: o udă, o crește și o face să-și dea roadele în orice timp.

Pomul credinței are nevoie să fie îngrijit în orice timp prin udare — adică prin păzirea faptelor de ascultare și adorare ale zilei și nopții — și prin îndepărtarea celor care îi dăunează, precum pietrele și plantele străine, vătămătoare — adică prin ferirea de cele oprite în vorbă și faptă. Când aceste lucruri sunt împlinite, grădina prinde viață, înflorește și dă roade felurite.⁸⁸

Această lămurire ne arată cât de puternic este efectul faptelor bune asupra sporirii credinței și că împlinirea și înmulțirea lor reprezintă un mijloc important de sporire a ei.

87 Relatat de Aḥmad, nr. 12383, Ibn Abi Shaybah în Muṣannaf, nr. 30330, și în al-Īmān, p. 5, Ibn Hībān în Ṣaḥīḥ, nr. 194, și al-Baghawī în Sharḥ as-Sunnah, vol. 1, p. 75. Al-Baghawī a spus: „Acesta este un hadith bun.” Al-Albānī l-a declarat autentic în ediția sa critică a cărții al-Īmān de Ibn Abi Shaybah.

88 At-Tawḍīḥ wa-l-bayān de Ibn Sa’di, pp. 34–36, cu o ușoară adaptare.

Shaykh al-Islām a spus:

وكمال الإيمان هو فعل ما أمر الله به ورسوله، وترك ما
نهى الله عنه ورسوله، فإذا ترك بعض المأمور وعوض
عنه بعض المحذور كان في ذلك من نقص الإيمان
بقدر ذلك.

„Desăvârșirea credinței înseamnă împlinirea celor poruncite de Allah și de Trimisul Său și părăsirea celor oprite de Allah și de Trimisul Său. Dacă omul părăsește o parte dintre cele poruncite și le înlocuiește cu unele dintre cele oprite, credința lui scade pe această măsură.”⁸⁹

Ibn Taymiyyah, al-Fatāwā, vol. 27, p. 172

Rugăciunea este credință, pelerinajul este credință, milostenia este credință, lupta pe calea lui Allah este credință și toate faptele de ascultare pe care Allah le-a poruncit robilor Săi sunt credință. Când robul le împlinește, credința lui sporește, iar împlinirea lor devine un mijloc de sporire a credinței sale, cu condiția sincerității și a urmării pildei Profetului.

Shaykhul Muḥammad al-‘Uthaymīn a spus:

ولزيادة الإيمان أسباب منها...: فعل الطاعة؛ فإن
الإيمان يزداد به بحسب حسن العمل وجنسه وكثرته،
فكلما كان العمل أحسن كانت زيادة الإيمان به
أعظم، وحسن العمل يكون بحسب الإخلاص
والمتابعة، وأما جنس العمل فإن الواجب أفضل من

⁸⁹ Al-Fatāwā de Ibn Taymiyyah, vol. 27, p. 172.

المسنون، وبعض الطاعات أوكد وأفضل من الجنس الآخر، وكلما كانت الطاعة أفضل كانت زيادة الإيمان بها أعظم، وأما كثرة العمل فإن الإيمان يزداد بها، لأن العمل من الإيمان فلا جرم أن يزداد بزيادته.

„Sporirea credinței are mai multe mijloace, printre care... împlinirea faptelor de ascultare. Credința sporește prin ele pe măsura frumuseții faptei, a felului și a cantității sale. Cu cât fapta este mai frumoasă, cu atât sporirea credinței prin ea este mai mare. Frumusețea faptei depinde de sinceritate și de urmarea pildei Profetului. În ce privește felul faptei, cea obligatorie este mai bună decât cea recomandată, iar unele feluri de ascultare sunt mai însemnate și mai bune decât altele. Cu cât fapta de ascultare este mai bună, cu atât sporirea credinței prin ea este mai mare. Cât despre mulțimea faptelor, credința sporește prin aceasta, fiindcă fapta face parte din credință; negreșit, ea sporește odată cu înmulțirea ei.”⁹⁰

Muḥammad al-‘Uthaymīn, Faṭḥ Rabb al-bariyyah, p. 65

Printre cele mai importante fapte bune care sporesc credința, în afara celor amintite, se află chemarea la Allah și tovărășia oamenilor buni. Însemnătatea acestor două lucruri și marele lor folos în sporirea credinței cer să vorbim aici despre ele.

Chemarea la Allah Preaînaltul și la religia Sa, îndemnul reciproc la adevăr și la răbdare, chemarea la temelia religiei și la respectarea rânduielilor ei prin poruncirea binelui, oprirea răului și sfătuirea sinceră a musulmanilor sunt îndemnuri și mijloace ale credinței. Prin ele, robul se desăvârșește pe sine și îi desăvârșește pe ceilalți. Preaînaltul a jurat pe timp că neamul omenesc se află în pierdere, în afară de cei care au patru însușiri: credința și faptele bune, prin care omul se desăvârșește pe sine; îndemnul

90 Faṭḥ Rabb al-bariyyah, p. 65.

reciproc la adevăr — adică știința folositoare, fapta bună și religia adevărată — și la răbdare în toate acestea, prin care îi desăvârșește pe ceilalți.

Însăși chemarea la Allah și sfătuirea sinceră a robilor Săi se numără printre cele mai puternice întăriri ale credinței. Cel care cheamă trebuie să se străduiască să sprijine această chemare, să aducă dovezi și argumente pentru susținerea ei, să intre în lucruri pe porțile lor și să caute lucrurile prin căile care duc la ele.

Acestea sunt dintre căile și porțile credinței.

Shaykh al-Islām a spus:

وسبب الإيمان وشعبه يكون تارة من العبد، وتارة من غيره مثل من يقيض له من يدعو إلى الإيمان، ومن يأمره بالخير، وينهاه عن الشر، ويبين له علامات الدين وحججه وبراهينه وما يعتبره وما ينزل به ويتعظ به، وغير ذلك من الأسباب.

„Mijlocul credinței și al ramurilor ei vine uneori de la rob și alteori de la altcineva: de pildă, când îi este rânduit cineva care îl cheamă la credință, îi poruncește binele, îl oprește de la rău și îi arată semnele religiei, dovezile și argumentele ei, lucrurile din care ia învățătură și întâmplările care îl lovesc și îl povățuiesc, precum și alte mijloace.”⁹¹

Ibn Taymiyyah, al-Fatāwā, vol. 7, p. 650

91 Al-Fatāwā, vol. 7, p. 650.

În plus, răsplata este de același fel cu fapta. Așa cum omul s-a străduit să-i desăvârșească pe robi, să-i sfătuiască sincer și să-i îndemne la adevăr, răbdând în acestea, Allah îl va răsplăti negreșit cu ceva de același fel cu fapta sa și îl va întări cu lumină de la El, cu însuflețire, cu putere a credinței și cu încredere puternică în El. Prin credință și încrederea puternică în Allah se dobândește biruința asupra dușmanilor dintre diavolii oamenilor și ai djinnilor, după cum spune Preaînaltul:

﴿إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾

„El nu are putere asupra celor care cred și se încred în Domnul lor.”

Coran, an-Naḥl 16:99

În plus, el s-a angajat să sprijine adevărul. Celui care se angajează într-un lucru i se vor deschide negreșit, în acel lucru, căi de cunoaștere și credință pe măsura verității și sincerității sale.⁹²

Cel care poruncește binele, oprește răul și cheamă la calea dreaptă a lui Allah trebuie să păstreze adevărul și sinceritatea în poruncirea și oprirea sa, pentru ca vorbele lui să aibă efect și să rodească în el și în cei chemați o credință curată. Trebuie să se țină, în chemarea sa, de înțelepciune și blândețe, să aibă răbdare cu cei chemați și să cunoască lucrurile la care îi cheamă.⁹³ Dacă aceste însușiri se împlinesc în el, chemarea lui va rodi și va fi folositoare, cu îngăduința lui Allah, și va deveni un mijloc de întărire a credinței sale și a credinței celor chemați.

92 Vezi at-Tawḍīḥ wa-l-bayān de Ibn Saʿdī, pp. 36–37.

93 Vezi al-Fatāwā, vol. 28, p. 137.

Tovărășia oamenilor buni, rămânerea alături de ei, însoțirea lor și strădania de a lua folos de la ei sunt un mijloc important de sporire a credinței. În asemenea adunări există amintirea de Allah, însuflarea fricii de El, Preaslăvitul, și de pedeapsa Sa, încurajarea și avertizarea, precum și alte lucruri care sporesc credința. După cum spune Preaînaltul:

﴿وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ﴾

„Și amintește-le, căci amintirea le folosește credincioșilor.”

Coran, adh-Dhāriyāt 51:55

Preaînaltul mai spune:

﴿فَذَكِّرْ إِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرُ سَيَذَكِّرُ مِنْ يَخْشَى وَيَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى﴾

„Amintește-le, așadar, dacă amintirea folosește! Cel care se teme va lua aminte, iar cel mai nefericit se va îndepărta de ea.”

Coran, al-A'lā 87:9-11

Aceasta arată că oamenii cu inimi credincioase iau folos din aducerea-aminte și dobândesc cel mai mare folos din adunările de pomenire. Ea trezește în ei avânt și hotărâre și le aduce folos și înălțare. În schimb, adunările de distracție deșartă și nepăsare sunt dintre cele mai mari mijloace ale scăderii și stingerii credinței.

De aceea, înaintașii noștri drepecți erau cei mai grijulii față de adunările de pomenire și cei mai îndepărtați de adunările de distracție deșartă și nepăsare. Am întâlnit deja multe dintre cuvintele lor care arată aceasta, precum relatările de la 'Umayr ibn Ḥabīb al-Khaṭmī, Mu'ādh ibn Jabal și alții.

وسبب آخر نختم به هذه الأسباب ينبغي العناية به
وعدم إغفاله، وهو أن يعود المسلم نفسه ويوطنها على
مقاومة جميع ما من شأنه إنقاص الإيمان أو إضعافه أو
الذهاب به، فإنه كما أنه لا بد في الإيمان من فعل جميع
الأسباب المقوية المنمية له فلا بد مع ذلك من دفع
الموانع والعوائق وهي الإقلاع عن المعاصي والتوبة مما
يقع منها، وحفظ الجوارح كلها عن المحرمات،
ومقاومة فتن الشبهات المضعفة لإرادات الإيمان التي
أصلها الرغبة في الخير ومحبة والسعي فيه، لا تتم إلا
بترك إرادات ما ينافيها من رغبة النفس في الشر
ومقاومة النفس الأمارة بالسوء، فمتى حفظ العبد من
الوقوع في فتن الشبهات وفتن الشهوات تم إيمانه وقوي
يقينه.

„Un alt mijloc, cu care încheiem aceste mijloace și de care trebuie să ne îngrijim fără să-l neglijăm, este ca musulmanul să-și deprindă și să-și pregătească sufletul să se împotrivească tuturor lucrurilor care pot micșora, slăbi sau înlătura credința. După cum credința cere împlinirea tuturor mijloacelor care o întăresc și o cresc, ea cere, totodată, îndepărtarea pedicilor și

obstacolelor: părăsirea păcatelor, căința pentru cele săvârșite și păzirea tuturor mădularilor de cele oprite. Împotrivirea față de încercările îndoielilor care slăbesc voințele credinței — a căror temelie este dorința de bine, iubirea lui și strădania pentru el — nu se împlinește decât prin părăsirea voințelor potrivnice acestora, adică a dorinței sufletului de a face răul, și prin împotrivirea față de sufletul care poruncește răul. Când robul este ferit de căderea în încercările îndoielilor și în încercările poftelor, credința lui se desăvârșește și certitudinea lui se întărește.”⁹⁴

Ibn Sa’dī, at-Tawḍīḥ wa-l-bayān, p. 37

Numai de la Allah vine izbânda.

94 At-Tawḍīḥ wa-l-bayān de Ibn Sa’dī, p. 37.

Cauzele scăderii credinței

أسباب نقص الإيمان

Până aici am vorbit despre mijloacele sporirii credinței. Aici vom vorbi despre cauzele scăderii ei. După cum credința are mijloace care o sporesc și o cresc, ea are și cauze care o micșorează și o slăbesc. Așa cum musulmanul trebuie să cunoască mijloacele sporirii credinței ca să le pună în practică, el trebuie să cunoască și cauzele scăderii ei, pentru a se feri de ele, potrivit cuvintelor:

عرفت الشر لا للشر ولكن لتوقيه ومن لم يعرف الشر
من الناس يقع فيه

„Am cunoscut răul nu pentru rău, ci ca să mă feresc de el;
iar cel dintre oameni care nu cunoaște răul cade în el.”

S-a transmis în mod autentic, în cele două culegeri Șahih, de la Hudhayfah ibn al-Yamān, că a spus:

كان الصحابة يسألون رسول الله عن الخير، وكنت
أسأله عن الشر مخافة أن يدركني.

„Companionii îl întrebau pe Trimisul lui Allah despre bine, iar eu îl întrebam despre rău, de teamă să nu mă ajungă.”⁹⁵

Al-Bukhārī, nr. 3606 și 7084; Muslim, nr. 1874

95 Al-Bukhārī, nr. 3606 și 7084, și Muslim, nr. 1874.

Ibn al-Jawzī a spus:

فإن في تعريف الشر تحذيراً عن الوقوع فيه.

„A face cunoscut răul înseamnă a avertiza împotriva căderii în el.”⁹⁶

Ibn al-Jawzī, Talbīs Iblīs, p. 4

Învățarea cauzelor scăderii credinței, cunoașterea factorilor care o slăbesc și a căilor de a te feri de ei sunt cerute și trebuie să ne preocupe. Învățarea lor nu este mai puțin însemnată decât învățarea mijloacelor sporirii credinței.

Înainte de a începe enumerarea și explicarea cauzelor scăderii credinței, doresc să arăt că neîngrijirea mijloacelor sporirii ei, neglijarea întăririi ei și lipsa preocupării pentru aceasta reprezintă o cauză a scăderii credinței. Neglijarea lucrurilor arătate mai înainte și lipsa grijii față de ele slăbesc și micșorează credința. După cum păzirea lor este un mijloc de sporire, neglijarea lor este o cauză de scădere.

96 Talbīs Iblīs, p. 4. Vezi și al-Fatāwā de Ibn Taymiyyah, vol. 10, p. 301 și următoarele.

Shaykhul Muḥammad al-ʿUthaymīn a spus:

وأما نقص الإيمان فله أسباب... فذكر أموراً منها: ترك
الطاعة، فإن الإيمان ينقص به، والنقص على حسب
تأكد الطاعة، فكلما كانت الطاعة أوكد كان نقص
الإيمان بتركها أعظم، وربما فقد الإيمان كله كترك
الصلاة.

„Scăderea credinței are mai multe cauze...” A enumerat câteva lucruri, printre care: „Părăsirea faptei de ascultare: credința scade prin aceasta, iar scăderea este pe măsura însemnătății faptei. Cu cât fapta de ascultare este mai ferm cerută, cu atât scăderea credinței prin părăsirea ei este mai mare. Uneori se poate pierde întreaga credință, ca în cazul părăsirii rugăciunii.”⁹⁷
Muḥammad al-ʿUthaymīn, Fatḥ Rabb al-bariyyah, p. 66

Aceasta este arătată de cuvintele lui Allah Preaînaltul:

﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا﴾

„A izbândit cel care își curăță sufletul și a pierdut cel care îl întinează.”

Coran, ash-Shams 91:9–10

Acest nobil text coranic arată însemnătatea ascultării și a păzirii ei și faptul că aceasta se numără printre cele mai importante mijloace ale curățirii sufletului. Totodată, arată, în sens opus, primejdia neglijării ascultării și a căderii în neascultare: acestea sunt dintre cele mai mari cauze ale nereușitei și pierderii.

⁹⁷ Fatḥ Rabb al-bariyyah, p. 66.

Ibn Jarīr aṭ-Ṭabarī a spus în Tălmăcirea sa, despre cuvintele:

﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا﴾

„A izbândit cel care își curăță sufletul.”

Coran, ash-Shams 91:9

قد أفلح من زكى نفسه، فكثر تطهيره إياها من الكفر
والمعاصي، وأصلحها بالصالحات من الأعمال...

„A izbândit cel care și-a curățit sufletul, curățindu-l mult de necredință și păcate și îndreptându-l prin faptele bune...”

Aṭ-Ṭabarī, Tafsīr — continuare

Apoi a relatat de la înaintași cuvinte care susțin aceasta. A relatat de la Qatādah că a spus:

من عمل خيراً زكاها بطاعة الله.

„Cel care a făcut binele l-a curățit prin ascultarea de Allah.”

Qatādah, citat de aṭ-Ṭabarī

A mai relatat de la el că a spus:

قد أفلح من زكى نفسه بعمل صالح.

„A izbândit cel care și-a curățit sufletul printr-o faptă bună.”

Qatādah, citat de aṭ-Ṭabarī

A relatat de la Ibn Zayd că a spus:

قد أفلح من زكى الله نفسه.

„A izbândit cel al cărui suflet l-a curățit Allah.”

Ibn Zayd, citat de aṭ-Ṭabarī

A relatat de la Mujāhid, Saʿīd ibn Jubayr și ʿIkrimah, despre cuvintele:

﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا﴾

„A izbândit cel care își curăță sufletul.”

Coran, ash-Shams 91:9

قالوا: من أصلحها.

Ei au spus: „Cel care l-a îndreptat.”⁹⁸

Mujāhid, Saʿīd ibn Jubayr și ʿIkrimah, citați de aṭ-Ṭabarī

Ibn al-Qayyim a transmis de la al-Ḥasan al-Baṣrī că a spus:

قد أفلح من زكى نفسه فأصلحها وحملها على طاعة الله تعالى، وقد خاب من أهلكها وحملها على معصية الله تعالى.

„A izbândit cel care și-a curățit sufletul, l-a îndreptat și l-a îndrumat către ascultarea de Allah Preaînaltul. A pierdut cel care l-a dus la pieire și l-a îndrumat către neascultarea de Allah Preaînaltul.”

Al-Ḥasan al-Baṣrī, citat de Ibn al-Qayyim — continuare

A transmis de la Ibn Qutaybah că a spus:

يريد: أفلح من زكى نفسه، أي: نماها وأعلاها بالطاعة والبر والصدق، واصطناع المعروف.

„Înseamnă: a izbândit cel care și-a curățit sufletul, adică l-a crescut și l-a înălțat prin ascultare, dreptate, adevăr și facerea binelui.”⁹⁹

Ibn Qutaybah, citat de Ibn al-Qayyim

⁹⁸ Tafsīr aṭ-Ṭabarī, vol. 15, pp. 211–212.

⁹⁹ Ighāthat al-lahfān, vol. 1, p. 65.

Cât despre cuvintele Preaînaltului:

﴿وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّهَا﴾

„Și a pierdut cel care își întinează sufletul.”

Coran, ash-Shams 91:10

Ibn Jarîr spune în tălmăcirea lor:

يقول تعالى ذكره: وقد خاب في طلبته، فلم يدرك ما
طلب والتمس لنفسه من الصلاح من دساها، يعني من
دسس الله نفسه فأحملها، ووضع منها بخذلانه إياها عن
الهدى حتى ركب المعاصي وترك طاعة الله...

„Preaînaltul, mărită fie pomenirea Sa, spune: a pierdut în
căutarea sa și nu a dobândit îndreptarea pe care a căutat-o și a
dorit-o pentru sufletul său cel care l-a întinat. Adică cel al cărui
suflet Allah l-a coborât și l-a lăsat neînsemnat, înjosindu-l prin
lipsirea de ajutorul călăuzirii, până când a săvârșit păcate și a
părăsit ascultarea de Allah...”

Aṭ-Ṭabarī, Tafsīr — continuare

Apoi a transmis de la Mujāhid că a spus despre cuvintele:

﴿وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّهَا﴾

„Și a pierdut cel care își întinează sufletul.”

Coran, ash-Shams 91:10

أي: أغواها، وعن سعيد بن جبیر أنه قال: أي أضلها،
وعن قتادة أنه قال: أي آثمها وأجرها.

„Adică l-a ademenit spre rătăcire.” De la Sa‘īd ibn Jubayr, că a spus: „Adică l-a rătăcit.” Iar de la Qatādah, că a spus: „Adică l-a făcut păcătos și nelegiuit.”¹⁰⁰

Mujāhid, Sa‘īd ibn Jubayr și Qatādah, citați de aṭ-Ṭabarī

Ibn al-Qayyim a spus:

أي: نقصها وأخفاها بترك عمل البر وركوب المعاصي،
والفاجر أبداً خفي المكان، زمن المروءة، غامض
الشخص، ناكس الرأس، فمركب الفواحش أحقر
شيء قد دس نفسه وقمعها.

„Adică l-a micșorat și l-a ascuns prin părăsirea binelui și săvârșirea păcatelor. Nelegiuitul este mereu retras într-un loc ascuns, slăbit în demnitate, șters ca persoană și cu capul plecat. Cel care săvârșește fapte rușinoase este cât se poate de vrednic de dispreț; el și-a înjosit sufletul și l-a asuprit.”¹⁰¹

Ibn al-Qayyim, Ighāthat al-lahfān, vol. 1, p. 65

Cel care își curăță sufletul împlinind poruncile și ferindu-se de cele oprite a câștigat și a izbândit. Iar cel care își întinează sufletul părăsind poruncile și săvârșind cele oprite a pierdut și a dat greș.

Cauzele scăderii credinței și factorii care o slăbesc sunt mulți și feluriți. În ansamblu, se împart însă în două categorii: cauze lăuntrice și cauze exterioare. Fiecare categorie cuprinde mai mulți factori.

100 Tafsīr aṭ-Ṭabarī, vol. 15, pp. 212–213.

101 Ighāthat al-lahfān, vol. 1, p. 65. Vezi și at-Tibyān fi aqsām al-Qur‘ān de Ibn al-Qayyim, p. 31.

Prima categorie

Aceasta cuprinde cauzele lăuntrice sau factorii proprii omului care au ca efect scăderea credinței.

Aceștia sunt mai mulți:

Primul: neștiința, opusul cunoașterii

Aceasta este una dintre cele mai mari cauze ale scăderii credinței, după cum cunoașterea este unul dintre cele mai importante mijloace ale sporirii ei. Musulmanul care are cunoaștere nu alege iubirea și săvârșirea celor care îi fac rău, îl nenorocesc și îl îndurerează în locul celor care îi aduc folos, izbândă și îndreptare. Cel neștiutor însă, din pricina neștiinței sale mari și a puținei sale cunoașteri, poate alege asemenea lucruri în locul celor care îi aduc izbândă și îndreptare. Aceasta se întâmplă pentru că măsurile sunt răsturnate în mintea lui și înțelegerea lui este slabă. Cunoașterea este temelia oricărui bine, iar neștiința este temelia oricărui rău.

Iubirea nedreptății și a agresiunii, săvârșirea faptelor rușinoase și încălcarea opreliștilor au drept cauză de căpetenie neștiința și stricarea cunoașterii ori stricarea intenției. Iar stricarea intenției vine din stricarea cunoașterii. Neștiința și stricarea cunoașterii sunt, așadar, cauza principală și întâia a stricării faptelor și a scăderii credinței.

Ibn al-Qayyim a spus:

وقد قيل: إن فساد القصد من فساد العلم، وإلا فلو علم
ما في الضار من المضرّة ولوازمها حقيقة العلم لما أثره،
ولهذا من علم من طعام شهى لذيذ أنه مسموم؛ فإنه لا
يقدم عليه، فضعف علمه بما في الضار من وجوه
المضرّة، وضعف عزمه عن اجتنابه يوقعه في ارتكابه،

ولهذا كان الإيمان الحقيقي هو الذي يحمل صاحبه على فعل ما ينفعه، وترك ما يضره، فإذا لم يفعل هذا، ولم يترك هذا، لم يكن إيمانه على الحقيقة، وإنما معه من الإيمان بحسب ذلك، فإن المؤمن بالنار حقيقة الإيمان حتى كأنه يراها، لا يسلك طريقها الموصلة إليها، فضلاً عن أن يسعى فيها بجهده، والمؤمن بالجنة حقيقة الإيمان لا تطاوعه نفسه أن يقعد عن طلبها، وهذا أمر يجده الإنسان في نفسه فيما يسعى فيه في الدنيا من المنافع، أو التخلص منه من المضار.

„S-a spus că stricarea intenției vine din stricarea cunoașterii. Altfel, dacă omul ar cunoaște cu adevărat răul cuprins în lucrul vătămător și urmările sale, nu l-ar alege. De aceea, cel care știe că o mâncare îmbietoare și gustoasă este otrăvită nu se încumetă să o mănânce. Slaba lui cunoaștere a felurilor vătămări cuprinse în lucrul dăunător și slaba lui hotărâre de a-l evita îl fac să-l săvârșească. De aceea, credința adevărată este cea care îl îndeamnă pe omul care o are să facă ceea ce îi folosește și să părăsească ceea ce îi dăunează. Dacă el nu face aceasta și nu părăsește cealaltă, credința sa nu este pe deplin adevărată, ci el are credință pe măsura acestora. Cel care crede cu adevărat în Foc, de parcă l-ar vedea, nu merge pe drumul care duce la el, cu atât mai puțin să se străduiască din răspuțeri pe acel drum. Iar celui care crede cu adevărat în Paradis, sufletul nu-i îngăduie să rămână așezat, fără să-l caute. Omul simte aceasta în sine în

privința foloaselor lumești pe care se străduiește să le dobândească ori a vătămarilor de care caută să scape.”¹⁰²

Ibn al-Qayyim, Ighāthat al-lahfān, vol. 2, p. 133

Sufletul pofteste ceea ce îi dăunează și nu îi folosește pentru că nu-i cunoaște vătămarea. De aceea, cel care cugetă la Nobilul Coran găsește în el cea mai limpede arătare a faptului că neștiința este cauza păcatelor și a neascultării.

Preaînaltul spune:

﴿قَالُوا يَمُوسَى اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ ۚ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ﴾^ج

„Au spus: «O, Moise, fă-ne o divinitate, așa cum au și ei divinități!» El a spus: «Voi sunteți, cu adevărat, un neam neștiutor.»”

Coran, al-A‘rāf 7:138 — fragment

Preaînaltul mai spune:

﴿وَلَوْ طَآءَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ ۖ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ۚ أَلَيْسَ لَكُمْ لَتَاتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّنْ دُونِ النِّسَاءِ ۚ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ﴾^ج

„Și pe Lot, când i-a spus neamului său: «Oare săvârșiți fapta rușinoasă, deși vedeți? Oare vă apropiați de bărbați cu poftă, în locul femeilor? Voi sunteți, într-adevăr, un neam care se poartă cu neștiință.»”

Coran, an-Naml 27:54–55

¹⁰² Ighāthat al-lahfān, vol. 2, p. 133.

Preaînaltul mai spune:

﴿قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ تَأْمُرُونِي أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ﴾

„Spune: «Oare îmi porunciți să ador pe altcineva decât pe Allah, voi, neștiutorilor?»”

Coran, az-Zumar 39:64

Preaînaltul mai spune:

﴿وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى﴾

„Rămâneți în casele voastre și nu vă ațișați așa cum se ațișau femeile în neștiința de odinioară.”

Coran, al-Ahzāb 33:33 — fragment

Și există alte texte care arată că asocierea, necredința, nelegiuirea și păcatele în care au căzut oamenii au drept cauză principală necunoașterea lui Allah, a Numelor, a atributelor, a răsplății și a pedepsei Sale.

De aceea, oricine nu-I dă ascultare lui Allah și săvârșește vreun păcat este neștiutor. Aceasta s-a transmis de la înaintașii dreți în tălmăcirea cuvintelor Preaînaltului:

﴿إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ

يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَٰئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ

عَلِيمًا حَكِيمًا﴾

„Allah primește numai căința celor care fac răul din neștiință, apoi se căiesc curând. Acestora le primește Allah căința. Allah este Atoateștiutor, Înțelept.”

Coran, an-Nisā’ 4:17

Și a cuvintelor Sale:

﴿كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَىٰ نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَن عَمِلَ مِنكُمْ سُوءًا بِجَهْلَةٍ ثُمَّ تَابَ مِن بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

„Domnul vostru Și-a înscris Sieși îndurarea: cel dintre voi care face un rău din neștiință, apoi se căiește după aceea și se îndreaptă — El este, cu adevărat, Iertător, Îndurător.”

Coran, al-An‘ām 6:54 — fragment

Și a cuvintelor Sale:

﴿ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِن بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوا إِنَّ رَبَّكَ مِن بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

„Apoi Domnul tău, pentru cei care au pibegit după ce au fost supuși încercării, apoi au luptat și au răbdat — Domnul tău este, după acestea, Iertător, Îndurător.”

Coran, an-Naḥl 16:110

Înțelesul cuvintelor „din neștiință” din aceste versete este:

أي: جهالة من فاعلها بعاقبتها وإيجابها سنخ الله وعقابه،
 وجهل منه لنظر الله ومراقبته له، وجهل منه بما تؤول
 إليه من نقص الإيمان أو عدمه، فكل عاص لله فهو
 جاهل بهذا الاعتبار، وإن كان عالماً بالتحريم، بل العلم
 بالتحريم شرط لكونها معصية معاقباً عليها.

„Adică neștiința celui care săvârșește fapta cu privire la urmarea ei și la faptul că ea atrage nemulțumirea și pedeapsa lui Allah; necunoașterea faptului că Allah îl vede și îl supraveghează; și necunoașterea a ceea ce aduce ea ca scădere ori dispariție a credinței. Oricine nu-I dă ascultare lui Allah este neștiutor din această privință, chiar dacă știe că fapta este oprită. Mai mult, cunoașterea faptului că este oprită este o condiție pentru ca ea să fie o neascultare pentru care se aplică pedeapsă.”¹⁰³

Ibn Sa‘dī, Tafsīr, vol. 2, p. 39

Mai mulți dintre înaintași au dat versetului o tălmăcire asemănătoare. Aṭ-Ṭabarī a relatat unele dintre acestea în Tălmăcirea sa.

A relatat de la Abū al-‘Āliyah că acesta povestea că companionii Trimisului lui Allah spuneau:

كل ذنب أصابه عبد فهو بجهالة.

„Orice păcat pe care îl săvârșește un rob este din neștiință.”

Companionii, prin Abū al-‘Āliyah, citat de aṭ-Ṭabarī

103 Tafsīr Ibn Sa‘dī, vol. 2, p. 39.

De la Qatādah, că a spus:

اجتمع أصحاب رسول الله فرأوا أن كل شيء عصي
الله به فهو جهالة، عمداً كان أو غيره.

„Companionii Trimisului lui Allah au fost de acord că orice lucru prin care nu I se dă ascultare lui Allah este neștiință, fie că este făcut cu bună știință, fie altfel.”

Qatādah, citat de aṭ-Ṭabarī

De la Mujāhid, că a spus:

كل من عصي ربه فهو جاهل، حتى ينزع عن معصيته.

„Oricine nu-I dă ascultare Domnului său este neștiutor până când se lasă de neascultarea sa.”

Mujāhid, citat de aṭ-Ṭabarī

El a mai spus:

كل من عمل بمعصية الله فذاك منه بجهل حتى يرجع
عنه.

„Oricine săvârșește o neascultare față de Allah o face din neștiință, până când se întoarce de la ea.”

Mujāhid, citat de aṭ-Ṭabarī

As-Suddī a spus:

ما دام يعصي الله فهو جاهل.

„Cât timp nu-I dă ascultare lui Allah, el este neștiutor.”

As-Suddī, citat de aṭ-Ṭabarī

Ibn Zayd a spus:

كل امرئ عمل شيئاً من معاصي الله فهو جاهل أبداً
حتى ينزع عنها.

„Orice om care săvârșește vreun păcat față de Allah rămâne neștiutor până când se lasă de el.”¹⁰⁴

Ibn Zayd, citat de aṭ-Ṭabarī

Shaykh al-Islām a spus:

وسبب ذلك أن العلم الحقيقي الراسخ في القلب يمتنع أن
يصدر معه ما يخالفه من قول أو فعل، فمتى صدر
خلافه فلا بد من غفلة القلب عنه أو ضعف القلب
عن مقاومة ما يعارضه، وتلك أحوال تناقض حقيقة
العلم فيصير جهلاً بهذا الاعتبار...

„Cauza este că știința adevărată, temeinic statornicită în inimă, nu îngăduie să se ivească împreună cu ea vreo vorbă sau faptă potrivnică ei. Când apare ceva potrivnic ei, este negreșit vorba fie despre neatenția inimii față de acea știință, fie despre slăbiciunea inimii de a se împotrivi celor care i se opun. Acestea sunt stări care contrazic realitatea cunoașterii, astfel că ea devine neștiință din această privință...”¹⁰⁵

Ibn Taymiyyah, Iqtiḍā’ aṣ-ṣirāṭ al-mustaqīm, p. 78

104 Vezi aceste relatări și altele în Tafsīr aṭ-Ṭabarī, vol. 3, p. 299, și vol. 5, p. 209. Vezi și Tafsīr al-Baghawī, vol. 1, p. 407, al-Fatāwā de Ibn Taymiyyah, vol. 7, p. 22, și Tafsīr Ibn Kathīr, vol. 1, p. 463.

105 Iqtiḍā’ aṣ-ṣirāṭ al-mustaqīm, p. 78.

Necunoașterea lui Allah este o boală primejdioasă și ucigătoare, care aduce asupra celui atins de ea multe nenorociri și urmări cumplite. Când boala aceasta pune stăpânire pe om și îl domină, nu mai întreba despre pieirea lui: el cade în întunericul păcatelor și al neascultării, se abate de la calea dreaptă a lui Allah și se supune îndemnurilor îndoielilor și poftelor. Așa rămâne dacă îndurarea lui Allah nu îl ajunge cu alinarea inimilor, lumina ochilor și cheia binelui: cunoașterea folositoare, care rodește fapta bună. Nu există alt leac pentru această boală decât cunoașterea. Ea nu se desprinde de cel atins decât dacă Allah îl învață ceea ce îi folosește și îi inspiră dreapta îndrumare. Celui căruia Allah îi voiește binele îi dă să învețe ceea ce îi folosește, îi dă înțelegerea religiei Sale și îl face să vadă ceea ce îi aduce izbândă și fericire, scoțându-l astfel din neștiință. Iar dacă nu-i voiește binele, îl lasă în neștiința sa. Îi cerem lui Allah să aducă ajutor inimilor noastre prin cunoaștere și credință și să ne păzească de neștiință și agresiune.

Al doilea: nepăsarea, îndepărtarea și uitarea

Aceste trei lucruri sunt o cauză importantă a scăderii credinței. Credința celui cuprins de nepăsare și uitare și care se îndepărtează scade și slăbește pe măsura prezenței în el a acestor trei lucruri ori a unora dintre ele. Ele îi îmbolnăvesc sau îi omoară inima prin stăpânirea poftelor și a îndoielilor asupra ei.

Allah a condamnat nepăsarea în Cartea Sa, a arătat că este o însușire condamnabilă a necredincioșilor și a ipocriților și a avertizat împotriva ei cu cea mai mare tărie.

Preaînaltul spune:

﴿وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ لَهُمْ قُلُوبٌ
لَّا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَّا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَّا
يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَٰئِكَ كَالْأَنْعَمِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَٰئِكَ
هُمُ الْغَافِلُونَ﴾

„Noi am creat pentru Gheena mulți dintre djinni și oameni. Ei au inimi cu care nu înțeleg, au ochi cu care nu văd și au urechi cu care nu aud. Ei sunt asemenea vitelor, ba chiar mai rătăciți. Aceștia sunt cei nepăsători.”

Coran, al-A'raf 7:179

Preaînaltul mai spune:

﴿إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَاطْمَأْنَنُوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ أُولَٰئِكَ
مَأْوَاهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾

„Cei care nu se așteaptă să Ne întâlnească, se mulțumesc cu viața lumească și își găsesc liniștea în ea și cei care sunt nepăsători față de semnele Noastre — sălașul lor va fi Focul, pentru ceea ce au agonisit.”

Coran, Yûnus 10:7-8

Preaînaltul mai spune:

﴿وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَفُلُونَ﴾

„Și mulți dintre oameni sunt, cu adevărat, nepăsători față de semnele Noastre.”

Coran, Yūnus 10:92 — fragment

Preaînaltul mai spune:

﴿يَعْلَمُونَ ظَهْرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَفُلُونَ﴾

„Ei cunosc partea văzută a vieții lumești, dar față de Viața de Apoi sunt nepăsători.”

Coran, ar-Rūm 30:7

Iar Trimisului Său i-a spus:

﴿وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُن مِّنَ الْغَافِلِينَ﴾

„Și pomeniște-L pe Domnul tău în sinea ta, cu smerenie și teamă, fără glas ridicat, dimineața și seara, și nu fi dintre cei nepăsători!”

Coran, al-A'rāf 7:205

Nepăsarea — o neatenție care apare din puțină grijă și veghere¹⁰⁶ — este o boală primejdioasă. Dacă îl cuprinde pe om și pune stăpânire pe el, acesta nu se mai îndeletnicește cu ascultarea, pomenirea și adorarea lui Allah, ci cu lucruri care îl distrag și îl îndepărtează de pomenirea lui Allah. Chiar dacă face fapte de ascultare, le face într-o stare rea și într-un fel nepotrivit. Astfel, faptele sale sunt lipsite de smerenie, supunere, întoarcere

106 Bașā'ir dhawī at-tamyīz de al-Firūzābādī, vol. 4, p. 140.

către Allah, teamă plină de evlavie, liniște, adevăr și sinceritate. Acestea sunt unele dintre urmările rele ale nepăsării asupra credinței.

Despre îndepărtare, Allah a arătat în Nobilul Coran că are multe efecte rele și urmări cumplite. Printre acestea: Allah l-a descris pe cel care se îndepărtează ca pe unul decât care nimeni nu este mai nedrept și ca pe unul dintre nelegiuți, în cuvintele Preaînaltului:

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ﴾

„Și cine este mai nedrept decât cel căruia i se amintesc semnele Domnului său, apoi se îndepărtează de ele? Noi îi vom pedepsi, cu adevărat, pe nelegiuți.”

Coran, as-Sajdah 32:22

Printre acestea: Allah a arătat că pune peste inima celui care se îndepărtează acoperăminte și încuietori, astfel încât el nu înțelege și nu se călăuzește niciodată, după cum spune:

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ فَأَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ
مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ إِنَّا جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ
وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا ۖ وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى فَلَنْ يَهْتَدُوا
إِذَا أَبَدًا﴾

„Și cine este mai nedrept decât cel căruia i se amintesc semnele Domnului său, iar el se îndepărtează de ele și uită ceea ce au trimis înainte mâinile sale? Noi am pus peste inimile lor acoperăminte, ca să nu-l înțeleagă, și în urechile lor surzenie. Chiar dacă îi chemi la călăuzire, ei nu se vor mai călăuzi niciodată.”

Coran, al-Kahf 18:57

Printre acestea: îndepărtarea îi aduce o viață de strâmtorare și apăsare, în lumea aceasta și în Viața de Apoi, după cum spune:

﴿وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا
وَنُحْشِرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَى﴾

„Iar cel care se îndepărtează de pomenirea Mea va avea o viață strâmtorată și îl vom aduna în Ziua Învierii orb.”

Coran, Tā Hā 20:124

Printre acestea: Allah, Preaslăvitul, a arătat că celui care se îndepărtează de pomenirea lui Allah îi rânduiește însoțitori dintre diavoli, care îi strică religia, după cum spune:

﴿وَمَنْ يَعِشْ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقِيضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ﴾

„Celui care se întoarce de la pomenirea Celui Milostiv îi rânduim un diavol, care îi devine însoțitor.”

Coran, az-Zukhruf 43:36

Printre acestea: Allah a arătat că cel care se îndepărtează va purta o povară în Ziua Învierii și că va fi dus într-un chin greu, după cum spune:

﴿وَقَدْ آتَيْنَكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وِزْرًا﴾

„Și ți-am dăruit de la Noi o aducere-aminte. Cel care se îndepărtează de ea va purta, în Ziua Învierii, o povară.”

Coran, Ța Hâ 20:99–100 — fragment

Și prin cuvintele Sale:

﴿وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا﴾

„Iar pe cel care se îndepărtează de pomenirea Domnului său îl va duce într-un chin greu.”¹⁰⁷

Coran, al-Jinn 72:17 — fragment

Și există alte versete în care Preaslăvitul și Preaînaltul arată primejdiile și vătămrile îndepărtării. Printre cele mai grave și mai cumplite se află faptul că ea împiedică și stăvilește credința

107 Sensul cuvântului şa‘adan: aspru, greu de îndurat.

celui care nu a crezut și slăbește credința celui care a crezut. Omul are parte de aceste urmări și primejdii pe măsura îndepărtării sale.

Uitarea — nepăstrarea de către om a celor încredințate memoriei sale, fie din slăbiciunea inimii, fie din nepăsare, fie intenționat, până când amintirea lor se șterge din inimă¹⁰⁸ — are un efect puternic asupra scăderii credinței. Este o cauză a slăbirii ei; prin prezența sa, faptele de ascultare se împuținează și păcatele se înmulțesc.

Uitarea amintită în Nobilul Coran este de două feluri:
Un fel pentru care omul nu este scuzat: cel care are la origine intenția sa, precum în cuvintele:

﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾

„Și nu fiți asemenea celor care L-au uitat pe Allah, astfel că El i-a făcut să se uite pe ei înșiși! Aceștia sunt cei nelegiuiți.”

Coran, al-Ḥașhr 59:19

Și un fel pentru care este scuzat: cel a cărui cauză nu vine de la el, precum în cuvintele Preaînaltului:

﴿رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا﴾

„Domnul nostru, nu ne pedepsi dacă uităm ori greșim!”

Coran, al-Baqarah 2:286 — fragment

În hadith s-a transmis că Allah Preaînaltul a spus:

قَدْ فَعَلْتُ.

„Am făcut aceasta.”¹⁰⁹

Muslim, nr. 126 — fragment

108 Bașā'ir dhawī at-tamyīz de al-Firūzābādī, vol. 5, p. 49.

109 Relatat de Muslim, nr. 126, prin Ibn ‘Abbās.

Musulmanul trebuie să se lupte cu propriul suflet și să-l țină departe de căderea în această uitare, ca să nu-i fie vătămate religia și credința.

Al treilea: neascultarea și săvârșirea păcatelor

Vătămarea și efectul rău al acestora asupra credinței sunt limpezi. După cum au spus mai mulți dintre înaintași, credința „*sporește prin ascultare și scade prin neascultare*”. După cum împlinirea celor poruncite de Allah, obligatorii și recomandate, sporește credința, săvârșirea celor oprite de El, interzise și dezaprobat, o micșorează. Păcatele diferă însă foarte mult prin treptele lor, stricăciunea și gravitatea vătămării lor. După cum a spus Ibn al-Qayyim:

ولا ريب أن الكفر والفسوق والمعاصي درجات، كما
أن الإيمان والعمل الصالح درجات، قال تعالى:

„Fără îndoială, necredința, abaterea și păcatele au trepte, după cum și credința și faptele bune au trepte. Preaînaltul spune:
Ibn al-Qayyim, Ighāthat al-lahfān, vol. 2, p. 142 — început

﴿هُم دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِمَا يَعْمَلُونَ﴾

«Ei sunt pe trepte înaintea lui Allah, iar Allah vede ceea ce fac.»
Coran, Al ʿImrān 3:163

Și spune:

﴿وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِّمَّا عَمِلُوا وَمَا رَبُّكَ بِغَفِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ﴾

«Și fiecare are trepte potrivit celor făcute, iar Domnul tău nu este nepăsător față de ceea ce fac.»
Coran, al-Anʿām 6:132

Și spune:

﴿إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ﴾

«Amânarea lunilor sfinte nu este decât un spor în necredință.»
Coran, at-Tawbah 9:37 — fragment

Și spune:

﴿فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ وَأَمَّا
الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَىٰ رِجْسِهِمْ﴾

«Cât despre cei care cred, ea le-a sporit credința și ei se bucură.
Iar celor în ale căror inimi este o boală le-a adăugat întinare
peste întinarea lor.»
Coran, at-Tawbah 9:124–125 — fragment

ونظائره في القرآن كثير.

*Iar exemplele asemănătoare din Coran sunt multe.*¹¹⁰
Ibn al-Qayyim, Ighāthat al-lahfān, vol. 2, p. 142 — sfârșit

Coranul și Sunnah au arătat că păcatele sunt mari și mici. Allah Preaînaltul spune:

﴿إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُهَوِّنُ عَنْهُ نُكْفِرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ
وَنُدْخِلْكُمْ مَدْخَلًا كَرِيمًا﴾

„Dacă vă feriți de păcatele mari care vă sunt oprite, Noi vă vom
șterge faptele rele și vă vom face să intrați într-un loc de cinste.”
Coran, an-Nisā’ 4:31

110 Ighāthat al-lahfān, vol. 2, p. 142.

Preaînaltul mai spune:

﴿الَّذِينَ يَحْتَبُونَ كِبْرَ الْإِثْمِ وَالْفَوْحِشِ إِلَّا اللَّمَمَ﴾

„Cei care se feresc de păcatele mari și de faptele rușinoase, afară de micile abateri.”

Coran, an-Najm 53:32 — fragment

În Șaḥiḥ Muslim, Abū Hurayrah relatează că Trimisul lui Allah a spus:

الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ، وَرَمَضَانُ إِلَى
رَمَضَانَ مُكَفِّرَاتٌ مَا بَيْنَهُنَّ إِذَا اجْتُنِبَتِ الْكَبَائِرُ.

„Cele cinci rugăciuni, vinerea până la vinerea următoare și Ramadanul până la Ramadanul următor șterg cele dintre ele, dacă sunt evitate păcatele mari.”¹¹¹

Muslim, nr. 233

În cele două culegeri Șaḥiḥ, ‘Abd ar-Raḥmān ibn Abī Bakrah relatează de la tatăl său: „Eram lângă Trimisul lui Allah și el a spus:

أَلَا أُنبِئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ؟ ثَلَاثًا: الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ، وَعُقُوقُ
الْوَالِدَيْنِ، وَشَهَادَةُ الزُّورِ.

«Să nu vă spun care sunt cele mai mari păcate dintre cele mari?»
— de trei ori: «Asocierea de parteneri lui Allah, neascultarea părinților și mărturia mincinoasă.»¹¹²

Al-Bukhārī, nr. 2654; Muslim, nr. 87

111 Șaḥiḥ Muslim, nr. 233.

112 Al-Bukhārī, nr. 2654, și Muslim, nr. 87.

وفيها عنه أنه سئل: أي الذنب أكبر عند الله؟ قال:

În amândouă s-a relatat că a fost întrebât: „Care păcat este cel mai mare înaintea lui Allah?” El a răspuns:

Al-Bukhārī și Muslim

أَنْ تَدْعُوَ لِلَّهِ نَدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ. قيل: ثم أي؟ قال: أَنْ
تَقْتُلَ وَلَدَكَ مَخَافَةَ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ. قيل: ثم أي؟ قال:
أَنْ تُزَانِيَ بِحَلِيلَةِ جَارِكَ.

„Să invoci pe cineva ca egal al lui Allah, deși El te-a creat.” A fost întrebât: „Apoi care?” El a răspuns: „Să-ți omori copilul de teamă că va mânca împreună cu tine.” A fost întrebât: „Apoi care?” El a răspuns: „Să săvârșești adulter cu soția vecinului tău.”¹¹³

Al-Bukhārī, nr. 4477 și 4761, și alții; Muslim, nr. 86

Și există alte texte care arată deosebiri între păcate și împărțirea lor în păcate mari și mici.

Dintr-o altă privință, păcatele se împart în patru categorii: de pretenție la stăpânire, diavolești, de fiară și de dobitoace. Nu ies din aceste categorii.

Păcatele de pretenție la stăpânire

Înseamnă ca omul să-și însușească ceea ce nu i se cuvine dintre însușirile stăpânirii dumnezeiești: măreția, trufia, puterea zdrobitoare, dominația, înălțarea și înrobirea făpturilor, precum și altele asemenea. Această categorie este cea mai gravă dintre felurile păcatelor.

Păcatele diavolești

Înseamnă asemănarea cu diavolul în invidie, agresiune, înșelare, ranchiună, amăgire și viclenie, în poruncirea neascultării de Allah și înfrumusețarea ei, în oprirea de la ascultarea de El și înfățișarea

¹¹³ Al-Bukhārī, nr. 4477, 4761 și alte locuri, și Muslim, nr. 86, prin Ibn Mas'ūd.

ei ca urâtă, în născocirea de inovații în religia Sa și în chemarea la inovații și rătăcire. Acest fel urmează după primul în privința stricăciunii, deși stricăciunea sa este mai mică decât a aceluia.

Păcatele de fiară

Sunt păcatele agresiunii, mâniei, vărsării de sânge și năpustirii asupra celor slabi și neputincioși. Din ele se nasc felurite vătămări aduse oamenilor și îndrăzneala la nedreptate și agresiune.

Păcatele de dobitoace

Sunt, de pildă, lăcomia și râvna de a împlini poftele pântecelui și ale părților intime. Din ele se nasc desfrâul, furtul, însușirea averilor orfanilor, zgârcenia, aviditatea, lașitatea, panica, neliniștea și altele asemenea.

Această categorie cuprinde cele mai multe păcate ale oamenilor, din pricina neputinței lor de a săvârși păcatele de fiară și cele de pretenție la stăpânire. Prin ea intră în celelalte categorii, căci îi trage către ele ca de căpăstru. Din ea trec la păcatele de fiară, apoi la cele diavolești, apoi la disputarea stăpânirii dumnezeiești și la asocierea de parteneri în unicitatea Lui.¹¹⁴

Toate acestea și altele ne arată că păcatele diferă în efectul lor asupra credinței, în micșorarea și slăbirea ei.

Această deosebire în efectul lor asupra credinței ține de mai multe lucruri: felul păcatului, mărimea lui, gravitatea stricăciunii sale, locul și timpul săvârșirii lui, făptuitorul și alte împrejurări. Ibn al-Qayyim a spus:

وبالجملة فمراتب الفاحشة متفاوتة بحسب مفسدها،
فالمتخذ خدناً من النساء، والمتخذة خدناً من الرجال
أقل شراً من المسافح والمسافحة مع كل أحد،
والمستخفي بما يرتكبه أقل إثماً من المجاهر المستعلن،

114 Vezi al-Jawāb al-kāfi de Ibn al-Qayyim, p. 147, și al-Fatāwā, vol. 13, p. 83.

والكاتم له أقل إثماً من المخبر المحدث للناس به، فهذا بعيد من عافية الله تعالى وعفوه... وكذلك الزنى بالمرأة التي لا زوج لها أيسر إثماً من الزنى بذات الزوج، لما فيه من ظلم الزوج والعدوان عليه، وإفساد فراشه عليه، وقد يكون إثم هذا أعظم من إثم مجرد الزنى، أو دونه، والزنى بحليلة الجار أعظم من الزنى ببعيدة الدار لما اقترن بذلك من أذى الجار، وعدم حفظ وصية الله تعالى ورسوله به، وكذلك الزنى بامرأة الغازي في سبيل الله أعظم إثماً عند الله من الزنى بغيرها... وكما تختلف درجاته بحسب المزي بها، فكذلك تتفاوت درجاته بحسب الزمان والمكان والأحوال، وبحسب الفاعل.

„În ansamblu, treptele faptei rușinoase diferă potrivit stricăciunilor ei. Bărbatul care își ia o amantă și femeia care își ia un amant sunt mai puțin răi decât bărbatul și femeia care se desfrânează cu oricine. Cel care își ascunde fapta are un păcat mai mic decât cel care o arată în văzul tuturor; cel care o ține ascunsă are un păcat mai mic decât cel care le-o povestește oamenilor. Acesta din urmă este departe de ocrotirea și iertarea lui Allah Preaînaltul... La fel, desfrâul cu o femeie care nu are soț este un păcat mai ușor decât adulterul cu o femeie căsătorită,

din pricina nedreptății și agresiunii împotriva soțului și a pângăririi patului său. Acest păcat adăugat poate fi mai mare decât păcatul desfrâului în sine ori mai mic decât el. Adulterul cu soția vecinului este mai grav decât desfrâul cu o femeie care locuiește departe, fiindcă i se adaugă vătămarea vecinului și nepăzirea poruncii lui Allah Preaînaltul și a Trimisului Său cu privire la el. La fel, adulterul cu soția celui plecat să lupte pe calea lui Allah este un păcat mai mare înaintea lui Allah decât desfrâul cu alta... După cum treptele sale diferă potrivit femeii cu care este săvârșit, ele diferă și potrivit timpului, locului, împrejurărilor și făptuitorului.

Ibn al-Qayyim, Ighāthat al-lahfān, vol. 2, pp. 142-144 — început

فالزنى في رمضان ليلاً أو نهاراً أعظم إثماً منه في غيره،
وكذلك في البقاع الشريفة المفضلة هو أعظم إثماً منه
فيما سواها.

Desfrâul în Ramadan, noaptea ori ziua, este un păcat mai mare decât în alt timp. La fel, în locurile onorate și alese este un păcat mai mare decât în celelalte.

Ibn al-Qayyim, Ighāthat al-lahfān — continuare

وأما تفاوته بحسب الفاعل فالزنى من الحر أقبح منه من
العبد، ولهذا كان حده على النصف من حده، ومن
المحصن أقبح منه من البكر، ومن الشيخ أقبح منه من
الشاب... ومن العالم أقبح منه من الجاهل لعلمه بقبحه
وما يترتب عليه، وإقدامه على بصيرة، ومن القادر على

الاستغناء عنه أقبح من الفقر العاجز، بل قد يقترن
 بالأيسر إثماً ما يجعله أعظم إثماً مما هو فوقه، كأن يقترن
 بالفاحشة من العشق الذي يوجب اشتغال القلب
 بالمعشوق وتأليه له وتعظيمه والخضوع له، والتذلل له،
 وتقديم طاعته، وما يأمر به على طاعة الله تعالى ورسوله
 وأمره فيقترن بحبة مخلوق وتعظيمه وموالاة من يواليه،
 ومعاداة من يعاديه، ومحبة ما يحبه، وكراهة ما يكرهه ما
 قد يكون أعظم ضرراً على صاحبه من مجرد ركوب
 الفاحشة.

Cât despre deosebirea potrivit făptuitorului, desfrâul celui liber este mai urât decât al robului; de aceea, pedeapsa acestuia este jumătate din pedeapsa celui liber. Al celui căsătorit este mai urât decât al celui necăsătorit, iar al bătrânului mai urât decât al tânărului... Al celui învățat este mai urât decât al celui neștiutor, fiindcă îi cunoaște urâtenia și urmările și totuși se avântă în el în cunoștință de cauză. Al celui care are cu ce să se lipsească de el este mai urât decât al săracului neputincios. Mai mult, faptei mai ușoare ca păcat i se poate alătura ceva care o face un păcat mai mare decât fapta aflată mai presus de ea: de pildă, când fapta rușinoasă se însoțește cu o pasiune care umple inima de persoana iubită, o preschimbă în obiect de adorare, o preamărește, i se supune și se umilește înaintea ei, punând ascultarea și poruncile ei înaintea ascultării și poruncii lui Allah Preaînaltul și a Trimisului Său. Iubirii și preamăririi unei făpturi, prieteniei cu cei care îi sunt prieteni, dușmăniei cu cei

*care îi sunt dușmani, iubirii celor pe care le iubește și urii celor pe care le urăște li se pot adăuga astfel lucruri mai vătămătoare omului decât simpla săvârșire a faptei rușinoase.*¹¹⁵

Ibn al-Qayyim, Ighāthat al-lahfān, vol. 2, pp. 142–144 — sfârșit

Shaykhul Muḥammad al-‘Uthaymīn a spus:

وأما نقص الإيمان فله أسباب...

„Scăderea credinței are mai multe cauze...”

Muḥammad al-‘Uthaymīn, Fatḥ Rabb al-bariyyah, p. 65 — început

٣ - فعل المعصية فينقص الإيمان بحسب جنسها

وقدرها والتهاون بها وقوة الداعي إليها أو ضعفه.

3. Săvârșirea păcatului. Credința scade potrivit felului și mărimii lui, ușurătății cu care este privit și puterii ori slăbiciunii îndemnului către el.

Muḥammad al-‘Uthaymīn — continuare

فأما جنسها وقدرها: فإن نقص الإيمان بالكبائر أعظم

من نقصه بالصغائر، ونقص الإيمان بقتل النفس

المحرمة أعظم من نقصه بأخذ مال محرم، ونقصه

بمعصيتين أعظم من نقصه بمعصية واحدة، وهكذا.

Cât despre felul și mărimea lui: scăderea credinței prin păcatele mari este mai mare decât prin cele mici; scăderea ei prin uciderea unui suflet a cărui ucidere este oprită este mai mare decât prin luarea unei averi oprite, iar scăderea ei prin două păcate este mai mare decât printr-un singur păcat, și tot așa.

Muḥammad al-‘Uthaymīn — continuare

115 Ighāthat al-lahfān, vol. 2, pp. 142 și 144, prescurtat. Vezi și al-Jāmi‘ li-shu‘ab al-īmān de al-Bayhaqī, vol. 2, p. 78 și următoarele.

وأما التهاون بها: فإن المعصية إذا صدرت من قلب
 متهاون بمن عصاه ضعيف الخوف منه كان نقص
 الإيمان بها أعظم من نقصه إذا صدرت من قلب
 معظم لله تعالى شديد الخوف منه، لكن فرطت منه
 المعصية.

*Cât despre ușurătatea față de el: dacă păcatul vine dintr-o inimă
 care Îl tratează cu ușurătate pe Cel de care nu ascultă și care se
 teme puțin de El, scăderea credinței este mai mare decât atunci
 când vine dintr-o inimă care Îl preamărește pe Allah Preaînaltul
 și se teme mult de El, dar căreia i-a scăpat totuși păcatul.*

Muḥammad al-ʿUthaymīn — continuare

وأما قوة الداعي إليها: فإن المعصية إذا صدرت عن
 ضعف منه دواعيها كان نقص الإيمان بها أعظم من
 نقصه إذا صدرت عن قويت منه دواعيها، ولذلك
 كان استكبار الفقير، وزنى الشيخ أعظم إثماً من استكبار
 الغني وزنى الشاب كما في الحديث:

*Cât despre puterea îndemnului către el: dacă păcatul vine de la
 cineva în care îndemnurile către el sunt slabe, scăderea credinței
 este mai mare decât atunci când vine de la cineva în care acele
 îndemnuri sunt puternice. De aceea, trufia săracului și desfrâul
 bătrânului sunt păcate mai mari decât trufia bogatului și
 desfrâul tânărului, precum în hadith:*

Muḥammad al-ʿUthaymīn — continuare

ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ، وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَا
يُزَكِّيهِمْ، وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ.

«Treii sunt cei cu care Allah nu va vorbi, spre care nu va privi în Ziua Învierii și pe care nu-i va curăți; ei vor avea o pedeapsă dureroasă.»¹¹⁶

Aṭ-Ṭabarānī, al-Kabīr, vol. 2, p. 351; al-Bayhaqī, ash-Shu‘ab, vol. 4, p. 220 — fragment

وذكر منهم: الأشميط الزاني، والعائل المستكبر؛ لقلة
دواعي المعصية فيها.

I-a amintit printre aceștia pe «bătrânul cărunt care săvârșește desfrâu și săracul trufaș», din pricina puținelor îndemnuri către păcat în aceste două cazuri.¹¹⁷

Muḥammad al-‘Uthaymīn, Faṭḥ Rabb al-bariyyah, p. 65 — sfârșit

Din cele de mai sus rezultă că păcatele micșorează credința și că diferă în micșorarea ei potrivit mai multor lucruri, printre care:

1. Felul păcatului.
2. Gravitatea stricăciunii sale.
3. Mărimea lui.
4. Timpul și locul lui.
5. Ușurătatea cu care este privit.
6. Făptuitorul său.

După cum am arătat și am explicat mai înainte. De la Allah vine izbânda.

116 Relatat de aṭ-Ṭabarānī în al-Kabīr, vol. 2, p. 351, și al-Bayhaqī în ash-Shu‘ab, vol. 4, p. 220. Al-Haythamī a spus în Majma‘ az-zawā‘id, vol. 4, p. 78:

„Relatatorii săi sunt dintre relatatorii culegerii Ṣaḥīḥ.” Shaykhul și imamul Muḥammad ibn ‘Abd al-Waḥhāb l-a inclus în Kitāb at-tawḥīd, în capitolul despre numeroasele jurăminte, și a spus: „Aṭ-Ṭabarānī l-a relatat cu un lanț autentic.” Al-Albānī l-a declarat autentic; vezi Ṣaḥīḥ al-Jāmi‘, vol. 3, p. 74.

117 Faṭḥ Rabb al-bariyyah, p. 65.

Printre lucrurile care îl păzesc pe om de păcate și îl ajută să se îndepărteze de ele și să nu cadă în ele se află cunoașterea primejdiilor lor, a celor pe care le nasc, a urmărilor lor rele și a vătămărilor lor grave.

Ibn al-Qayyim a spus în această privință câteva cuvinte scurte, dar care împlinesc scopul:

قلة التوفيق، وفساد الرأي، وخفاء الحق، وفساد القلب، وحمول الذكر، وإضاعة الوقت، ونفرة الخلق، والوحشة بين العبد وبين ربه، ومنع إجابة الدعاء، وقسوة القلب، ومحق البركة في الرزق والعمر، وحرمان العلم، ولباس الذل، وإهانة العدو، وضيق الصدر، والابتلاء بقرناء السوء الذين يفسدون القلب ويضيعون الوقت، وطول الهم والغم، وضنك المعيشة، وكسف البال... نتولد من المعصية والغفلة عن ذكر الله كما يتولد الزرع عن الماء، والإحراق عن النار، وأضداد هذه نتولد عن الطاعة.

„Puțina izbândă, stricarea judecății, ascunderea adevărului, stricarea inimii, stingerea renumelui, risipirea timpului, îndepărtarea oamenilor, înstrăinarea dintre rob și Domnul său, împiedicarea răspunsului la rugă, împietrirea inimii, ștergerea binecuvântării din mijloacele de trai și din viață, lipsirea de cunoaștere, îmbrăcarea în umilință, umilirea din partea dușmanului, apăsarea pieptului, încercarea prin însoțitori răi care strică inima și risipesc timpul, îndelungarea grijii și a

mâhnirii, strâmtorarea vieții și întunecarea sufletului... se nasc din neascultare și din nepăsarea față de pomenirea lui Allah, așa cum plantele se nasc din apă și arderea din foc. Iar opusele lor se nasc din ascultare.”¹¹⁸

Ibn al-Qayyim, al-Fawā'id, p. 67

Al patrulea: sufletul care îndeamnă la rău

Este sufletul condamnabil care se află în om: îi poruncește orice rău, îl cheamă către pieire și îl îndrumă către tot ceea ce este urât. Aceasta îi este firea și aceasta îi este însușirea, dacă Allah nu-i dă izbândă, statornicie și ajutor. Nimeni nu a scăpat de răul propriului suflet decât prin izbânda dăruită de Allah. Preaînaltul relatează cuvintele soției lui al-ʿAzīz:

﴿وَمَا أُبْرِئُ نَفْسِي ۚ إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي ۚ إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾^ج

„Și nu-mi dezvinovățesc sufletul. Sufletul îndeamnă stăruitor la rău, în afară de cel asupra căruia Domnul meu are îndurare. Domnul meu este Iertător, Îndurător.”

Coran, Yūsuf 12:53

Preaînaltul mai spune:

﴿وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ ۖ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ ۙ أَبَدًا﴾

„Dacă nu ar fi harul lui Allah asupra voastră și îndurarea Sa, niciunul dintre voi nu s-ar fi curățit vreodată.”

Coran, an-Nūr 24:21 — fragment

¹¹⁸ Al-Fawā'id, p. 67. Vezi și al-Jawāb al-kāfi de Ibn al-Qayyim, p. 46 și următoarele.

Iar celei mai cinstitute și mai iubite dintre făpturile Sale i-a spus:

﴿وَلَوْلَا أَنْ ثَبَّتْنَاكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكُنُ إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا﴾

„Și dacă nu te-am fi întărit Noi, ai fi fost aproape să te apleci puțin către ei.”

Coran, al-Isrā' 17:74

Profetul îi învăța cuvântarea khuṭbat al-ḥājah:

الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره، ونعوذ بالله من
شرور أنفسنا ومن سيئات أعمالنا، من يهده الله فلا
مضل له ومن يضلل فلا هادي له.

„Lauda Îi aparține lui Allah. Îl lăudăm, Îi cerem ajutor și iertare și căutăm adăpost la Allah de răul sufletelor noastre și de faptele noastre rele. Pe cel pe care Allah îl călăuzește nimeni nu îl poate rătăci, iar pe cel pe care El îl lasă în rătăcire nimeni nu îl poate călăuzi.”¹¹⁹

Cuvântarea de nevoie; Abū Dāwūd și an-Nasā'ī

Răul se află ascuns în suflet și pricinuieste faptele rele. Dacă Allah îl lasă pe rob în seama propriului suflet, el pierе între răul acestuia și faptele rele la care îl împinge. Dacă El îi dă izbândă și ajutor, scapă de toate acestea.¹²⁰

Allah, Preaslăvitul, i-a dat omului, în fața acestui suflet, un suflet liniștit. Când sufletul care îndeamnă la rău îi poruncește ceva, sufletul liniștit îl oprește de la acel lucru. Omul ascultă când de unul, când de celălalt și se află sub puterea aceluia dintre ele care predomină în el.¹²¹

119 Această cuvântare a fost relatată de Abū Dāwūd, vol. 2, p. 238, an-Nasā'ī, vol. 3, p. 105, și alții. Vezi tratatul lui al-Albānī, Khuṭbat al-ḥājah, în care a adunat căile de transmitere și formulările acestei cuvântări.

120 Vezi ar-Rūḥ de Ibn al-Qayyim, p. 226.

121 Vezi al-Wābil aṣ-ṣayyib de Ibn al-Qayyim, p. 27.

Ibn al-Qayyim a spus:

وقد ركب الله سبحانه في الإنسان نفسين: نفساً أماره،
ونفساً مطمئنة، وهما متعاديتان، فكل ما خف على
هذه ثقل على هذه، وكل ما التذت به هذه تألمت به
الأخرى، فليس على النفس الأماره أشق من العمل
لله، وإيثار رضاه على هواها، وليس لها أنفع منه،
وليس على النفس المطمئنة أشق من العمل لغير الله
وما جاء به داعي الهوى، وليس عليها شيء أضر منه...
والحرب مستمرة لا توضع أوزارها إلا أن يستوفى أجلها
من الدنيا.

„Allah, Preaslăvitul, a alcătuit în om două suflete: unul care îndeamnă la rău și unul liniștit. Ele sunt dușmane. Tot ceea ce îi este ușor unuia îi este greu celuilalt, iar ceea ce îl desfată pe unul îl îndurerează pe celălalt. Nimic nu îi este mai greu sufletului care îndeamnă la rău decât să lucreze pentru Allah și să aleagă mulțumirea Lui în locul poftei sale; totuși, nimic nu îi este mai folositor. Și nimic nu îi este mai greu sufletului liniștit decât să lucreze pentru altcineva decât Allah și să urmeze ceea ce aduce chemarea poftei; nimic nu îi este mai vătămător... Războiul continuă și nu încetează decât la împlinirea sorocului în această lume.”¹²²

Ibn al-Qayyim, al-Jawāb al-kāfī, pp. 184–185

122 Al-Jawāb al-kāfī de Ibn al-Qayyim, pp. 184–185.

Nimic nu este mai vătămător credinței și religiei omului decât propriul suflet care îndeamnă la rău, cu această stare și aceste însușiri. El este o cauză principală și un factor activ în slăbirea, clătinarea și șubrezirea credinței.

De aceea, cel care vrea să-și păzească credința de scădere și slăbire trebuie să se îngrijească de cercetarea și muștrarea acestui suflet, să-l dojenească des, pentru a scăpa de urmările sale rele și aducătoare de pieire.

Cercetarea sufletului este de două feluri: înainte de faptă și după faptă.

Primul fel

Înseamnă ca omul să se oprească la prima pornire și dorință și să nu se grăbească să facă lucrul până când nu i se limpezește că săvârșirea lui este mai bună decât părăsirea lui.

Al doilea fel

Cercetarea sufletului după faptă este de trei feluri:

Primul: să-l cerceteze pentru o faptă de ascultare în care a rămas dator față de dreptul lui Allah Preaînaltul, neîmplinind-o în felul cuvenit.

Al doilea: să-și cerceteze sufletul pentru orice faptă a cărei părăsire i-ar fi fost mai bună decât săvârșirea ei.

Al treilea: să-și cerceteze sufletul cu privire la un lucru îngăduit sau obișnuit: de ce l-a făcut? A urmărit prin el pe Allah și Viața de Apoi, astfel încât să câștige, sau a urmărit lumea aceasta și câștigul ei grabnic, pierzând astfel acel folos și lipsindu-se de izbânda dobândirii lui?

Cele mai vătămătoare lucruri pentru rob sunt neglijența, părăsirea cercetării de sine, lăsarea în voia pornirilor și tratarea lucrurilor cu ușurătate, lăsându-le să treacă. Acestea îl duc la pieire. Așa este starea celor amăgiți: omul închide ochii la urmări, lasă lucrurile să meargă și se biziue pe iertare, neglijând cercetarea sufletului și privirea către sfârșit. Când face astfel, îi devine ușor să săvârșască păcate, se obișnuiește cu ele și îi vine greu să se desprindă de ele.

Toate acestea se strâng în a-și cerceta mai întâi sufletul cu privire la îndatoririle obligatorii. Dacă își amintește o lipsă în ele, o îndreaptă fie prin recuperare, fie prin corectare. Apoi îl cercetează cu privire la cele oprite. Dacă află că a săvârșit ceva dintre ele, îndreaptă prin căință, cererea iertării și faptele bune care șterg răul. Apoi își cercetează sufletul pentru nepăsare: dacă a fost nepăsător față de rostul pentru care a fost creat, îndreaptă prin pomenire și întoarcere către Allah. Apoi îl cercetează cu privire la ceea ce a spus, la cele către care au mers picioarele sale, la cele săvârșite de mâinile sale și la cele auzite de urechile sale: *«Ce ai urmărit prin aceasta? Pentru cine ai făcut-o? În ce fel ai făcut-o?»* Să știe că pentru fiecare mișcare și cuvânt al său trebuie să se deschidă două registre: *«Pentru cine ai făcut-o?»* și *«Cum ai făcut-o?»* Prima întrebare privește sinceritatea, iar a doua, urmarea pildei Profetului.

Dacă robul va fi întrebat și judecat pentru orice lucru, pentru auzul, vederea și inima sa, i se cuvine să-și cerceteze sufletul înainte de a fi luat la socoteală în amănunt. Obligația cercetării sufletului este arătată de cuvintele Preaînaltului:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ

لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾^{ج ص}

„O, voi, cei care credeți! Temeți-vă de Allah și fiecare suflet să privească ce a trimis înainte pentru mâine! Și temeți-vă de Allah! Allah este Bineștiutor a ceea ce faceți.”

Coran, al-Ḥașhr 59:18

Ceea ce urmărim să arătăm este că îndreptarea inimii se face prin cercetarea sufletului, iar stricarea ei vine prin neglijarea lui și lăsarea în voia lui. La Allah căutăm ajutorul și nu există putere și tărie decât prin Allah.¹²³

123 Vezi Ighāthat al-lahfān de Ibn al-Qayyim, vol. 1, pp. 97–100.

Ibn al-Qayyim a spus:

فالنفس داعية إلى المهالك، معينة للأعداء، طامحة إلى كل قبيح، متبعة لكل سوء، فهي تجري بطبعها في ميدان المخالفة. فالنعمة التي لا خطر لها: الخروج منها، والتخلص من رقها، فإنها أعظم حجاب بين العبد وبين الله تعالى، وأعرف الناس بها أشدهم إزرأ عليها، ومقتاً لها.

„Sufletul cheamă către pieire, îi ajută pe dușmani, râvnește la tot ceea ce este urât și urmează orice rău; prin firea lui, aleargă pe câmpul împotrivirii. Binefacerea de neprețuit este ieșirea de sub puterea lui și eliberarea din robia sa. El este cel mai mare vâl dintre rob și Allah Preaînaltul. Cei care îl cunosc cel mai bine sunt cei care îl disprețuiesc și îl detestă cel mai mult.”¹²⁴

Ibn al-Qayyim, Ighāthat al-lahfān, vol. 1, p. 103

Îi cerem lui Allah să ne păzească de răul sufletelor noastre și de faptele noastre rele. El este Darnic, Generos.

A doua categorie

Aceasta cuprinde cauzele ori influențele exterioare care micșorează credința: cele a căror cauză vine din influența altcuiva asupra omului.

Ele se strâng în trei factori:

Primul: Satana

El este una dintre cauzele exterioare puternice care micșorează credința. Satana este un dușman înverșunat al credincioșilor și pândeste nenorocirea lor. Nu are altă preocupare și alt țel decât să

¹²⁴ Ighāthat al-lahfān, vol. 1, p. 103.

clatine, să slăbească și să strice credința din inimile credincioșilor. Celui care se predă șoaptelor diavolului, se lasă condus de gândurile lui și nu caută adăpost la Allah împotriva lui, credința îi slăbește și scade, ba uneori poate dispărea cu totul, pe măsura răspunsului musulmanului la acele șoapte și gânduri.

De aceea, Allah Preaînaltul ne-a avertizat cu cea mai mare tărie împotriva lui, ne-a arătat primejdiile sale și urmările cumplite ale urmăririi lui și ne-a făcut cunoscut că este dușmanul credincioșilor. Le-a poruncit să-l socotească dușman, ca să scape de el și de șoaptele lui.

Allah Preaînaltul spune:

ج ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾

„O, voi, cei care credeți! Nu urmați pașii diavolului! Iar celui care urmează pașii diavolului, acesta îi poruncește fapta rușinoasă și răul.”

Coran, an-Nūr 24:21 — fragment

Preaînaltul mai spune:

ج ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾

„Diavolul vă este dușman, așadar socotiți-l dușman! El nu-și cheamă ceata decât ca ei să fie dintre locuitorii Focului aprins.”

Coran, Fāṭir 35:6

Preaînaltul mai spune:

﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَنِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ﴾

„Diavolul este pentru om un dușman vădit.”

Coran, Yūsuf 12:5 — fragment

Preaînaltul mai spune:

﴿أَسْتَحِذُ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنْسَهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ أُولَئِكَ
حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ
الْخَاسِرُونَ﴾

„Diavolul a pus stăpânire pe ei și i-a făcut să uite pomenirea lui Allah. Aceștia sunt ceata diavolului. Cu adevărat, ceata diavolului este cea care pierde.”

Coran, al-Mujādilah 58:19

Ibn al-Jawzī a spus:

فالواجب على العاقل أن يأخذ حذره من هذا العدو
الذي قد أبان عداوته من زمن آدم عليه الصلاة
والسلام وقد بذل عمره ونفسه في فساد أحوال ابن
آدم، وقد أمر الله بالحد من منه...

*„Celui cu minte îi revine să se păzească de acest dușman, care
și-a arătat dușmănia încă din vremea lui Adam, binecuvântările
și pacea fie asupra sa, și care și-a cheltuit viața și puterile pentru
stricarea stărilor fiului lui Adam. Allah a poruncit să ne păzim
de el...”*

Ibn al-Jawzī, Talbīs Iblīs, p. 23 — început

A amintit mai multe asemenea texte, apoi a spus:

وفي القرآن من هذا كثير.

„În Coran se află multe astfel de texte.”¹²⁵

Ibn al-Jawzī, Talbīs Iblīs, p. 23 — sfârșit

125 Talbīs Iblīs, p. 23.

Abū Muḥammad al-Maqdisī a spus în introducerea cărții sale Dhamm al-waswās:

أما بعد: فإن الله سبحانه جعل الشيطان عدوًّا للإنسان،
يقعد له الصراط المستقيم، ويأتيه من كل جهة
وسبيل، كما أخبر الله تعالى عنه أنه قال:

„Acestea fiind spuse: Allah, Preaslăvitul, l-a făcut pe diavol dușman al omului, care îi stă la pândă pe calea cea dreaptă și vine asupra lui din orice parte și pe orice drum. Allah Preaînaltul a arătat că el a spus:

Abū Muḥammad al-Maqdisī, Dhamm al-waswās, p. 46 — început

﴿لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ثُمَّ لَا تَنَالُهُمْ مِنْ بَيْنِ

أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَنِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا

تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ﴾

«Le voi sta la pândă pe calea Ta cea dreaptă. Apoi voi veni asupra lor dinaintea lor și din urma lor, din dreapta și din stânga lor, iar pe cei mai mulți dintre ei nu-i vei găsi recunoscători.»

Coran, al-A'rāf 7:16-17 — fragment

وحذرنا الله عز وجل من متابعته وأمرنا بمعاداته
ومخالفته فقال سبحانه:

Allah, Preaputernicul și Mărețul, ne-a avertizat să nu-l urmăm și ne-a poruncit să-i fim dușmani și să i ne împotrivim.

Preaslăvitul spune:

Abū Muḥammad al-Maqdisī — continuare

﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا﴾

«Diavolul vă este dușman, așadar socotiți-l dușman!»

Coran, Făṭir 35:6 — fragment

Și spune:

﴿يَبْنَىءَ آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكَ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكَ مِنَ الْجَنَّةِ﴾

«O, fii ai lui Adam! Să nu vă ademenească diavolul, așa cum i-a scos pe părinții voștri din Grădină!»

Coran, al-A'rāf 7:27 — fragment

وأخبر بما صنع بأبويني تحذيراً لنا من طاعته، وقطعاً
للعذر في متابعتة، وأمرنا الله سبحانه وتعالى باتباع
الصراط المستقيم...

*Ne-a arătat ce le-a făcut părinților noștri pentru a ne avertiza să nu-i dăm ascultare și pentru a înlătura orice scuză în urmarea lui. Allah, Preaslăvit și Preaînalt, ne-a poruncit să urmăm calea cea dreaptă...*¹²⁶

Abū Muḥammad al-Maqdisī, Dhamm al-waswās, p. 46 — sfârșit

Diavolul este dușmanul omului, preocupat să strice convingerile și să ruineze credința. Cel care nu se întărește prin pomenirea lui Allah, prin căutarea adăpostului la El și cererea ocrotirii Sale devine un loc de desfătare pentru diavol. Acesta îi înfrumusețează săvârșirea păcatelor, îl îmbie să încalce opreliștile și îl ațâță puternic să săvârșască fapte rușinoase. Cât de pierdută îi este religia și cât de stricată credința dacă i se predă!

¹²⁶ Dhamm al-waswās, p. 46. Vezi și introducerea lui Ibn al-Qayyim la cartea sa Ighāthat al-lahfān, vol. 1, p. 10.

Ibn al-Qayyim a spus:

وَإِيَّاكَ أَنْ تَمَكَّنَ الشَّيْطَانُ مِنْ بَيْتِ أَفْكَارِكَ وَإِرَادَتِكَ؛
فَإِنَّهُ يَفْسِدُهَا عَلَيْكَ فَسَادًا يَصْعَبُ تَدَارُكُهُ، وَيَلْقِي إِلَيْكَ
أَنْوَاعَ الْوَسَاوِسِ وَالْأَفْكَارِ الْمُضِرَّةِ، وَيَحُولُ بَيْنَكَ وَبَيْنَ
الْفِكْرِ فِيمَا يَنْفَعُكَ، وَأَنْتَ الَّذِي أَعْنَتَهُ عَلَى نَفْسِكَ بِتَمَكُّنِهِ
مِنْ قَلْبِكَ وَخَوَاطِرِكَ فَلَمَّا كُنْتَ عَلَيْكَ.

*„Ferește-te să-i dai diavolului stăpânire asupra casei gândurilor
și voințelor tale! El ți le strică într-un fel greu de îndreptat,
aruncă în tine felurite șoapte și gânduri vătămătoare și se așază
între tine și gândirea la ceea ce îți folosește. Tu însuși l-ai ajutat
împotriva ta, dându-i putere asupra inimii și gândurilor tale,
astfel încât le-a luat în stăpânire împotriva ta.”¹²⁷*

Ibn al-Qayyim, al-Fawā'id, p. 309

127 Al-Fawā'id, p. 309.

A dat pentru aceasta o pildă minunată, care i se potrivește întocmai, spunând în alt loc din cărțile sale:

وَإِذَا أَرَدْتَ لَذْلَكَ مِثْلًا مُطَابِقًا فَتُثْلَهُ مِثْلَ كَلْبٍ جَائِعٍ
شَدِيدِ الْجُوعِ، بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ لَحْمٌ أَوْ خَبْزٌ، وَهُوَ يَتَأَمَّلُكَ
وَيُرَاكَ لَا تَقَاوِمُهُ وَهُوَ أَقْرَبُ مِنْكَ، فَأَنْتَ تَزْجِرُهُ وَتُصَيِّحُ
عَلَيْهِ، وَهُوَ يَأْبَى إِلَّا التَّحُومَ عَلَيْكَ، وَالْغَارَةَ عَلَى مَا بَيْنَ
يَدَيْكَ.

„Dacă vrei o pildă care să se potrivească, este asemenea unui câine foarte flămând. Între tine și el se află carne sau pâine, iar el te urmărește și vede că nu i te împotrivești și că el este mai aproape decât tine. Tu îl cerți și strigi la el, însă el nu face decât să dea târcoale în jurul tău și să se năpustească asupra celor dinaintea ta.”¹²⁸

Ibn al-Qayyim, at-Tibyān fi aqsām al-Qur’ān, p. 419

Prin această pildă urmărește să arate cât de mare este primejdia diavolului pentru om dacă nu cere ocrotire la Allah împotriva lui și nu caută adăpost la Allah de răul său prin rugi folositoare și pomeniri binecuvântate.

128 At-Tibyān fi aqsām al-Qur’ān, p. 419.

Cel care își întoarce privirea de la acestea și se îndepărtează este însoțit de diavol în acest fel: îi înfrumusețează răul și îi dă nădejdi deșarte până când îi ia credința. Preaînaltul spune:

﴿وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ
لَهُ قَرِينٌ وَإِنَّهُمْ لَيَصَدُونَ عَنْ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ
مُهْتَدُونَ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَلَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بَعْدَ
الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ الْقَرِينُ﴾

„Celui care se întoarce de la pomenirea Celui Milostiv îi rânduim un diavol, care îi devine însoțitor. Ei îi opresc de la cale, iar aceștia cred că sunt călăuziți. Până când, venind la Noi, spune: «O, dacă între mine și tine ar fi depărtarea dintre cele două răsărituri! Ce rău însoțitor!»”

Coran, az-Zukhruf 43:36-38

Al doilea: lumea aceasta și ispita ei

Acesta este al doilea factor exterior care micșorează credința omului.

Preocuparea cu bunurile trecătoare ale vieții lumești, umplerea timpului cu ele, cufundarea în căutarea lor și alergarea după plăcerile, ispitele și atracțiile lor sunt cauze ale scăderii și slăbirii credinței. Când dorința robului pentru ele crește și inima lui se leagă de ele, ascultarea sa slăbește, iar credința lui scade pe acea măsură.

Ibn al-Qayyim a spus:

وعلى قدر رغبة العبد في الدنيا ورضاه بها يكون ثاقله
عن طاعة الله وطلب الآخرة.

„Pe măsura dorinței robului pentru lumea aceasta și a mulțumirii lui cu ea este și lenea sa în ascultarea de Allah și în căutarea Vieții de Apoi.”¹²⁹

Ibn al-Qayyim, al-Fawā'id, p. 180

De aceea, Allah, Înțeleptul, Bineștiutorul, a condamnat lumea aceasta în Cartea Sa și i-a arătat jосnicia și micimea în numeroase versete ale Nobilului Coran.

129 Al-Fawā'id, p. 180.

Preaslăvitul spune:

﴿اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُو وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ
وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ ۖ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ
نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَمًا ۖ وَفِي
الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ ۚ وَمَا
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ﴾

„Să știți că viața lumească este doar joacă, petrecere, podoabă, laudă de sine între voi și întrecere în averi și copii. Ea seamănă cu o ploaie a cărei vegetație îi încântă pe cultivatori, apoi se usucă și o vezi îngălbenită, apoi ajunge fărâme. În Viața de Apoi sunt o pedeapsă aspră, dar și iertare de la Allah și mulțumire. Iar viața lumească nu este decât desfătarea amăgirii.”

Coran, al-Ĥadid 57:20

Preaînaltul mai spune:

﴿وَأَضْرَبَ لَهُمْ مَثَلَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أُنْزِلَتْهُ مِنْ
السَّمَاءِ فَأَخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ فَأَصْبَحَ هَشِيمًا
تَذُرُوهُ الرِّيحُ فَنُفِثَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا أَمْالًا
وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَةُ الصَّالِحَةُ خَيْرٌ
عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمْلًا﴾

„Și dă-le pilda vieții lumești: asemenea apei pe care o trimitem din cer și cu care se amestecă vegetația pământului, apoi aceasta ajunge uscături pe care le împrăștie vânturile. Allah are putere asupra oricărui lucru. Avera și copiii sunt podoaba vieții lumești, dar faptele bune care rămân sunt mai bune înaintea Domnului tău ca răsplată și mai bune ca nădejde.”

Coran, al-Kahf 18:45-46

Preaînaltul mai spune:

﴿وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا
مَتَاعٌ﴾

„Ei se bucură de viața lumească, dar viața lumească, față de Viața de Apoi, nu este decât o desfătare trecătoare.”

Coran, ar-Ra'd 13:26 — fragment

Preaînaltul mai spune:

﴿إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَاطْمَأْنَنُوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ ءَايَاتِنَا غَافِلُونَ أُولَٰئِكَ
مَأْوَهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾

„Cei care nu se așteaptă să Ne întâlnească, se mulțumesc cu viața lumească și își găsesc liniștea în ea și cei care sunt nepăsători față de semnele Noastre — sălașul lor va fi Focul, pentru ceea ce au agonisit.”

Coran, Yūnus 10:7-8

Aceste versete cuprind cea mai aspră amenințare pentru cel care se mulțumește cu viața lumească, își găsește liniștea în ea, este nepăsător față de semnele lui Allah și nu se așteaptă să-L întâlnească.

Preaînaltul a spus, muștrându-i pe credincioșii care se mulțumesc cu lumea aceasta:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمْ أَنْفِرُوا فِي
سَبِيلِ اللَّهِ أَتَأْخُذْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ^ج أَرْضَيْتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنْ
الْآخِرَةِ^ج فَمَا مَتَّعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ﴾

„O, voi, cei care credeți! Ce aveți de vă lipiți de pământ când vi se spune: «Porniți pe calea lui Allah!»? Vă mulțumiți cu viața lumească în locul Vieții de Apoi? Desfătarea vieții lumești, față de Viața de Apoi, nu este decât puțină.”

Coran, at-Tawbah 9:38

Și a spus:

فَوَاللَّهِ مَا الْفَقْرَ أَخْشَىٰ عَلَيْكُمْ، وَلَكِنِّي أَخْشَىٰ أَنْ تُبْسَطَ
عَلَيْكُمْ الدُّنْيَا كَمَا بُسِطَتْ عَلَىٰ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، فَتَنَافُسُوهَا
كَمَا تَنَافَسُوهَا، وَتُهْلِكُمْ كَمَا أَهْلَكَتَهُمْ.

„Pe Allah, nu de sărăcie mă tem pentru voi, ci mă tem să nu vi se deschidă lumea aceasta, așa cum li s-a deschis celor dinaintea voastră, să vă întreceți pentru ea așa cum s-au întrecut ei și să vă piardă așa cum i-a pierdut pe ei.”¹³⁰

Relatat în ambele culegeri Șaḥīḥ

Iar într-o altă formulare:

فَتَاهِيَكُمْ كَمَا أَهْلَكَتَهُمْ.

„Să vă distrați așa cum i-a distras pe ei.”¹³¹

Al-Bukhārī, nr. 6425; Muslim, nr. 2691 — fragment

Și există multe alte texte. Cel care dorește creșterea și puterea credinței sale și vrea s-o păzească de slăbire și scădere trebuie să se lupte cu sine pentru a se ține departe de ispitele, atracțiile și distragerile lumii acesteia — cât de multe sunt!¹³²

Acest lucru nu i se împlinește și nu se realizează decât după cercetarea a două lucruri:

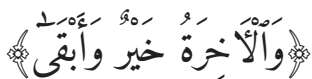
130 Al-Bukhārī, nr. 3158 și 4015, și Muslim, nr. 2961, prin ‘Amr ibn ‘Awf.

131 Al-Bukhārī, nr. 6425, și Muslim, nr. 2691.

132 Vezi ce a scris Ibn al-Jawzī în cartea sa Ṣayd al-khāṭir, p. 25 și următoarele, pentru a lămuri ce anume din lumea aceasta este condamnat și ce nu este condamnat. Desfătarea lumească, în sine, nu este condamnată în chip absolut: Allah a arătat-o ca pe o binefacere a Sa în mai multe locuri din Nobilul Coran. Ceea ce este condamnat din ea este săvârșirea faptelor neștiinței și neascultării, preocuparea cu ea în detrimentul Vieții de Apoi și folosirea desfătărilor ei în ceea ce nu Îl mulțumește pe Allah Preaînaltul.

Primul: să privească lumea aceasta, repeziciunea trecerii, pieirii și destrămării ei, lipsurile și micimea ei, durerea întrecerii și a râvnei pentru ea, precum și amărăciunile, tulburările și necazurile din acestea. Sfârșitul tuturor este dispariția și ruperea lor, urmate de părere de rău și regret. Cel care o caută nu scapă de griji înainte de a o dobândi, de griji când o are și de mâhnire și întristare după ce o pierde.

Al doilea: să privească Viața de Apoi, apropierea și venirea ei neîndoielnică, veșnicia și dăinuirea ei, noblețea bunătăților și bucuriilor din ea și deosebirea dintre acestea și cele de aici. Ea este după cum spune Preaslăvitul:

„Iar Viața de Apoi este mai bună și mai dăinuitoare.”

Coran, al-A'lā 87:17

Acolo sunt bunătăți desăvârșite și neîncetate, pe când cele de aici sunt închipuiri lipsite de desăvârșire, trecătoare și pieritoare.

Dacă va cugeta la aceste două lucruri și le va cerceta bine, aceasta îl va îndruma să aleagă Viața de Apoi, cea dăinuitoare, în locul lumii trecătoare. Cel mai mare ajutor pentru aceasta este cercetarea stării și a vieții Trimisului și a companionilor săi: au aruncat lumea în urma lor, și-au întors inimile de la ea și au lăsat-o deoparte. Nu s-au atașat de ea, au părăsit-o și nu s-au aplecat spre ea; au socotit-o închisoare, nu grădină a fericirii, și au renunțat la ea cu adevărat. Dacă ar fi dorit-o, ar fi dobândit din ea tot ce era iubit și tot ce era râvnit. Lui i-au fost oferite cheile comorilor ei, iar el le-a refuzat. Ea s-a revărsat asupra companionilor lui, dar ei au dăruit-o altora, preferându-i lor înșiși, și nu și-au vândut pentru ea partea din Viața de Apoi. Au știut că este trecere și drum, fără a fi sălaș de rămânere și statornicie, că este loc de trecere, fără a fi sălaș al bucuriei, un nor de vară care se risipește curând și o umbră de vis care nici nu s-a împlinit bine că vestește plecarea.¹³³

133 Vezi al-Fawā'id de Ibn al-Qayyim, pp. 176–178.

După cum spune Preaînaltul:

﴿أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَمْتَعُونَ﴾

„Ai văzut dacă i-am lăsa să se bucure ani îndelungați, apoi ar veni asupra lor ceea ce li s-a promis? La ce le-ar folosi desfătarea de care au avut parte?”

Coran, ash-Shu‘arā’ 26:205–207

Și spune:

﴿وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ كَأَن لَّمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِّنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ﴾

„În Ziua în care îi va aduna, li se va părea că nu au rămas decât un ceas din zi și se vor recunoaște între ei.”

Coran, Yūnus 10:45 — fragment

Și spune:

﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ﴾

„În Ziua în care va sosi Ceasul, nelegiuiii vor jura că nu au rămas decât un ceas.”

Coran, ar-Rūm 30:55 — fragment

Și alte texte.

Îi cerem lui Allah să aducă ajutor inimilor noastre prin credință și să ne păzească de ispite, de cele văzute și de cele ascunse.

Al treilea: însoțitorii răi

Ei sunt oamenii cei mai vătămători pentru credința, purtarea și caracterul omului. Amestecarea și însoțirea cu ei sunt o cauză importantă a scăderii și slăbirii credinței.

S-a transmis în mod autentic de la Profet că a spus:

الرَّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ، فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِلُ.

„Omul urmează religia prietenului său apropiat. Fiecare dintre voi să privească, așadar, pe cine își ia prieten apropiat.”¹³⁴

Abū Dāwūd, nr. 4833; at-Tirmidhī, nr. 2378 și alții

Ibn ‘Abd al-Barr a spus:

وهذا معناه - والله أعلم - أن المرء يعتاد ما يراه من
أفعال من صحبه، والدين العادة، فلهذا أمر ألا يصحب
إلا من يرى منه ما يحل ويحجم فإن الخير عادة.

„Înțelesul său — și Allah știe mai bine — este că omul se deprinde cu faptele pe care le vede la însoțitorul său; «dîn» înseamnă obicei. De aceea i s-a poruncit să se însoțească numai cu acela la care vede ceea ce este îngăduit și frumos, căci binele este o deprindere.

Ibn ‘Abd al-Barr, Bahjat al-majālis, vol. 2, p. 751 — început

134 Relatat de Abū Dāwūd, nr. 4833, at-Tirmidhī, nr. 2378, Aḥmad, nr. 8417, ‘Abd ibn Ḥumayd în al-Muntakhab min al-musnad, nr. 1429, și al-Ḥākim, vol. 4, p. 171. Este un hadith bun, după cum se arată în as-Silsilah aṣ-ṣaḥīḥah de al-Albānī, nr. 927.

În înțelesul acestui hadith intră cuvintele lui ‘Adī ibn Zayd:

عن المرء لا تسأل وسل عن قرينه فكل قرين بالمقارن
مقتدي

*Nu întreba despre om, ci întreabă despre însoțitorul lui,
căci fiecare însoțitor urmează pilda celui cu care se însoțește.*

‘Adī ibn Zayd, citat de Ibn ‘Abd al-Barr

Și cuvintele lui Abū al-‘Atāhiyah:

من ذا الذي يخفى عليك إذا نظرت إلى خيله

*Cine ți-ar rămâne ascuns
dacă ai privi la prietenul său apropiat?*

Abū al-‘Atāhiyah, citat de Ibn ‘Abd al-Barr

وهذا كثير جداً، والمعنى في ذلك ألا يخالط الإنسان
من يحمله على غير ما يحمد من الأفعال والمذاهب، وأما
من يؤمن منه ذلك فلا حرج في صحبته.

*Astfel de cuvinte sunt foarte multe. Înțelesul este ca omul să nu
se amestece cu acela care îl împinge către fapte și căi
nelăudabile. Cât despre cel din partea căruia omul este ferit de
aceasta, nu este nicio vină în însoțirea cu el.”¹³⁵*

Ibn ‘Abd al-Barr, Bahjat al-majālis, vol. 2, p. 751 — sfârșit

135 Bahjat al-majālis, vol. 2, p. 751.

Abū Sulaymān al-Khaṭṭābī a spus:

قوله: المرء على دين خليله، معناه: لا تخال إلا من
رضيت دينه وأمانته، فإنك إذا خالته قارك إلى دينه
ومذهبه، ولا تغرر بدينك ولا تخاطر بنفسك فتخالل
من ليس مرضياً في دينه ومذهبه.

„Cuvintele «Omul urmează religia prietenului său apropiat»
înseamnă: nu-ți lua prieten apropiat decât pe cel a cărui religie și
vrednicie de încredere te mulțumesc. Dacă ți-l faci prieten
apropiat, te va conduce către religia și calea lui. Nu-ți pune
religia în primejdie și nu-ți risca sufletul împrietenindu-te strâns
cu cel a cărui religie și cale nu sunt mulțumitoare.”

Abū Sulaymān al-Khaṭṭābī, al-‘Uzlah, p. 56 — continuare

قال سفيان بن عيينة: وقد روي في هذا الحديث:
انظروا إلى فرعون معه هامان، انظروا إلى المجاج معه
يزيد بن أبي مسلم شر منه، انظروا إلى سليمان بن عبد
الملك صحبه رجاء بن حيوة فقومه وسدده.

Sufyān ibn ‘Uyaynah a spus: „S-a relatat în legătură cu acest
hadith: priviți la Faraon — alături de el era Hāmān. Priviți la
al-Ḥajjāj — alături de el era Yazīd ibn Abī Muslim, mai rău
decât el. Priviți la Sulaymān ibn ‘Abd al-Malik: l-a însoțit Rajā’
ibn Ḥaywah, care l-a îndreptat și l-a călăuzit către ceea ce este
drept.”

Sufyān ibn ‘Uyaynah, citat de al-Khaṭṭābī

ويقال: إن الخلقة مأخوذة من تخلل المودة القلب وتمكنها منه: وهي أعلى درج الإخاء، وذلك أن الناس في الأصل أجنب، فإذا تعارفوا ائتملوا فهم أوداء، وإذا تشاكلوا فهم أحباء، فإذا تأكدت المحبة صارت خلة.

*Se spune că prietenia strânsă, khullah, își ia numele din pătrunderea afecțiunii în inimă și statornicirea ei în aceasta. Ea este cea mai înaltă treaptă a frăției. Oamenii sunt la început străini; când se cunosc și se apropie, devin prieteni. Când se aseamănă, devin iubiți unii altora; când iubirea se întărește, ea devine prietenie strânsă.*¹³⁶

Al-Khaṭṭābī, al-‘Uzlah, p. 56

S-a spus:

الناس كأسراب القطا، جبلوا على تشبه بعضهم ببعض
وحكاية بعضهم لأفعال بعض، ولهذا كان المبتدي
بالخير والشر له مثل من تبعه من الأجر والوزر.

*„Oamenii sunt precum stolurile de găinușe de pusti: au fost făcuți să se asemenea unii cu alții și să-și imite faptele. De aceea, cel care începe un bine ori un rău are o răsplată ori o povară a păcatului asemenea celei a celui care îl urmează.”*¹³⁷

Ibn Taymiyyah, al-Istiqāmah, vol. 2, p. 255

¹³⁶ Al-‘Uzlah, p. 56.

¹³⁷ Vezi al-Istiqāmah de Ibn Taymiyyah, vol. 2, p. 255.

Unul dintre înțelepți a spus:

عماد المودة المشاكلة، وكل ود عن غير تشاكل فهو
سريع التصرم.

„Temelia afecțiunii este asemănarea; orice prietenie fără
asemănare se rupe repede.”¹³⁸

Al-Khaṭṭābī, al-‘Uzlah, p. 62

Oprirea de la amestecarea cu însoțitorii răi și avertizarea împotriva șederii cu ei au venit fiindcă firea omului este făcută să urmeze pilda și să se asemene cu cei pe care îi însoțește. Șederea alături de căutătorii cunoașterii trezește în suflet râvna de a căuta cunoașterea. Șederea alături de cei care renunță la cele lumești te face să renunți la lumea aceasta. Șederea cu adepții inovațiilor și ai poftelor te aruncă în prăpăstiile inovațiilor. Iar șederea cu cel avid după lumea aceasta trezește în suflet aviditatea pentru ea, și tot așa.

De aceea, omul trebuie să aleagă dintre însoțitori și prieteni pe cei a căror tovarășie îi aduce bine și folos și să se păzească cu cea mai mare grijă de însoțitorii răi.

Cel care cercetează starea înaintașilor și cugetă la viețile lor cunoaște aceasta și vede cât de mult se fereau și avertizau împotriva tovarășilor răi: nelegiuți, adepți ai inovațiilor și alții.¹³⁹

¹³⁸ Al-‘Uzlah de al-Khaṭṭābī, p. 62.

¹³⁹ Vezi, de pildă, al-‘Uzlah de al-Khaṭṭābī, p. 56 și următoarele, al-Ibānah de Ibn Baṭṭah, vol. 2, p. 431 și următoarele, și alte lucrări.

قال أبو الدرداء: من فقه الرجل مدخله وممشاه وإفقه،
ثم قال أبو قلابة، بعد أن روى هذا الأثر عن أبي
الدرداء: ألا ترى إلى قول الشاعر:

*Abū ad-Dardā' a spus: „Înțelegerea omului se vede în locurile în care intră, pe unde umblă și în cei cu care se însoțește.” Abū Qilābah a spus, după ce a relatat aceste cuvinte de la Abū ad-Dardā': „Nu vezi cuvintele poetului:
Abū ad-Dardā' și Abū Qilābah*

عن المرء لا تسأل وأبصر قرينه فإن القرين بالمقارن
يقتدي

*Nu întreba despre om, ci privește-i însoțitorul,
căci însoțitorul urmează pilda celui cu care se însoțește.”¹⁴⁰
Vers citat de Abū Qilābah*

Al-Aṣma'ī a spus despre acest vers:

لم أرَ بيتاً أشبه بالسنة منه.

*„Nu am văzut un vers care să se asemene mai mult cu Sunnah decât acesta.”¹⁴¹
Al-Aṣma'ī*

140 Relatat de Ibn al-A'rābī în Mu'jam, nr. 1277, și prin calea lui de al-Khaṭṭābī în al-'Uzlah, p. 59. Ibn Baṭṭāh l-a relatat în al-Ibānah, vol. 2, pp. 437 și 439, cu o formulare apropiată.

141 Al-Ibānah de Ibn Baṭṭāh, vol. 2, p. 440.

S-a transmis de la ‘Abd Allāh ibn Mas‘ūd că a spus:

اعتبروا الناس بأخذانهم، فإن المرء لا يخادن إلا من
يعجبه.

„Judecați-i pe oameni după prietenii lor, fiindcă omul nu-și ia prieten apropiat decât pe cel care îi place.”

‘Abd Allāh ibn Mas‘ūd

De la al-A‘mash, că a spus:

كانوا لا يسألون عن الرجل بعد ثلاث: ممشاه ومدخله
وإفقه من الناس.

„După trei lucruri nu mai întrebau despre om: pe unde umblă, unde intră și cu ce oameni se însoțește.”

Al-A‘mash

Sufyān a spus:

ليس شيء أبلغ في فساد رجل وصلاحه من صاحب.

„Nimic nu are o înrâurire mai mare asupra stricării sau îndreptării unui om decât un însoțitor.”

Sufyān

Qatādah a spus:

إنا والله ما رأينا الرجل يصاحب من الناس إلا مثله
وشكله، فصاحبوا الصالحين من عباد الله لعلكم أن
تكونوا معهم أو مثلهم.

„Pe Allah, nu am văzut ca omul să se însoțească dintre oameni decât cu cei asemenea lui și de felul său. Însoțiți-vă, așadar, cu robii drepti ai lui Allah, poate veți fi împreună cu ei sau asemenea lor.”

Qatādah

Al-Fuḍayl a spus:

ليس للمؤمن أن يقعد مع كل من شاء...

„Credinciosului nu i se cuvine să șadă cu oricine voiește...”¹⁴²

Al-Fuḍayl

Relatările în această privință sunt foarte multe și enumerarea lor ar fi lungă. Am ales dintre ele ceea ce este de ajuns și împlinește scopul. Cel care cugetă la relatările amintite și la altele cunoaște primejdia pe care însoțirea oamenilor răului, ai abaterii și ai nelegiuirii o aduce religiei și caracterului. Poți vedea un om drept, cast și bun, care, după ce se însoțește, se amestecă și se împrietenește cu oamenii răului și ai abaterii, ajunge un nelegiuit asemenea lor. Aceasta este rânduiala lui Allah în făpturile Sale. După cum s-a spus: „Însoțitorul te trage după el.”

Așadar, amestecarea cu nelegiuții și oamenii răului este una dintre cele mai mari cauze ale scăderii și slăbirii credinței, ba uneori chiar ale stingerii și dispariției ei. Aceasta este pe măsura răului lor și a amestecării omului cu ei.

¹⁴² Aceste relatări au fost transmise de Ibn Baṭṭah în al-Ibānah, vol. 2, pp. 439, 452, 476, 480 și 481.

Printre lucrurile apărute în vremea noastră — care intră sub aceeași judecată ca însoțitorul, ba sunt și mai grave — se află șederea în fața canalelor prin satelit și a site-urilor deviate de pe internet. Prin acest mijloc, dușmanii religiei au reușit să intre în locuințe și case, purtându-și ispitele și otrăvurile și răspândindu-și viciile, josnicia și nelegiuirea. Înainte nu puteau ajunge la gândurile tinerilor și la mințile celor în creștere. Este cu adevărat dureros că printre fiii și fiicele musulmanilor au ajuns să fie unii care stau ore îndelungate înaintea acestor ecrane distrugătoare: îi ascultă cu urechile, îi privesc cu ochii și primesc cu inimile cele arătate de ei. Cu trecerea zilelor, ideile rele se strecoară, principiile distrugătoare prind rădăcini, mințile și gândurile sunt invadate, iar răul și stricăciunea cresc. Musulmanul trebuie să-și păzească sufletul și casa de uneltele distrugerii și de căile răului. Primejdia este foarte mare, iar Ocrotitorul este Allah.

﴿وَمَنْ يَعْصِمْ بِاللَّهِ فَقَدْ هَدَىٰ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾

„Iar cel care se ține strâns de Allah este călăuzit pe o cale dreaptă.”

Coran, Ȃl Ȃmrān 3:101 — fragment

اللهم أصلح لنا ديننا الذي هو عصمة أمرنا، وأصلح لنا
دنيانا التي فيها معاشنا، وأصلح لنا آخرتنا التي فيها
معادنا، واجعل الحياة زيادة لنا في كل خير، والموت
راحة لنا من كل شر.

„O, Allah, îndreaptă-ne religia, care este pavăza noastră!
Îndreaptă-ne lumea aceasta, în care ne avem traiul! Îndreaptă-ne
Viața de Apoi, în care ne este întoarcerea! Fă ca viața să ne
sporească în orice bine, iar moartea să ne fie odihnă de orice
rău!”

Rugăciune

Încheiere

الخاتمة

Acestea alcătuiesc o binecuvântată culegere de mijloace ale sporirii credinței și cauze ale scăderii ei, pe care le-am adunat pentru tine, dragă frate, din locuri felurite și surse diferite, spre lămurire și avertizare.

Îi cer lui Allah Cel Generos izbândă și dreaptă îndrumare pentru mine și pentru tine. Ultima noastră rugă este: lauda Îi aparține lui Allah, Domnul lumilor. Allah să reverse binecuvântări, pace, spor și har asupra robului și Trimisului Său, Profetul nostru Muḥammad, asupra familiei sale și a tuturor companionilor săi.

Indice

ascultare	26–27, 46, 64, 68, 85, 87, 100, 102, 120, 123–125, 133, 136, 141, 143–145, 149, 152–153, 165, 168, 175
Coran	32, 34, 36, 38–39, 41–42, 45–51, 53, 100, 140, 149, 152, 154, 174, 180
cunoaștere	7, 10–11, 16, 19, 21, 23–25, 28, 31–32, 55, 57–58, 63–64, 68, 72, 78, 82, 85, 103, 127, 138, 140, 146, 165
inimă	31, 34, 63, 71, 81, 100, 102–103, 107–108, 110, 112, 114, 146, 152, 162, 189
însoțitori	151, 165, 190
meditație	87, 89
nepăsare	38, 122, 128–129, 146, 152, 169
nesupunere	61, 85
neștiință	141–144, 146
numele lui Allah	1
păcate	87, 110, 134, 136, 156–157, 162–164, 169
Satana	170–171
sinceritate	26, 56, 100, 102, 107, 125, 149
suflet	70, 135–136, 153, 162, 165–169, 190
Sunna	9–10, 20, 54, 57, 72–73
tovărășie	190

EDIȚIE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Cauzele creșterii și scăderii credinței

O carte despre ceea ce întărește credința și ceea ce o slăbește: cunoașterea folositoare, meditația la semnele lui Allah, faptele bune, precum și efectele neștiinței, ale păcatelor și ale tovrășiei rele. Îndrumări pentru cercetarea inimii și îndreptarea vieții de zi cu zi.

Autor: ‘Abd al-Razzāq al-Badr

Traducere în limba română

Institutul Tawhid

INSTITUTUL TAWHID

tawhid.ro